

ЕВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ДИРЕКТОРАТ З ПИТАНЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Директорат В. СТАЛІСТЬ
В.4. Органічне виробництво

Неофіційний переклад

Поширені запитання щодо ПРАВИЛ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Передмова

Цей документ містить запитання і відповіді щодо положень Регламенту (ЄС) № 2018/848 та його підзаконних актів.

Цей документ публікується службами Європейської Комісії виключно для інформаційних цілей і не є юридично обов'язковим документом. У разі виникнення спору за участю законодавства Союзу, остаточне тлумачення законодавства Союзу, що застосовується, дає Європейський суд.

Важливо підкреслити, що документ містить відповіді на конкретні письмові запитання, які було узагальнено і які потрібно трактувати в обмеженому контексті кожного запитання.

Документ регулярно оновлюватиметься і публікуватиметься на сайті Європейської Комісії за наступною адресою:

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming/organics-glance_en

Останнє оновлення: 17 липня 2023 року

Оригінальна публікація англійською мовою (Frequently asked questions ON ORGANIC RULES) доступна за посиланням:
https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-07/organic-rules-faqs_en.pdf

Переклад українською мовою виконано на запит Міністерства аграрної політики та продовольства України у партнерстві з ТОВ «Органік Стандарт» та OrganicInfo.ua за підтримки Швейцарії в рамках швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (QFTP), що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія), www.qftp.org

Відповідальність за зміст цієї публікації несе виключно автор. Точка зору автора не обов'язково відображає точку зору Мінагрополітики, SECO, FiBL, SAFOSO AG.

Міністерство
аграрної політики та
продовольства України

Органік
Стандарт

organicinfo

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

FiBL SAFOSO

ЗМІСТ

1. ПРЕДМЕТ, СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ, ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	11
2. МАРКУВАННЯ І ЛОГОТИП	21
3. СИСТЕМА СЕРТИФІКАЦІЇ	31
4. ПРАВИЛА ВИРОБНИЦТВА	41
4.1. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВИРОБНИЦТВА	41
4.2. ПРАВИЛА РОСЛИННИЦТВА	43
4.2.1. РЕПРОДУКТИВНИЙ МАТЕРІАЛ РОСЛИН	59
4.3. ПРАВИЛА ТВАРИННИЦТВА	73
4.4. ПРАВИЛА ВИРОБНИЦТВА ВОДОРОСТЕЙ І ТВАРИН АКВАКУЛЬТУРИ	89
4.5. ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ	98
4.6. КОРМИ	106
4.7. ВИНО	106
4.8. ДРІЖДЖІ	107
4.9. СІЛЬ	107
5. ПЕРЕХІДНІ ЗАХОДИ	108
ДОДАТОК. ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ	109

Детальний зміст

1. ПРЕДМЕТ, СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ, ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ..... 11

- 1) Чи можуть харчові добавки бути органічними?..... 11
- 2) Чи може комбуча, яку ще називають «скобі», бути сертифікованою як органічна?..... 11
- 3) Чи можна використовувати термін «біо» для маркування миючих засобів?..... 12
- 4) Чи можуть алкогольні напої бути сертифікованими як органічні? 13
- 5) Чи може добриво бути сертифіковане як органічне?..... 14
- 6) Чи можуть гриби бути сертифіковані як органічні? 14
- 7) Чи можна використовувати органічний логотип ЄС для маркування крему, що містить органічну олію ши?..... 15
- 8) Чи може сушене листя тютюну бути сертифіковане як органічне? 15
- 9) Чи може спіруліна бути сертифікована як органічна? 15
- 10) Чи є можливість сертифікувати ефірні олії як органічні незалежно від кінцевого застосування? 16
- 11) Чи може продукт, який складається з субстратів для грибів та тканин для вирощування, бути сертифікованим як органічний? 16
- 12) Чи можуть заклади громадського харчування бути сертифіковані як органічні?..... 17
- 13) Чи може дія органічного законодавства поширюватися на пекарню чи м'ясну крамницю? 18
- 14) Чи може сфера застосування органічного законодавства поширюватися на матеріал, що контактує за харчовим продуктом, який виготовлений з органічних сільськогосподарських інгредієнтів? 18
- 15) Чи можуть коноплі чи рослини *Cannabis sativa* підпадати під сферу застосування органічного законодавства?..... 19
- 16) Чи можливо сертифікувати мінеральну і джерельну воду як органічну? 19
- 17) Чи можливо сертифікувати корки як органічні? 19

2. МАРКУВАННЯ І ЛОГОТИП..... 21

- 1) Як виглядає логотип органічного виробництва Європейського Союзу? 21
- 2) Що означає логотип органічного виробництва Європейського Союзу? 21
- 3) Що потрібно взяти до уваги при використанні логотипу органічного виробництва ЄС?.. 21
- 4) Чи є використання логотипу органічного виробництва ЄС обов'язковим, і, якщо так, чи може він співіснувати з іншими національним і приватними логотипами?..... 21
- 5) Для яких продуктів не можна використовувати логотип органічного виробництва ЄС?.. 22
- 6) Яку додаткову інформацію потрібно обов'язково вказувати при використанні логотипу органічного виробництва ЄС? 22
- 7) Де потрібно розміщувати обов'язкову додаткову інформацію? 22
- 8) Як потрібно відображати кодівий номер органу контролю? 23
- 9) Яким чином відображається місце виробництва? 23
- 10) Чи обов'язково вказувати кодівий номер органу контролю та місце вирощування у маркуванні продукції, на якій не використовується логотип органічного виробництва ЄС? 23
- 11) Чи існує на вебсайті Європи база даних чи каталог компаній, які виробляють

	сертифіковані органічні продукти?	23
12)	Які технічні аспекти розміщення логотипу на пакованні?.....	24
13)	Чи можна зменшувати розмір логотипу для дуже маленьких паковань?	24
14)	Чи можу я використовувати логотип органічного виробництва ЄС у брошурі, присвяченій косметичній продукції?	24
15)	Чи потрібно вказувати в переліку інгредієнтів, які інгредієнти є органічними?.....	25
16)	Чи достатньо використання логотипу органічного виробництва третьої країни на продуктах, імпортованих до ЄС, чи потрібно використовувати також логотип органічного виробництва ЄС?	25
17)	Чи можу я використовувати логотип органічного виробництва ЄС в меню свого ресторану?.....	25
18)	Які обов'язкові позначення повинні використовуватися у маркуванні нефасованих органічних продуктів?	26
19)	Чи можу я використовувати логотип органічного виробництва ЄС в чорно-білому кольорі, і чи можна його використовувати у формі наклейки?	26
20)	Чи може звичайна особа використовувати і публікувати логотип органічного виробництва ЄС у публікації чи на вебсайті?	26
21)	Чи можна вказувати на лицьовій стороні пакування переробленого харчового продукту «продукт містить органічний інгредієнт»?	27
23)	Чи може органічний інжир (що становить 75% всього продукту), вкритий неорганічним шоколадом (25% всього продукту), маркуватися як органічний?	28
24)	Чи можна використовувати терміни, що посилаються на органічне виробництво, в загальній назві переробленого харчового продукту, основним інгредієнтом якого є продукт мисливства або рибальства?	29
25)	Чи можна наносити логотип органічного виробництва ЄС на обкладинку музичного альбому?	29
26)	Чи можна відтворювати логотип органічного виробництва ЄС у контексті музейної виставки кави?.....	29
27)	Чи можна використовувати логотип органічного виробництва ЄС для освітніх цілей у підручнику чи супровідних навчальних матеріалах у цифровому форматі?.....	30
28)	Чи може національний логотип органічного виробництва, який можуть використовувати лише оператори, що працюють у певній країні або використовують сировину з певної країни, відповідати вимогам законодавства ЄС?	30

3.СИСТЕМА СЕРТИФІКАЦІЇ..... 31

1)	Чи повинен оператор, який продає органічні продукти через інтернет (наприклад, через онлайн-платформу), отримувати «органічну сертифікацію», чи це еквівалентно продажу продуктів у магазині?	31
2)	Чи можна виключити інтернет-платформу з системи контролю органічного виробництва, коли мова йде про фасовані органічні продукти, які не піддаватимуться будь-яким модифікаціям і є готовими для кінцевого споживача?	32
3)	Чи може людина купувати трави у сертифікованій органічній компанії, а потім фасувати їх у капсули на рослинній основі у власному пакованні і з власним маркуванням, а згодом продавати фасований продукт з органічним маркуванням і логотипом ЄС?	33
4)	Як може невеликий виробник органічного меду отримати дозвіл на використання органічної сертифікації ЄС і яка буде вартість?	34
5)	Чи можуть органічні продукти ЄС продаватися через інтернет і як?	34

6)	Чи повинні оператори, які займаються оптовою торгівлею лише фасованих продуктів в ЄС, бути сертифіковані як органічні, щоб продавати свою продукцію представникам роздрібною торгівлі?	36
7)	Коли роздрібні торговці, які продають органічні продукти, можуть звільнитися від зобов'язання щодо повідомлення та обов'язку мати сертифікат?	37
8)	Чи може група операторів, сертифікована як органічна (Регламент (ЄС) №2018/848) складатися з членів, які не є органічними фермерами або органічними операторами, які виробляють водорості або тварин аквакультури?	38
9)	Чи може кооператив, що має понад 2000 членів, мати групи операторів у якості підрозділів кооперативу, які сертифіковані як групи операторів, але залишаються членами кооперативу або мають одну правосуб'єктність?	38
10)	Коли члени сертифікованої групи операторів більше не дотримуються вимог, встановлених у статті 36(1)(a) і (b) Регламенту (ЄС) № 2018/848, чи можуть вони залишатися членами групи операторів?	39
11)	Чи може група операторів провадити діяльність з підготовки продуктів, які вона отримує від своїх членів?	39
12)	Які вимоги застосовуються до оператора, який хоче стати членом групи операторів? ...	39
13)	Що означає вимога статті 36(1)(d) Регламенту (ЄС) № 2018/848 «група операторів має правосуб'єктність»?	40
4.ПРАВИЛА ВИРОБНИЦТВА		41
4.1. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВИРОБНИЦТВА		41
1)	Що може статися у випадку забруднення органічних сільськогосподарських угідь хімікатами, які використовують сусіди, які працюють як неорганічні фермери?	41
2)	Як уникати використання та можливої присутності генетично модифікованих організмів (ГМО) в органічному виробництві?	41
3)	Чи можуть родентициди використовуватися в органічному виробництві?	42
4)	Чи можна використовувати водопровідну воду в органічному виробництві?	43
5)	Чи можна використовувати іонізуюче випромінювання в органічному виробництві?	43
4.2. ПРАВИЛА РОСЛИННИЦТВА		43
1)	Які добрива можна використовувати в органічному сільському господарстві?	43
2)	Чи можна використовувати піретрини, які містять піпероніл бутоксид (ППБ) в органічному сільському господарстві?	44
3)	Які максимальні дозволені рівні залишків пестицидів (MRLs) застосовуються до органічних продуктів?	45
4)	Які засоби захисту рослин (ЗЗР) дозволені в органічному виробництві і як видається дозвіл на їхнє використання?	45
5)	Чи можуть качани цикорію, вирощені гідропонним методом, продаватися як органічні продукти?	46
6)	Чи може потенційно нова технологія виробництва дешевих азотних добрив використовуватися в органічному сільському господарстві?	46
7)	Чи може продукт матрин використовуватися в органічному виробництві?	47
8)	Чи можна вирощувати декоративні рослини і прянощі «над землею» і чи можуть вони бути сертифіковані як органічні?	48
9)	Чи можливо вирощувати мікрозелень органічно?	48
10)	Чи відповідає система вертикального землеробства принципам органічного виробництва?	

.....	49
11) Чи можна використовувати УФ-випромінювання в органічному грибівництві для підвищення вмісту вітаміну D?	50
12) Чи можна використовувати УФ-випромінювання під час післяврожайної обробки плодовоовочевої продукції, зокрема UVB (280–315 нм) або UVC (100–280 нм) випромінювання на овочах після збору для попередження псування, викликане грибком?	51
13) Чи може в одному виробничому підрозділі відбуватися паралельне виробництво органічних і неорганічних грибів?	51
14) Чи можливо вирощувати органічні рослини чи рослинну продукцію у ящиках?	52
15) Чи можливе гідропонне вирощування органічних рослин чи рослинної продукції?	53
16) Чи можна використовувати неорганічну солому в органічному виробництві?	54
17) Чи можна використовувати залізничні шпали у якості опор для огорожі органічного господарства?	55
18) Чи можуть екстракти з листя стевії бути сертифіковані відповідно до органічного законодавства?	56
19) Чи можна використовувати неорганічну олію гвоздики у якості засобу захисту рослин на органічних лаймах?	56
20) Чи дозволяється використовувати гербіциди в органічному виробництві?	57
21) Чи можна використовувати електричний метод боротьби з бур'янами на органічних культурах?	58
4.2.1. РЕПРОДУКТИВНИЙ МАТЕРІАЛ РОСЛИН	59
1) Чи може органічний гетерогенний матеріал продаватися будь-якому оператору, що не сертифікований як органічний?	60
2) Чи є розсада репродуктивним матеріалом рослин?	60
3) Чи можуть «саджанці ялинок» бути сертифіковані як органічні в одній країні ЄС з метою реалізації в іншій?	60
4) Чи можуть органічні фермери використовувати насіння, яке вони самі виростили?	61
5) Коли репродуктивний матеріал рослин можна маркувати як «органічний» і розміщувати на ньому логотип органічного виробництва ЄС?	61
7) Чи може репродуктивний матеріал рослин перехідного періоду маркуватися логотипом органічного виробництва ЄС?	62
8) Чи може оператор органічного розсадника отримати дозвіл на виробництво органічного репродуктивного матеріалу рослин, коли існує брак материнських рослин, вирощених відповідно до вимог пункту 1.8.2. частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?	63
9) Що мається на увазі під «материнською рослиною» в пункті 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, і яке відношення має це положення до горизонтальних правил, які також посилаються на материнську рослину в системі сертифікації садивного матеріалу плодкових рослин?	63
10) Як застосовуються положення пункту 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, пов'язані з походженням органічних рослин?	64
11) Як розуміти поняття «два вегетаційні сезони» в пункті 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?	66
12) Як розуміти поняття «одна генерація» в пункті 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?	66
13) Зважаючи на заборону використання неорганічної розсади відповідно до пункту 1.8.5.8	

	частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 для «видів, цикл вирощування яких завершується протягом одного вегетаційного періоду від висаджування розсади до збирання першого врожаю продукту», як фермери можуть вирощувати такі види у разі відсутності пропозиції органічного чи отриманого у перехідний період насіння та розсади таких видів?	67
14)	Чи можна вводити в обіг такий самий тип репродуктивного матеріалу рослин, який дозволений відповідно до пункту 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, якщо такий репродуктивний матеріал рослин отриманий у перехідний період?	67
15)	Який тип репродуктивного матеріалу рослин може бути дозволений для виробництва органічного репродуктивного матеріалу рослин відповідно до пункту 1.8.6. частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?	68
16)	Як повинні застосовуватися відступи для рослин у горщиках і контейнерах, як зазначено в пункті 1.4 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?	68
17)	Коли прянощі, декоративні рослини, розсада і саджанці, що вирощуються у горщиках відповідно до пункту 1.4 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, можуть маркуватися як продукт перехідного періоду?	69
18)	Чи може фермер використовувати вирощену самостійно розсаду, якщо він отримав дозвіл використовувати неорганічне насіння відповідно до пункту 1.8.5.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 і виростив розсаду у контейнерах для подальшого пересаджування?	70
19)	Чи може розсадник реалізовувати розсаду видів, цикл вирощування яких завершується протягом одного вегетаційного періоду, як органічну розсаду, якщо розсадник отримав дозвіл використовувати неорганічне насіння відповідно до пункту 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, і виростив розсаду після посіву відповідно до інших відповідних вимог щодо органічного рослинництва?	70
20)	Як слід трактувати останній параграф пункту 1.8.5.1 «...оператори можуть використовувати і органічний, і вироблений у перехідний період репродуктивний матеріал рослин, одержаний з їхнього власного господарства...»? Чи застосовується це до лендрейсів, а також каталогу сортів, на які не поширюється права інтелектуальної власності?	71
21)	Чи можна вирощувати грибний міцелій органічними методами?	71
22)	Чи можна використовувати меристемну культуру в органічному виробництві?	72
4.3	ПРАВИЛА ТВАРИННИЦТВА	73
1)	Чи можна використовувати замітники молока в органічному виробництві?	73
2)	Чи можливо вирощувати органічних комах у Європі? Зокрема, для годівлі органічної птиці?	73
3)	Чи можуть органічні бджолярі збирати личинки трутнів для людського споживання? ...	74
4)	Як в органічному виробництві враховується благополуччя тварин?	75
5)	Яка ситуація з максимальними дозволеними рівнями залишків дихлордифенілтрихлорметилметану (ДДТ) у жирі сертифікованих органічних тварин?..	75
6)	Чи можна завозити неорганічних тварин для розведення на органічних господарствах? 76	76
8)	Чи застосовується Регламент (ЄС) № 2018/848 до кролів та кролячого м'яса?	76
9)	Чи сумісна вакцинація проти запаху кнурів з органічним виробництвом?	77
10)	Чи можна використовувати пісок як єдиний матеріал підстилки у загонах для свиней в органічному виробництві?	77
11)	Як застосовувати обмеження 170 кг/га органічного азоту на рік?	77
12)	Як можна облаштувати зони на відкритому повітрі для птиці?	78

13)	Як слід розуміти термін «молодняк птиці» в контексті потенційного відступу щодо використання неорганічних білкових кормів у птахівництві?	78
14)	Як слід трактувати вимоги щодо випасання та доступу до пасовищ?	79
15)	Коли і як компетентні органи держави-члена повинні дозволяти видалення рогових зачатків у телят?	80
16)	Чи може господарство мати кілька органічних виробничих підрозділів з відгодівлі птиці в одному місці?	81
17)	Чи може худоба, наприклад, м'ясна чи молочна худоба, постійно утримуватися на прив'язі у органічному виробництві?	81
18)	Як слід реалізовувати угоду про співпрацю щодо внесення органічного гною?	81
19)	Чи є наявність веранди обов'язковою для племінної органічної птиці і курчат?	82
20)	Чи можна вводити неорганічних курчат на органічні господарства, які утримують курей-несучок?	82
21)	Чи можуть на одному органічному господарстві бути органічні та неорганічні зони для випасання?	83
22)	Що означають «ветеринарні причини», з яких дозволено застосовувати обмежене годування?	84
23)	Що означає поняття «види тварин» в статті 9 Регламенту (ЄС) № 2018/848?	84
24)	Чи можлива практика видалення рогів та рогових зачатків у тварин в органічному тваринництві?	85
25)	Чи можливо вводити неорганічних тварин на органічне господарство?	86
26)	Чи можна використовувати бджолиний віск у якості вхідного продукту в органічному виробництві?	87
27)	Чи можливо сертифікувати коней для відпочинку чи спорту як органічних?	88
28)	Що мається на увазі під природними випасанням для вирощування органічних оленів?	89
4.4.	ПРАВИЛА ВИРОБНИЦТВА ВОДОРОСТЕЙ І ТВАРИН АКВАКУЛЬТУРИ	89
1)	Чи може продукція, вироблена за допомогою систем внутрішньої аквапоніки, бути сертифікованою як органічна?	89
2)	Чи можна використовувати борошно з комах в органічній аквакультурі?	90
3)	Чи можна використовувати гормони чи похідні гормонів у органічній аквакультурі?	90
4)	Чи можна використовувати неорганічний молодняк для розведення в органічній аквакультурі?	91
5)	Чи можна використовувати неорганічний молодняк для цілей нагулу в органічній аквакультурі?	91
6)	Які види можуть підлягати можливим відступам щодо використання в органічному виробництві неорганічного молодняку для цілей нагулу?	91
7)	Чи можна використовувати аквакультурні комплекси з системою рециркуляції замкнутого циклу у виробництві смолтів лосося?	92
8)	Як варто трактувати положення щодо якості води для органічних двостулкових молюсків?	92
9)	Які вимоги до виробництва органічних мікрowodоростей?	93
10)	Чи можна використовувати аквакультурні комплекси з системою рециркуляції замкнутого циклу в органічному виробництві?	93
11)	Як відбувається управління органічним маточним стадом?	94

12)	Яка тривалість перехідного періоду для інкубаторів і розплідників, які можна висушити, очистити і дезінфікувати?.....	95
13)	Чи можна використовувати вуглекислий газ в якості поживної речовини у виробництві органічних мікроводоростей?	96
14)	Що означає термін «прищипування» у положеннях пункту 3.1.6.8. частини III додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 у контексті благополуччя тварин у секторі аквакультури?	96
15)	Чи може неорганічна тварина аквакультури маркуватися як «вигодована органічними кормами», коли її годують повністю органічними кормами?	96
16)	Які методи гібридизації заборонені в органічній аквакультури?.....	97
4.5.	ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ РОСЛИННИЦТВА	98
1)	Чи можуть певні неорганічні інгредієнти, наприклад, стевіол глікозиди і олія з середньоланцюгових тригліцеридів, використовуватися у виробництві органічного шоколаду?	98
2)	Чи можна використовувати сорбат калію в ферментах для виробництва органічної шоколадної начинки?	99
3)	Чи дозволено використовувати сульфіти у виробництві органічного виноградного соку для безпосереднього споживання?.....	100
5)	Чи можна використовувати рослинні білки з пшениці, гороху чи картоплі для освітлення фруктових соків?	101
6)	Які харчові добавки можна використовувати в органічних свіжих фруктах і овочах?	101
7)	Чи можна використовувати стевіол глікозиди (E960) в якості харчових добавок в органічному виробництві?	102
8)	Чи можуть хімічні речовини використовуватися у процесі обробки харчових продуктів парою, наприклад, вівсяних пластівців?	103
9)	Чи можна маркувати харчові добавки, вироблені лише з вітамінів і мінералів, як органічні? Чи можна додавати неорганічні вітаміни до мультивітамінних харчових добавок, що марковані як органічні?	104
10)	Чи може порошок муміє бути дозволений відповідно до статті 25 Регламенту (ЄС) № 2018/848 як неорганічний сільськогосподарський інгредієнт для використання у органічному виробництві?	104
11)	Чи можна використовувати ензими в органічних харчових продуктах?	105
4.6.	КОРМИ	106
1)	Чи можна використовувати добавки до силосу у виробництві органічних кормів?	106
2)	Чи можна використовувати етилендіамінтетраоцтову кислоту (ЕДТА) в якості кормової добавки у кормах для птиці?	106
4.7.	ВИНО 1	106
1)	Чи можна використовувати електродіаліз для стабілізації вина від кристалічних помутнінь відповідно до пункту 36 додатка I А до Регламенту (ЄС) № 606/2009 при виробництві органічного вина?	106
2)	Чи можливо виробляти органічне деалкоголізоване вино?	106
4.8.	ДРІЖДЖІ	107
4.9.	СІЛЬ	107
5.	ПЕРЕХІДНІ ЗАХОДИ	108
1)	Чи можуть продукти, що містять посилання на те, що їх можна використовувати в	

органічному сільському господарстві відповідно до Регламенту (ЄС) № 834/2007, і далі
вводиться в обіг на ринку після 1 січня 2022 року? 108

ДОДАТОК. ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ **109**

1. ПРЕДМЕТ, СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ, ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

1) Чи можуть харчові добавки бути органічними?

Харчові добавки є харчовими продуктами відповідно до визначення у Статті 2(j) Регламенту (ЄС) № 178/2002 (Загальне харчове право). Стаття 2(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначає сферу застосування органічного законодавства як таку, що застосовується до: *«таких продуктів сільськогосподарського походження, включно з аквакультурою і бджільництвом, як визначено в додатку I Договорі про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС), і до продуктів, які є похідними від згаданих продуктів, коли такі продукти є або мають бути вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу чи експортовані з Союзу:*

(a) живі або неперероблені сільськогосподарські продукти, в тому числі насіння та інший репродуктивний матеріал;

(b) перероблені сільськогосподарські продукти для використання як харчові продукти;

(c) корми.

Цей Регламент застосовується також до певних інших продуктів, тісно пов'язаних із сільським господарством, перелік яких наводиться у додатку I до цього Регламенту, коли вони є або мають бути вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу чи експортовані з нього».

Отже, лише харчові добавки, вироблені із сільськогосподарських інгредієнтів підпадають під сферу дії органічного законодавства і можуть маркуватися як органічні.

Харчові добавки, вироблені з вітамінів та мінералів, не підпадають під сферу дії органічного законодавства ЄС і не можуть маркуватися як органічні.

2) Чи може комбуча, яку ще називають «скобі», бути сертифікованою як органічна?

Комбуча або скобі – це симбіотична колонія бактерій і дріжджів.

Перероблені сільськогосподарські продукти для використання в якості харчових продуктів та дріжджі підпадають під сферу дії органічного законодавства ЄС відповідно до статті 2(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848. Тому, чай комбуча і скобі можуть бути сертифіковані як органічні за умови дотримання правил виробництва і маркування переробленої продукції.

Додатком II ч. IV п. 2.2.2. Регламенту (ЄС) № 2018/848 дозволяється

використовувати *«культури мікроорганізмів та харчові ензими, які зазвичай використовують під час виробництва харчових продуктів»*.

Якщо чай комбуча виробляється шляхом додавання до органічного чаю закваски з дріжджів, мікроорганізмів та ензимів, що може вважатися звичайною практикою у виробництві харчових продуктів, напої можна сертифікувати як органічний.

Проте, якщо чай комбуча готують шляхом додавання скобі (дріжджів та бактерій) в якості інгредієнту, скобі (як інгредієнт) повинен виготовлятися відповідно до правил виробництва органічних дріжджів, як визначено в додатку II ч. VII Регламенту (ЄС) № 2018/848. Якщо правил виробництва органічних дріжджів дотримано, скобі можна сертифікувати як органічний і додавати в якості інгредієнта під час виробництва органічних напоїв. В результаті, чай комбуча і скобі можуть бути сертифікованими як органічні за умови дотримання правил виробництва органічних харчових продуктів.

3) Чи можна використовувати термін «біо» для маркування м'яких засобів?

Сфера застосування органічного законодавства ЄС визначена в статті 2(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848 і охоплює неперероблені сільськогосподарські продукти і перероблені сільськогосподарські продукти для використання як харчові продукти.

М'які засоби не є непереробленими чи переробленими сільськогосподарськими продуктами для використання як харчові продукти, тож вони не підпадають під дію органічного законодавства ЄС і не можуть ні сертифікуватися, ні маркуватися, ні рекламуватися як органічні з використанням органічного логотипу ЄС.

Проте в статті 30(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначено: *«Зокрема, терміни, перелік яких міститься в додатку IV, їхні похідні та зменшувальні форми, такі як «біо» та «еко», вжиті окремо чи в комбінації, дозволено використовувати по всій території Союзу та будь-якою мовою із переліку, який міститься в зазначеному додатку, для маркування й рекламування продуктів, зазначених у статті 2(1), які відповідають вимогам цього Регламенту»*.

Крім того, в статті 30(2) визначено: *«Для продуктів, зазначених у статті 2(1), терміни, зазначені в параграфі 1 цієї статті, не повинні використовуватися ніде в Союзі, жодною мовою із переліку, який міститься в додатку IV, для маркування, рекламних матеріалів або комерційних документів продукту, який не відповідає вимогам цього Регламенту»*.

Більше того, жодні терміни або практики, включно з термінами, які використовуються в торгових марках чи в назвах компаній, не повинні використовуватися в маркуванні або рекламі, якщо вони можуть ввести

споживача чи користувача в оману, створюючи враження, що продукт або його інгредієнти відповідають вимогам цього Регламенту».

Отже, органічне законодавство ЄС не перешкоджає використанню термінів, які посилаються на органічний метод виробництва, такі як «біо» чи «еко», у маркуванні продуктів, які не пов'язані з сільськогосподарськими продуктами і не підпадають під сферу застосування органічного законодавства ЄС або не вводять споживачів в оману.

4) Чи можуть алкогольні напої бути сертифікованими як органічні?

У Європейському Союзі алкогольні напої з вмістом алкоголю понад 15% регулюються Регламентом (ЄС) № 2019/787 (Регламент про спиртні напої). Крім того, спиртні напої, як усі алкогольні напої, вважаються харчовими продуктами і підпадають під дію загального і спеціального галузевого законодавства про харчові продукти.

Стаття 2(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначає сферу застосування наступним чином: *«Цей Регламент застосовується до таких продуктів сільськогосподарського походження, включно з аквакультурою і бджільництвом, як визначено в додатку I до ДФЄС, і до продуктів, які є похідними від згаданих продуктів, коли такі продукти є або мають бути вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу чи експортовані з Союзу:*

- (а) живі або неперероблені сільськогосподарські продукти, в тому числі насіння та інший репродуктивний матеріал рослин;*
- (б) перероблені сільськогосподарські продукти для використання як харчові продукти;*
- (с) корми.*

Цей Регламент застосовується також до певних інших продуктів, тісно пов'язаних із сільським господарством, перелік яких наводиться у додатку I до цього Регламенту, коли вони є або мають бути вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу чи експортовані з нього».

Спиртні напої виготовляються з інгредієнтів сільськогосподарського походження, які підпадають під сферу застосування Регламенту (ЄС) № 2018/848. Таким чином, спиртні напої можна сертифікувати як органічні за умови дотримання правил і принципів, які застосовуються до виробництва органічних харчових продуктів, викладених в органічному законодавстві ЄС, вказаному вище.

5) Чи може добриво бути сертифіковане як органічне?

Ні. В статті 2(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначені продукти, які підпадають під сферу застосування органічного законодавства ЄС, і добрива не входять до цього переліку і тому не можуть бути сертифіковані як органічні.

Проте їх можна використовувати в якості допоміжних речовин в органічному виробництві, і, відповідно до статті 24(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848, Європейська Комісія може дозволяти використання певних добрив в органічному виробництві і включати їх до обмеженого переліку. В додатку II до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165 визначено перелік добрив, які можна використовувати в органічному виробництві ЄС.

Крім того, стаття 9(3) встановлює, що *«Для цілей і використання, як зазначено у статтях 24 і 25 та в додатку II, в органічному виробництві дозволяється використовувати тільки продукти й речовини, дозволені відповідно до цих положень, за умови, що їх використання у неорганічному виробництві також дозволене згідно з відповідними положеннями законодавства Союзу і, якщо застосовно, дозволене згідно з національним законодавством, яке ґрунтується на законодавстві Союзу»*.

Тому важливо зв'язатися з компетентними органами держави-члена ЄС, у якій продаватиметься та використовуватиметься продукт.

Перелік таких компетентних органів кожної держави-члена можна знайти за посиланням: https://ec.europa.eu/agriculture/ofis_public/rCBE/ctrl_rcbe.cfm?targetUrl=home&lang=en

Насамкінець, стаття 31 Регламенту (ЄС) № 2018/848 надає можливість використовувати посилання, яке вказує на те, що добрива, дозволені відповідно до статей 9 і 24, були дозволені до використання в органічному виробництві згідно з Регламентом (ЄС) № 2018/848. Вказане положення передбачає добровільне маркування, за яке несуть відповідальність оператори, які здійснюють реалізацію добрив як таких, що дозволені до використання в органічному виробництві.

6) Чи можуть гриби бути сертифіковані як органічні?

Сфера застосування органічного законодавства ЄС поширюється на гриби. Для цілей органічного законодавства ЄС гриби вважаються рослинами, попри те, що гриби не є рослинами відповідно до існуючої біологічної класифікації.

Таким чином, застосовуються загальні правила для рослинництва відповідно до Регламенту (ЄС) № 2018/848 і спеціальні правила, викладені в додатку II Ч. 1 п. 2.1.

7) Чи можна використовувати органічний логотип ЄС для маркування крему, що містить органічну олію ши?

Ні. Регламент (ЄС) № 2018/848 застосовується до продуктів сільськогосподарського походження, включно з аквакультурою, для використання як харчові продукти або корми.

Таким чином, косметику не можна ні сертифікувати як органічну згідно з Регламентом (ЄС) № 2018/848, ні маркувати чи рекламувати з використанням органічного логотипу ЄС.

Виробництво і маркування органічної косметики не врегульоване на рівні ЄС. Держави-члени можуть мати національні законодавства щодо цього. Тому важливо зв'язатися з національними органами влади з цього питання. Перелік таких органів у кожній державі-члені можна знайти за посиланням:

https://ec.europa.eu/agriculture/ofis_public/rCBE/ctrl_rcbe.cfm?targetUrl=home&lang=en

8) Чи може сушене листя тютюну бути сертифіковане як органічне?

Ні. Сушене листя тютюну – це перероблений продукт, який не призначений для використання як продукт харчування чи корм, і тому не може бути сертифікований як органічний згідно з Регламентом (ЄС) № 2018/848.

Крім того, навіть якщо держави-члени мають національне законодавство чи приватні стандарти, стаття 13(1)(b) Директиви 2014/40/ЄС забороняє маркувати тютюнові продукти будь-якими елементами чи ознаками, які вказують на те, що конкретний тютюновий виріб має органічні властивості.

9) Чи може спіруліна бути сертифікована як органічна?

Так. Спіруліну традиційно визначають як синьо-зелені мікродорості, що відносяться до роду *Arthrospira*¹. Водорості є сільськогосподарськими продуктами і тому підпадають під сферу дії органічного законодавства ЄС відповідно до статті 2(1)(а) Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Регламент (ЄС) 2018/848 стосується водоростей, зокрема в пункті 2 частині III додатку II, що містить вимоги до водоростей і передбачає наступне: *«Крім загальних правил виробництва, встановлених у статтях 9, 10, 11 і 15, і, у відповідних випадках, у розділі 1 цієї частини, встановлені в цій секції правила застосовують до органічного збирання й виробництва водоростей. Ці правила застосовують mutatis mutandis до виробництва фітопланктону».*

¹ <http://www.fao.org/3/a-az386e.pdf>

10) Чи є можливість сертифікувати ефірні олії як органічні незалежно від кінцевого застосування?

Так. Відповідно до статті 2(1), Регламент № 2018/848 застосовується також до *«певних інших продуктів, тісно пов'язаних з сільським господарством, перелік яких наводиться в додатку I до цього Регламенту, коли вони є або мають бути вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу або експортовані з нього»*. Перелік ефірних олій наведено в додатку I до Регламенту (ЄС) № 2018/848 і тому на них поширюється сфера застосування органічного законодавства ЄС. Отже такі продукти можна сертифікувати як органічні незалежно від кінцевого застосування за умови дотримання усіх відповідних положень. Наприклад, на ефірні олії, що використовуються у якості косметичних продуктів, також поширюються положення Регламенту (ЄС) № 1223/2009² і, зокрема, в частині маркування на них поширюються вимоги щодо характеристик продукту, викладені в статті 20.

11) Чи може продукт, який складається з субстратів для грибів та тканин для вирощування, бути сертифікованим як органічний?

Так. Стаття 2(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначає сферу застосування органічного законодавства наступним чином: *«Цей Регламент застосовується до таких продуктів сільськогосподарського походження, включно з аквакультурою і бджільництвом, як визначено в додатку I до Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС), і до продуктів, які є похідними від згаданих продуктів, коли такі продукти є або мають бути вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу чи експортовані з Союзу:*

(а) живі або неперероблені сільськогосподарські продукти, в тому числі насіння та інший репродуктивний матеріал рослин;

(b) перероблені сільськогосподарські продукти для використання як харчові продукти;

(с) корми.

Цей Регламент застосовується також до певних інших продуктів, тісно пов'язаних з сільським господарством, перелік яких наводиться в додатку I до цього Регламенту, коли вони є або мають бути вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу або експортовані з нього».

Їстівні гриби є овочами (згідно з комбінованою номенклатурою³) і внесені до переліку у додатку I до ДФЄС. Таким чином ці продукти підпадають під сферу дії

² Регламент (ЄС) № 1223/2009 Європейського Парламенту і Ради від 30 листопада 2009 року щодо косметичної продукції OJ L 342, 22.12.2009, ст.59

³ У розділі 7 Регламенту Ради (ЄС) № 2658/87 про тарифну і статистичну номенклатуру та про спільний митний тариф їстівні гриби внесені до групи «овочі» (OJ L 256, 7.9.1987, ст. 1)

Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Загальні правила органічного рослинництва і спеціальні правила органічного грибівництва (пункт 2.1. частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848) застосовуються до виробництва їстівних грибів. Ці правила застосовуються до усього тіла гриба, в тому числі міцелію. Продукт, який складається з субстратів для грибів та тканин для вирощування, вважається *«репродуктивним матеріалом рослин»* для вирощування грибів. Він може бути сертифікованим як органічний за умови дотримання усіх відповідних правил.

Наприклад, коли мова йде про репродуктивний матеріал рослин, слід дотримуватися вимог, визначених у пункті 1.8.2. частини I додатку I: *«Щоб отримати органічний репродуктивний матеріал рослин для використання у виробництві інших продуктів, крім репродуктивного матеріалу рослин, материнська рослина і, у відповідних випадках, інші рослини, призначені для виробництва репродуктивного матеріалу рослин, повинні бути вирощені відповідно до цього Регламенту протягом щонайменше однієї генерації або, для багаторічних культур, протягом щонайменше однієї генерації та двох вегетаційних сезонів».*

Таким чином, міцелій, який використовується для виробництва їстівних грибів, має бути отриманий від материнського міцелію, що вже вирощується за правилами органічного виробництва і щонайменше протягом одного циклу. Більше ніякого перехідного періоду не потрібно, оскільки перехідний період пов'язаний із земельною ділянкою, а, відповідно до пункту 2.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, для виробництва грибів дозволено використовувати субстрати, якщо вони складаються тільки з компонентів, перелічених у цьому пункті.

12) Чи можуть заклади громадського харчування бути сертифіковані як органічні?

Так, але лише на національному рівні за дотримання певних умов.

У статті 2(3) Регламенту (ЄС) № 2018/848 зазначено: *«Операції з громадського харчування, які здійснюються закладом громадського харчування, визначеним у пункті (d) статті 2(2) Регламенту (ЄС) 1169/2011, не підпадають під дію цього Регламенту, за винятком зазначеного в цьому параграфі. Держави-члени можуть застосовувати національні правила або, за відсутності таких правил, приватні стандарти щодо виробництва, маркування й контролю продуктів, які є результатом операцій громадського харчування. Логотип органічного виробництва Європейського Союзу не повинен використовуватися у маркуванні, представленні або рекламі таких продуктів і не повинен використовуватися для*

рекламування закладу громадського харчування».

13) Чи може дія органічного законодавства поширюватися на пекарню чи м'ясну крамницю?

Так. На пекарню чи м'ясну крамницю може поширюватися дія законодавства ЄС в сфері органічного виробництва та маркування органічної продукції. Наприклад, відповідно до статті 34(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848, якщо пекарня чи м'ясна крамниця займаються виробництвом, підготовкою, розповсюдженням або складуванням органічних продуктів чи продуктів перехідного періоду, вони повинні повідомляти про свою діяльність компетентні органи держави-члена, в якій ця діяльність провадиться, і в якій на їхнє підприємство поширюється система контролю. Аналогічно, відповідно до статті 34(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848, якщо пекарня чи м'ясна крамниця лише продають фасовані органічні продукти безпосередньо кінцевому споживачу або користувачу, вони звільняються від обов'язку мати сертифікат за умови дотримання певних умов.

14) Чи може сфера застосування органічного законодавства поширюватися на матеріал, що контактує за харчовим продуктом, який виготовлений з органічних сільськогосподарських інгредієнтів?

Важливо відрізнити матеріал, що контактує з харчовим продуктом, який продається як їстівний, та матеріал, який не призначений для споживання людьми. Перший матеріал, що контактує з харчовим продуктом, який маркується як «їстівний», може підпадати під визначення харчового продукту (стаття 2 Регламенту (ЄС) № 178/2002: «... «харчовий продукт» ... означає будь-яку речовину або продукт, ... призначені для споживання людиною або щодо яких можливо обґрунтовано припустити, що вони можуть бути спожиті людиною. ...»). Матеріал, що контактує з харчовим продуктом, який продається як їстівний і отриманий в результаті переробки сільськогосподарської продукції, включено в сферу застосування Регламенту (ЄС) № 2018/848 і його можна маркувати як органічний, якщо він відповідає вимогам, встановленим у законодавстві. Виробники таких продуктів можуть бути сертифіковані як органічні відповідно до Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Другий тип матеріалу, що контактує з харчовим продуктом, який не призначений для споживання в якості харчового продукту, не підпадає під сферу застосування Регламенту (ЄС) № 2018/848, оскільки не зазначається в статті 2 Регламенту. Тому він не може маркуватися логотипом органічного виробництва ЄС, який може використовуватися лише для маркування продукції, що відповідає Регламенту (ЄС) № 2018/48. Проте, після аналізу у кожному конкретному випадку та за умови дотримання вимог статті 30 Регламенту (ЄС) № 2018/848, інгредієнти відповідних продуктів можуть маркуватися терміном, що посилається на органічне

виробництво, якщо вони виготовлені з органічних сільськогосподарських інгредієнтів і якщо таке маркування не має на меті ввести споживача в оману.

15) Чи можуть коноплі чи рослини *Cannabis sativa* підпадати під сферу застосування органічного законодавства?

Так. У статті 2 Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначено сферу застосування органічного законодавства, яка включає *«живі або неперероблені сільськогосподарські продукти, в тому числі насіння та інший репродуктивний матеріал рослин»*, *«перероблені сільськогосподарські продукти для використання як харчові продукти»* і *«корми»*.

Сільськогосподарські продукти внесені до переліку у додатку I до Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС), куди включено і коноплі звичайні (*Cannabis sativa*). Таким чином коноплі звичайні (*Cannabis sativa*), які використовуються в якості харчового продукту чи корму, можуть бути сертифіковані як органічні, якщо вони відповідають правилам виробництва і маркування, встановленим у Регламенті (ЄС) № 2018/848. Крім того, для вирощування рослин конопель звичайних (*Cannabis sativa*) для медичних, наукових, промислових чи садівничих цілей може потребувати дозволу. Тому важливо звернутися до компетентних національних органів держави-члена, у якій вирощуватиметься культура, щоб перевірити особливі умови, яких слід дотримуватися.

16) Чи можливо сертифікувати мінеральну і джерельну воду як органічну?

Ні. Мінеральна і джерельна вода не включені до сфери застосування Регламенту (ЄС) № 2018/848.

17) Чи можливо сертифікувати корки як органічні?

Так. Корки внесені до переліку у додатку I до Регламенту (ЄС) № 2018/848 як *«корки з натуральної пробки, неагломеровані та без будь-яких зв'язувальних речовин»*, тому Регламент (ЄС) № 2018/848 застосовується до таких продуктів, коли вони вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу чи експортовані з Союзу.

Правила органічного виробництва для продукції рослинництва, визначені в статтях 9-12 Регламенту (ЄС) № 2018/848 і частині I додатку II до цього Регламенту, застосовуються до вирощування коркового дуба, з якого виготовляють корки. Не існує детальних спеціальних правил органічного виробництва для *«корок з натуральної пробки, неагломерованих та без будь-яких зв'язувальних речовин»*. Проте, як і до інших органічних продуктів, до цього типу

продукції застосовуються відповідні положення законодавства Союзу, зокрема, Регламент (ЄС) № 1935/2004 про матеріали та вироби, що призначені для контактування з харчовими продуктами, і Регламент (ЄС) № 2023/2006 про належну виробничу практику при виробництві матеріалів та предметів, що контактують з харчовими продуктами.

Крім того, як зазначено в описі продуктів у додатку I до Регламенту (ЄС) № 2018/848, у виробництві органічних корків не можна використовувати зв'язувальні речовини. Відповідно до статті 21(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848, за відсутності детальних правил виробництва, оператори, які виробляють органічні корки з натуральної пробки, неагломеровані та без будь-яких зв'язувальних речовин *«зобов'язані (...) дотримуватися принципів, встановлених у статтях 5 і 6 mutatis mutandis з принципами, встановленими у статті 7, і загальними правилами виробництва, встановленими у статтях 9-11».* (...) *щодо продуктів, зазначених у параграфі 1, держава-член може застосовувати детальні національні правила виробництва, за умови, що ці національні правила відповідають цьому Регламенту, а також за умови, що вони не забороняють, не обмежують та не перешкоджають введенню в обіг продуктів, які були вироблені за межами її території з дотриманням вимог цього Регламенту».*

Що стосується використання продуктів і речовин, дотримання принципів органічного виробництва включає, наприклад, дотримання наступних умов Регламенту (ЄС) № 2018/848:

- виробництво таких продуктів відповідає попиту споживачів на товари, вироблені за допомогою використання процесів, що не шкодять довкіллю, здоров'ю людини, здоров'ю рослин або здоров'ю та благополуччю тварин (стаття 5(d));
- обмеження використання зовнішніх вхідних продуктів (стаття 5(g));
- обмеження використання продуктів і речовин, щоб вони використовувалися у мінімальній кількості і лише у випадку суттєвої технологічної потреби (стаття 7(b), mutatis mutandis);
- виключення речовин і методів переробки, які можуть ввести в оману щодо справжньої природи (походження) продукту (стаття 7(c), mutatis mutandis); і
- дбайлива переробка корків, переважно з використанням біологічних, механічних і фізичних методів (стаття 7(d), mutatis mutandis).

2. МАРКУВАННЯ І ЛОГОТИП

1) Як виглядає логотип органічного виробництва Європейського Союзу?

Його часто називають «євролисток». Він символізує єднання Європи (зірки взято з прапору ЄС) і природи (стилізований листок і зелений колір).

2) Що означає логотип органічного виробництва Європейського Союзу?

Для перероблених продуктів логотип органічного виробництва ЄС вказує на те, що продукт повністю відповідає правилам та умовам, що застосовуються до виробництва перероблених харчових продуктів, і що принаймні 95% його інгредієнтів сільськогосподарського походження є органічними. Поруч з логотипом органічного виробництва ЄС вказується код органу контролю, а також місце, де було вирощено сільськогосподарську сировину, з якої вироблено цей продукт.

3) Що потрібно взяти до уваги при використанні логотипу органічного виробництва ЄС?

Відповідним законодавством ЄС є Регламент (ЄС) № 2018/848. Крім того, Генеральний директорат Європейської Комісії з питань сільського господарства та розвитку сільських територій розробив детальний посібник користувача, який містить конкретні настанови щодо застосування логотипу органічного виробництва ЄС. Посібник користувача можна завантажити на сайті, присвяченому органічному сільському господарству ЄС за посиланням:

https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming/organic-logo_en#displayingthelogo

4) Чи є використання логотипу органічного виробництва ЄС обов'язковим, і, якщо так, чи може він співіснувати з іншими національним і приватними логотипами?

При вживанні термінів, зазначених в статті 30(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848 (наприклад, «органічний», «біо», «еко» тощо), обов'язково використовувати логотип органічного виробництва ЄС для маркування та рекламування фасованих органічних харчових продуктів, які відповідають вимогам органічного законодавства ЄС, зокрема статті 32(1) (b).

Відповідно до статті 33(5), національні і приватні логотипи також можуть використовуватися та відображатися в маркуванні продуктів, які відповідають вимогам цього Регламенту.

5) Для яких продуктів не можна використовувати логотип органічного виробництва ЄС?

Логотип органічного виробництва ЄС не можна використовувати для продуктів, на які не поширюється сфера застосування органічного законодавства ЄС або які не відповідають вимогам, визначеним в Регламенті (ЄС) № 2018/848. Логотип органічного виробництва ЄС не можна використовувати для продукції перехідного періоду та перероблених харчових продуктів, як зазначено у статті 30(5), пункти (b) і (c), Регламенту (ЄС) № 2018/848, тобто продуктів, які містять менше 95% органічних інгредієнтів чи містять переважно продукти мисливства чи рибальства.

Приклади використання:

Чи можна використовувати логотип органічного виробництва ЄС на пакувальному матеріалі наступних продуктів, за умови, що вони відповідають вимогам, визначеним у Регламенті (ЄС) № 2018/848?

- Сардини в органічній оливковій олії: НІ
- Органічний фермерський лосось: ТАК
- Органічне вино: ТАК
- Суп з органічних овочів: ТАК
- Вовна з органічних овець: ТАК
- Молоко з молочної ферми перехідного періоду: НІ

6) Яку додаткову інформацію потрібно обов'язково вказувати при використанні логотипу органічного виробництва ЄС?

Щоразу, коли логотип органічного виробництва ЄС використовується на продукті, поруч з ним має завжди вказуватися кодівий номер органу контролю та місце вирощування сільськогосподарської сировини, з якої складається продукт.

7) Де потрібно розміщувати обов'язкову додаткову інформацію?

Кодівий номер органу контролю чи установи контролю слід розміщувати у тому самому візуальному полі, що й логотип органічного виробництва ЄС. Вказівка на місце вирощування розміщується безпосередньо під кодом органу контролю. Більш детальну інформацію, а також посібник користувача можна знайти за посиланням:

https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming/organic-logo_en

8) Як потрібно відображати кодовий номер органу контролю?

Кодовий номер повинен мати наступний вигляд: AB-CDE-999, де «AB» - код ISO для країни, в якій проводиться контроль, «CDE» – термін, що встановлює зв'язок з органічним виробництвом, такий як «біо» чи «еко», і «999» – відповідний ідентифікаційний номер, що складається від 1 до 3 цифр.

9) Яким чином відображається місце виробництва?

Місце, де було вирощено сільськогосподарську сировину, з якої виготовлено продукт, зазначається наступним чином:

- «Агровиробництво ЄС», якщо сільськогосподарська сировина була вирощена в ЄС;
- «Агровиробництво за межами ЄС», якщо сільськогосподарська сировина була вирощена в третій країні;
- «Агровиробництво ЄС/ за межами ЄС», якщо частина сільськогосподарської сировини була вирощена в Союзі, а частина її була вирощена в третій країні. Слова «ЄС» чи «за межами ЄС» можна замінити чи доповнити назвою країни, якщо вся сировина, з якої складається продукт, була вирощена в цій країні. Для вищезгаданого зазначення «ЄС» чи «за межами ЄС» невеликі кількості інгредієнтів за масою можна не брати до уваги, за умови, що загальна кількість неврахованих інгредієнтів не перевищує 5% загальної кількості сільськогосподарської сировини за масою.

10) Чи обов'язково вказувати кодовий номер органу контролю та місце вирощування у маркуванні продукції, на якій не використовується логотип органічного виробництва ЄС?

Так. Кодовий номер органу контролю вказується на усіх продуктах, на яких використовуються терміни, що стосуються органічного виробництва, незалежно від того, чи використовується логотип органічного виробництва ЄС. Однак, місце вирощування потрібно обов'язково вказувати лише тоді, коли використовується логотип.

11) Чи існує на вебсайті Європи база даних чи каталог компаній, які виробляють сертифіковані органічні продукти?

Ще ні. Проте на вебсайті, що присвячений органічному виробництву в ЄС, є перелік затверджених органів контролю і установ контролю. Такі органи контролю можна відрізнити за кодовим номером, що зазначається під логотипом органічного виробництва ЄС. Відвідавши вебсайти таких затверджених органів і установ контролю, ви можете отримати доступ до переліку операторів і їхніх продуктів, які

сертифіковані як органічні.

Вебсайт, що присвячений органічному виробництву в ЄС:

http://ec.europa.eu/agriculture/ofis_public/index.cfm

12) Які технічні аспекти розміщення логотипу на пакованні?

Щоб отримати інформацію щодо технічних аспектів, ознайомтеся з посібником користувача логотипу органічного виробництва ЄС.

https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming/organic-logo_en#theorganiclogo

13) Чи можна зменшувати розмір логотипу для дуже маленьких паковань?

У додатку V Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначено модель логотипу органічного виробництва ЄС. Зокрема, у п. 1.7 вказано, що «висота логотипу органічного виробництва ЄС становить щонайменше 9 мм, а ширина – щонайменше 13,5 мм; співвідношення висота/ширина завжди становить 1:1,5. Як виняток, для «дуже малих паковань» мінімальний розмір можна зменшити до висоти 6 мм».

Регламент (ЄС) № 2018/848 не дає визначення поняттю «дуже малі пакування». Проте стаття 13(6) Регламенту (ЄС) № 1169/2011 про надання споживачам інформації про харчові продукти дозволяє пропускати певну обов'язкову інформацію «у разі пакування або тари, найбільша поверхня яких має площу менше 10 см²». Таким чином, якщо, зважаючи на вимоги щодо маркування, викладені у вказаних Регламентах, можна вважати, що пакування занадто мале, щоб розміщувати всі знаки маркування, які вимагаються, зберігаючи при цьому цілісність логотипу органічного виробництва ЄС при мінімальних розмірах 9 мм/13,5 мм, як виняток, логотип можна зменшити до висоти 6 мм.

Посібник користувача логотипу органічного виробництва ЄС з усіма технічними деталями доступний для завантаження на сайті DG AGRI, присвяченому органічному виробництву:

https://agriculture.ec.europa.eu/farming/organic-farming/organic-logo_en#when-to-use-the-organic-logo

14) Чи можу я використовувати логотип органічного виробництва ЄС у брошурі, присвяченій косметичній продукції?

Ні. Сфера застосування органічного законодавства ЄС визначена в статті 2(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848. Перероблені сільськогосподарські продукти, які не призначені для використання як харчові продукти (тобто, косметичні продукти) не підпадають під дію органічного законодавства ЄС. Як наслідок, вони не можуть ні сертифікуватися, ні маркуватися, ні рекламуватися як органічні з

використанням логотипу органічного виробництва ЄС. Виробництво і маркування органічної косметики не врегульовано на рівні ЄС.

15) Чи потрібно вказувати в переліку інгредієнтів, які інгредієнти є органічними?

Так. Відповідно до вимог статті 30(5) Регламенту (ЄС) № 2018/848, в переліку інгредієнтів потрібно вказувати, які інгредієнти є органічними. В переліку інгредієнтів переробленого харчового продукту потрібно вказувати, які інгредієнти є органічними, навіть якщо вони усі органічні.

16) Чи достатньо використання логотипу органічного виробництва третьої країни на продуктах, імпортованих до ЄС, чи потрібно використовувати також логотип органічного виробництва ЄС?

В статті 33(3) Регламенту (ЄС) 2018/848 визначено, що використання логотипу органічного виробництва ЄС є необов'язковим для продуктів, імпортованих з третіх країн: *«Використання логотипу органічного виробництва ЄС є необов'язковим для продуктів, імпортованих з третіх країн. Коли такий логотип використовують на маркуванні таких продуктів, на маркуванні необхідно також розмістити позначення, зазначене у статті 32(2)»*. Таким чином, відповідно до зазначеного вище, достатньо використання логотипу органічного виробництва третьої країни, а використання логотипу органічного виробництва ЄС є необов'язковим.

Проте слід нагадати, що продукт може бути імпортованим з третьої країни для розміщення на ринку ЄС лише у випадку, коли він відповідає усім вимогам, викладеним в статті 45 Регламенту (ЄС) № 2018/848.

17) Чи можу я використовувати логотип органічного виробництва ЄС в меню свого ресторану?

Ні. Правила органічного виробництва і використання логотипу органічного виробництва ЄС у маркуванні, представленні або рекламі продуктів, що розміщуються на ринку ЄС як органічні, встановлені в Регламенті (ЄС) № 2018/848. Сфера застосування Регламенту визначена в статті 2. Відповідно до другого абзацу статті 2(3), держави-члени ЄС можуть застосовувати національні правила або, за відсутності таких правил, приватні стандарти щодо виробництва, маркування й контролю продуктів, які є результатом операцій громадського харчування. Логотип органічного виробництва Європейського Союзу не повинен використовуватися в маркуванні, представленні або рекламі таких продуктів, і не повинен використовуватися для рекламування закладу громадського харчування.

18) Які обов'язкові позначення повинні використовуватися у маркуванні нефасованих органічних продуктів?

Відповідно до статті 32 Регламенту (ЄС) № 2018/848, кодівий номер органу контролю чи установи контролю є обов'язковим для позначення продуктів, які містять терміни, що стосуються органічного виробництва. Тож кодівий номер органу контролю повинен використовуватися на усіх продуктах, незалежно від того, чи використовується логотип органічного виробництва ЄС. Коли використовується логотип, обов'язково потрібно вказувати місце вирощування сільськогосподарської сировини. Ці позначення розміщуються відповідно до вимог статті 32, тобто «на видному місці таким чином, щоб їх було добре видно, щоб вони були добре розбірливі і незмивні».

19) Чи можу я використовувати логотип органічного виробництва ЄС в чорно-білому кольорі, і чи можна його використовувати у формі наклейки?

В статті 33(4) Регламенту (ЄС) № 2018/848 вказано, що «логотип органічного виробництва ЄС повинен відповідати зразку, встановленому в додатку V, і правилам, встановленим в зазначеному додатку». Крім того, відповідно до п. 1.3 зазначеного додатку V: «логотип органічного виробництва ЄС також дозволено використовувати в чорно-білому кольорі, як показано нижче, тільки якщо неможливо нанести кольорову версію». Як зазначено в статтях 32 і 33 Регламенту (ЄС) № 2018/848, коли на продукті використовують логотип органічного виробництва ЄС, поруч з ним мають також використовуватися обов'язкові позначення. Тож розміщення наклейки на продукті, яка містить лише логотип без обов'язкових позначень, не відповідає вимогам органічного законодавства ЄС.

20) Чи може звичайна особа використовувати і публікувати логотип органічного виробництва ЄС у публікації чи на вебсайті?

Використання логотипу органічного виробництва ЄС у маркуванні, представленні або рекламі продуктів, що вводяться в обіг на ринку ЄС як органічні, регулюється Регламентом (ЄС) № 2018/848. В статті 33 цього Регламенту визначено, що логотип органічного виробництва ЄС можна також використовувати для інформаційних і освітніх цілей, пов'язаних з існуванням і рекламуванням самого логотипа, за умови, що таке використання не вводить споживачів в оману щодо органічного виробництва конкретних продуктів, а також за умови відтворення логотипу згідно з правилами, встановленими в додатку V цього Регламенту.

21) Чи можна вказувати на лицьовій стороні пакування переробленого харчового продукту «продукт містить органічний інгредієнт»?

Згідно зі статтею 30(5), для позначення продукту, менше 95% сільськогосподарських інгредієнтів якого є органічними, не можна використовувати термін «органічний» на лицьовій стороні пакування, але можна вказувати в переліку інгредієнтів, які інгредієнти є органічними. Стаття 30(5)(b) спеціально передбачає, що для перероблених харчових продуктів дозволено використовувати терміни, що стосуються органічного методу виробництва, наприклад, «органічний», *«тільки у переліку інгредієнтів, за умови що (i) менше 95% сільськогосподарських інгредієнтів продукту за масою є органічними, та за умови, що ці інгредієнти відповідають правилам виробництва, визначеним у цьому Регламенті, і (ii) перероблений харчовий продукт відповідає правилам виробництва, визначеним в пунктах 1.5, 2.1(1), 2.1(b) і 2.2.1 частини IV додатка II, за винятком правил щодо обмеженого використання неорганічних сільськогосподарських інгредієнтів згідно з п. 2.2.1 частини IV додатка II, і правилам, встановленим відповідно до статті 16(3)».*

Це стосується випадків, коли перероблений харчовий продукт містить органічні і неорганічні інгредієнти. У таких випадках:

«У переліку інгредієнтів, вказаному в пунктах (a), (b) і (c) першого підпараграфу, необхідно зазначити, які інгредієнти є органічними. Посилання на органічне виробництво можуть з'являтися тільки щодо органічних інгредієнтів. Перелік інгредієнтів, зазначений в пунктах (b) і (c) першого підпараграфу, включає позначення загального відсотка органічних інгредієнтів пропорційно до загальної кількості сільськогосподарських інгредієнтів. Терміни, зазначені в параграфі 1, при їх використанні у переліку інгредієнтів, зазначеному в пунктах (a), (b) і (c) першого підпараграфу цього параграфу, повинні відображатися літерами такого самого кольору, ідентичного розміру і стилю, що й решта інформації у переліку інгредієнтів».

22) Чи обов'язково використовувати логотип органічного виробництва ЄС на пакуванні та накладній на органічну сировину від європейського постачальника (B2B)?

Відповідно до статті 30 Регламенту (ЄС) № 2018/848, продукт вважається *«таким, що містить терміни, які стосуються органічного виробництва, якщо в маркуванні, рекламних матеріалах або комерційних документах такий продукт, його інгредієнти або кормові матеріали, використані для його виробництва, описані в термінах, які створюють у покупця враження, що цей продукт, його інгредієнти або кормові матеріали вироблені з дотриманням вимог цього Регламенту. Зокрема терміни, перелік яких міститься в додатку IV, їхні похідні та зменшувальні форми, такі як «біо» та «еко», вжиті окремо чи в комбінації, дозволено використовувати*

по всій території Союзу та будь-якою мовою із переліку, який міститься в зазначеному додатку, для маркування й рекламування продуктів, зазначених у статті 2(1), які відповідають вимогам цього Регламенту».

Відповідно до статті 32 цього самого Регламенту, коли з'являються такі терміни, на маркуванні обов'язково вказувати кодівий номер органу контролю або установи контролю, під контролем яких знаходиться оператор, який здійснив останню операцію виробництва або підготовки. Стаття 32(1), пункт (b) зокрема передбачає, що використання логотипу органічного виробництва ЄС є обов'язковим на пакуванні лише органічних фасованих харчових продуктів, коли вони вироблені в Союзі і, серед іншого, відповідають вимогам статті 30, що щонайменше 95% сільськогосподарських інгредієнтів продукту за масою є органічними.

Таким чином, коли на пакуванні продукту, який не призначений для кінцевого споживання, є *посилання* на органічний метод виробництва, чи коли документація, що супроводжує органічну сировину, передається від одного підприємства до іншого, пакування і комерційні документи повинні містити кодівий номер відповідного органу контролю, але використання логотипу органічного виробництва ЄС є необов'язковим.

23) Чи може органічний інжир (що становить 75% всього продукту), вкритий неорганічним шоколадом (25% всього продукту), маркуватися як органічний?

Ні. Продукт не відповідає вимогам статті 30(5), пункту (a) Регламенту (ЄС) № 2018/848, де зазначено, що «щонайменше 95% сільськогосподарських інгредієнтів є органічними».

Проте, відповідно до статті 30(5), пункту (b) Регламенту (ЄС) № 2018/848, термін «*органічний*» можна використати у переліку інгредієнтів, якщо харчовий продукт відповідає правилам, встановленим в пунктах 1.5, 2.1(a), 2.1.(b) і 2.2.1. частини IV додатка II цього Регламенту, за винятком правил щодо обмеженого використання неорганічних сільськогосподарських інгредієнтів, встановлених пунктом 2.2.1.

Коли термін «*органічний*» з'являється лише в переліку інгредієнтів, стаття 30(5) Регламенту (ЄС) № 2018/848 також вимагає: «У переліку інгредієнтів, вказаному в пунктах (a), (b) і (c) першого підпараграфу, необхідно зазначити, які інгредієнти є органічними. Посилання на органічне виробництво можуть з'являтися тільки щодо органічних інгредієнтів. Перелік інгредієнтів, зазначений в пунктах (b) і (c) першого підпараграфу, включає позначення загального відсотка органічних інгредієнтів пропорційно до загальної кількості сільськогосподарських інгредієнтів».

24) Чи можна використовувати терміни, що посилаються на органічне виробництво, в загальній назві переробленого харчового продукту, основним інгредієнтом якого є продукт мисливства або рибальства?

Так, але лише за певних умов. Це впливає зі специфічного характеру продуктів мисливства або рибальства, які, відповідно до статті 3(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848, не можуть вважатися органічними продуктами.

Стаття 30(5), пункт (с) Регламенту (ЄС) № 2018/848 за спеціальних умов передбачає можливість використання термінів, що посилаються на органічне виробництво, у загальній назві переробленого харчового продукту, основним інгредієнтом якого є продукт мисливства або рибальства. Зокрема, пунктом (ii) цього положення вимагається, щоб термін, що посилається на органічне виробництво, був чітко пов'язаний у загальній назві з органічним інгредієнтом, а не продуктом мисливства чи рибальства (наприклад, тунець в органічній оливковій олії).

25) Чи можна наносити логотип органічного виробництва ЄС на обкладинку музичного альбому?

Ні. Використання логотипу органічного виробництва ЄС у маркуванні, представленні та рекламуванні продуктів, які вводяться в обіг у ЄС як органічні, регулюється Регламентом (ЄС) № 2018/848. Використання логотипу органічного виробництва ЄС також підпадає під загальні правила захисту споживачів та використання зареєстрованих торгових марок.

Цей логотип є зареєстрованою торговою маркою (реєстраційний номер 018055852), який належить ЄС. Його не можна використовувати у спосіб, який вводить в оману публіку чи створює хибне враження, що музику спонсорував чи ухвалював ЄС.

26) Чи можна відтворювати логотип органічного виробництва ЄС у контексті музейної виставки кави?

Так.

Використання логотипу органічного виробництва ЄС у маркуванні, представленні та рекламуванні органічних продуктів регулюється Регламентом (ЄС) № 2018/848. У статті 33 цього Регламенту визначено, що логотип органічного виробництва ЄС можна також використовувати для інформаційних і освітніх цілей, пов'язаних з існуванням і рекламуванням самого логотипа, за умови, що таке використання не вводить споживачів в оману щодо органічного виробництва конкретних продуктів, а також за умови відтворення логотипу згідно з правилами, встановленими в додатку V цього Регламенту.

На цій підставі логотип органічного виробництва ЄС можна відтворювати для

освітніх цілей на музейній виставці.

На сторінці, присвяченій органічному виробництву, доступний набір інструментів (https://ec.europa.eu/agriculture/organic/index_en). Тут ви знайдете промоматеріали, які є власністю Європейської Комісії і які можна безкоштовно використовувати для просування органічних харчових продуктів та органічного сільського господарства у Європейському Союзі за умови дотримання правил застосування та посилання на джерело матеріалів. Проте маркетингові матеріали не можна використовувати для просування брендів (органічних чи неорганічних) або будь-чого, що не пов'язане з органічними харчовими продуктами і органічним сільським господарством.

27) Чи можна використовувати логотип органічного виробництва ЄС для освітніх цілей у підручнику чи супровідних навчальних матеріалах у цифровому форматі?

Так.

Використання логотипу органічного виробництва ЄС у маркуванні, представленні та рекламуванні органічних продуктів регулюється статтею 33 Регламенту (ЄС) № 2018/848, де визначено, що логотип органічного виробництва ЄС можна також використовувати для інформаційних і освітніх цілей, пов'язаних з існуванням і рекламуванням самого логотипа, за умови, що таке використання не вводить споживачів в оману щодо органічного виробництва конкретних продуктів, а також за умови відтворення логотипу згідно з правилами, встановленими в додатку V цього Регламенту.

На сторінці, присвяченій органічному виробництву, доступний набір інструментів (https://ec.europa.eu/agriculture/organic/index_en). Тут ви знайдете промоматеріали, які є власністю Європейської Комісії і які можна безкоштовно використовувати для просування органічних харчових продуктів та органічного сільського господарства у Європейському Союзі за умови дотримання правил застосування та посилання на джерело матеріалів. Проте маркетингові матеріали не можна використовувати для просування брендів (органічних чи неорганічних) або будь-чого, що не пов'язане з органічними харчовими продуктами і органічним сільським господарством.

28) Чи може національний логотип органічного виробництва, який можуть використовувати лише оператори, що працюють у певній країні або використовують сировину з певної країни, відповідати вимогам законодавства ЄС?

Так, але за дотримання суворих вимог.

Статтею 33(5) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачено наступне: «Національні логотипи та приватні логотипи дозволено використовувати в маркуванні, представленні та рекламуванні продуктів, які відповідають вимогам цього Регламенту».

Тому встановлення конкретних правил використання національного логотипу

органічного виробництва є прерогативою кожної держави-члена ЄС, за умови, що марковані продукти відповідають вимогам Регламенту (ЄС) № 2018/848, а делеговані й імплементаційні акти ухвалені на основі цього Регламенту.

3. СИСТЕМА СЕРТИФІКАЦІЇ

1) Чи повинен оператор, який продає органічні продукти через інтернет (наприклад, через онлайн-платформу), отримувати «органічну сертифікацію», чи це еквівалентно продажу продуктів у магазині?

Так, оператор повинен отримувати органічну сертифікацію, оскільки інтернет-платформа не може вважатися «зберіганням, пов'язаним з пунктом продажу». Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює правила органічного виробництва та маркування органічної продукції. Стаття 34(1) цього Регламенту визначає, що «перед введенням будь-яких продуктів в обіг як «органічних» чи «продуктів перехідного періоду» або до початку перехідного періоду оператори й групи операторів, згідно зі статтею 36, які займаються [...] складуванням [...] або які вводять в обіг такі продукти, повинні повідомляти про свою діяльність компетентні органи держави-члена, в якій ця діяльність провадиться, і в якій на їхнє підприємство поширюється система контролю».

Крім того, у статті 34(3) Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначено, що «якщо оператори або групи операторів передоручають будь-яку свою діяльність на умовах підяду третім сторонам, то і оператори або групи операторів, і треті сторони, яким передоручили цю діяльність, зобов'язані дотримуватися вимог параграфу 1, крім випадку, коли оператор або група операторів зазначає в повідомленні, про яке йдеться в параграфі 1, що він чи вона залишається відповідальним/відповідальною за органічне виробництво і не переклав/переклала таку відповідальність на підрядника. У таких випадках компетентний орган або, де доречно, установа контролю чи орган контролю підтверджує, що діяльність на умовах підяду відповідає вимогам цього Регламенту в контексті контролю операторів чи груп операторів, які передоручили свою діяльність».

Це означає, що комерційна інтернет-платформа має дотримуватися системи органічної сертифікації, навіть коли дистрибуція чи «розміщення продукту на ринку» передоручено на умовах підяду третім сторонам.

Також стаття 34(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що «оператори, які продають фасовані органічні продукти безпосередньо кінцевому споживачу або користувачу, звільняються від зобов'язання щодо повідомлення, зазначеного у першому підпараграфі цієї статті, та від обов'язку мати сертифікат, зазначений у статті 35(2), за умови, що вони не [...] зберігають іншим чином, окрім зберігання пов'язаного з пунктом продажу [...]». Щоб продавати продукти «безпосередньо

кінцевому споживачу в точці продажу» у значенні статті 35(2), необхідно, щоб продаж відбувався у присутності оператора чи його співробітників та кінцевого споживача. У випадку продажів через інтернет продукти зберігаються в пункті відправки, але є фаза між зберіганням і доставкою кінцевому споживачу (наприклад, поштою).

Крім того, зберігання органічних продуктів має відповідати певним вимогам, як визначено у додатку III до Регламенту (ЄС) № 2018/848. На підприємство оператора, який фізично володіє продуктом, під час зберігання повинна поширюватися система органічного контролю, як описано вище. У цьому контексті, зважаючи на схожість статті 28(2) Регламенту (ЄС) № 834/2007 і статті 34(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848, потрібно мати на увазі Рішення Суду у справі C-289/16 щодо трактування аналогічних положень, викладених у статті 28(2) Регламенту (ЄС) № 834/2007, доступне широкому загалу за посиланням:

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-289/16>

«Стаття 28(2) Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва та маркування органічних продуктів і скасування Регламенту (ЄЕС) № 2092/91 повинна трактуватися в тому значенні, що, щоб продукти вважалися такими, що продаються «безпосередньо» кінцевому споживачу чи користувачу у значенні цього положення, потрібно, щоб продаж відбувався у присутності оператора чи його співробітників та кінцевого споживача». Це підтверджує, що інтернет-платформа не може бути винятком з органічної сертифікації, бо продаж продукту не відбувається у присутності обох операторів.

2) Чи можна виключити інтернет-платформу з системи контролю органічного виробництва, коли мова йде про фасовані органічні продукти, які не піддаватимуться будь-яким модифікаціям і є готовими для кінцевого споживача?

Ні, дистриб'ютор, який передоручає продаж органічних продуктів на умовах підряду третім сторонам через інтернет, повинен дотримуватися системи сертифікації органічного виробництва.

Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює правила органічного виробництва і маркування органічної продукції. Стаття 34(1) цього Регламенту визначає, що «перед введенням будь-яких продуктів в обіг як «органічних» чи «продуктів перехідного періоду», або до початку перехідного періоду, оператори й групи операторів, згідно зі статтею 36, які займаються [...] складуванням [...] або які вводять в обіг такі продукти, повинні повідомляти про свою діяльність компетентні органи держави-члена, в якій ця діяльність провадиться, і в якій на їхнє підприємство поширюється система контролю».

Також стаття 34(3) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що «якщо оператори або групи операторів передоручають будь-яку свою діяльність на умовах підряду третім сторонам, то і оператори або групи операторів, і треті сторони, яким передоручили цю діяльність, зобов'язані дотримуватися вимог параграфу 1, крім випадку, коли оператор або група операторів зазначає в повідомленні, про яке йдеться в параграфі 1, що він чи вона залишається відповідальним/відповідальною за органічне виробництво і не переклав/переклала таку відповідальність на підрядника. В таких випадках компетентний орган або, де доречно, установа контролю чи орган контролю підтверджує, що діяльність на умовах підряду відповідає вимогам цього Регламенту в контексті контролю операторів чи груп операторів, які передоручили свою діяльність».

Крім того, стаття 34(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначає, що «оператори, які продають фасовані органічні продукти безпосередньо кінцевому споживачу або користувачу, звільняються від зобов'язання щодо повідомлення, зазначеного у першому підпараграфі цієї статті, та від обов'язку мати сертифікат, зазначений у статті 35(2), за умови, що вони не [...] зберігають іншим чином, окрім зберігання, пов'язаного з пунктом продажу [...]».

Щоб продавати продукти «безпосередньо кінцевому споживачу в точці продажу» у значенні статті 35(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848, необхідно, щоб продаж відбувався у присутності оператора чи його співробітників та кінцевого споживача. У випадку продажів через інтернет продукти зберігаються в пункті відправки, але є фаза між зберіганням і доставкою кінцевому споживачу (наприклад, поштою). Таким чином, інтернет-платформа не може вважатися «зберіганням, пов'язаним з пунктом продажу».

Крім того, зберігання органічних продуктів має відповідати певним вимогам, як визначено у додатку III до Регламенту (ЄС) № 2018/848. На підприємство оператора, який фізично володіє продуктом, під час зберігання повинна поширюватися система органічного контролю, як описано вище.

3) Чи може людина купувати трави у сертифікованій органічній компанії, а потім фасувати їх у капсули на рослинній основі у власному пакуванні і з власним маркуванням, а згодом продавати фасований продукт з органічним маркуванням і логотипом ЄС?

Ні, продукт, на якому використовується термін, що посилається на органічне виробництво, повинен відповідати Регламенту (ЄС) № 2018/848, який встановлює правила органічного виробництва і маркування органічної продукції.

Стаття 32 цього Регламенту передбачає, що обов'язково вказувати «(а) *кодовий номер органу контролю або установи контролю, під контролем яких знаходиться оператор, який здійснив останню операцію виробництва або підготовки, а також*

відображається на маркуванні, а також (b) у випадку фасованих харчових продуктів, логотип органічного виробництва ЄС, зазначений у статті 33, також відображається на пакуванні, крім випадків, зазначених у статті 30(3) і пунктах (b) і (c) статті 30(5)».

Стаття 34(1) цього регламенту далі передбачає, що «перед введенням будь-яких продуктів в обіг як «органічних» чи «продуктів перехідного періоду» або до початку перехідного періоду, оператори й групи операторів, згідно зі статтею 36, які займаються виробництвом, підготовкою, розповсюдженням [...] або які вводять в обіг такі продукти повинні повідомляти про свою діяльність компетентні органи держави-члена, в якій ця діяльність провадиться, і в якій на їхнє підприємство поширюється система контролю».

Це означає, що оператор, який здійснив останню операцію з підготовки продукту – пакування, маркування чи зміну маркування – повинен подати своє підприємство, де здійснюється операція перед розміщенням продукту на ринку, до відповідного органу контролю/установи контролю, і кодівий номер цього органу контролю/установи контролю повинен з'явитися на пакуванні, відповідно до зазначених положень.

4) Як може невеликий виробник органічного меду отримати дозвіл на використання органічної сертифікації ЄС і яка буде вартість?

Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює правила органічного виробництва і маркування органічної продукції. Оператори повинні дотримуватися системи контролю органічного виробництва, яка вимагає, щоб оператори повідомляли компетентні органи про свою діяльність, щоб вона була включена до системи контролю відповідно до статті 34 Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Що стосується вартості органічної сертифікації, стаття 34(7) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що *«Держави-члени забезпечують включення в систему контролю кожного оператора або групи операторів, які дотримуються вимог цього Регламенту і які сплачують належні суми у випадках, коли стягується плата відповідно до статей 78 і 80 Регламенту (ЄС) 2017/625. Держави-члени забезпечують оприлюднення будь-якої плати, яка може стягуватися».*

Також в статті 36 Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначені спеціальні положення, які дозволяють системи групової сертифікації для операторів, щоб зменшити витрати на сертифікацію і пов'язане з нею адміністративне навантаження.

5) Чи можуть органічні продукти ЄС продаватися через інтернет і як?

Так. Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює правила органічного виробництва і маркування органічної продукції. Усі органічні продукти, які містять терміни, що

стосуються органічного виробництва, повинні відповідати цьому Регламенту. Стаття 32 цього Регламенту встановлює обов'язкові позначення для маркування, а стаття 33 – вимоги до використання логотипу органічного виробництва ЄС.

Оператори, які продають органічні продукти, повинні дотримуватися системи органічної сертифікації відповідно до статті 34 Регламенту (ЄС) № 2018/848:

«Перед введенням будь-яких продуктів в обіг як «органічних» чи «продуктів перехідного періоду» або до початку перехідного періоду оператори й групи операторів, згідно статті 36, які займаються виробництвом, підготовкою, розповсюдженням або складуванням органічних продуктів чи продуктів перехідного періоду, які імпортують такі продукти з третьої країни чи експортують такі продукти до третьої країни або які вводять в обіг такі продукти, повинні повідомляти про свою діяльність компетентні органи держави-члена, в якій ця діяльність провадиться, і в якій на їхнє підприємство поширюється система контролю».

Регламент (ЄС) № 2018/848 не визначає правила використання логотипу органічного виробництва ЄС в інших контекстах, окрім як введення продуктів в обіг як органічні. Тому логотип органічного виробництва ЄС може використовуватися на самому продукті, якщо він відповідає вимогам Регламенту (ЄС) № 2018/848. Якщо логотип органічного виробництва ЄС використовується на вебсайті електронної торгівлі, це можна робити за умови, якщо логотип представлено у зв'язку з конкретним продуктом і він відображається разом з обов'язковими позначеннями відповідно до вимог органічного законодавства ЄС.

Якщо на вебсайті використовуються терміни, які стосуються органічного виробництва, потрібно дотримуватися вимог другого параграфу статті 30(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848: «Для продуктів, зазначених у статті 2(1), терміни, зазначені в параграфі 1 цієї статті, не повинні використовуватися ніде в Союзі, жодною мовою із переліку, який міститься в додатку IV, для маркування, рекламних матеріалів або комерційних документів продукту, який не відповідає вимогам цього Регламенту. Більше того, жодні терміни або практики, включно з термінами, які використовуються в торгових марках чи в назвах компаній, не повинні використовуватися в маркуванні або рекламі, якщо вони можуть ввести споживача чи користувача в оману, створюючи враження, що продукт або його інгредієнти відповідають вимогам цього Регламенту».

Описи органічного продукту та переклади таких описів, в принципі, можливі. Проте, що стосується мови маркування, потрібно дотримуватися вимог наступних актів:

- Стаття 15(1) Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1169/2011 про надання споживачам інформації про харчові продукти передбачає: *«Обов'язкову інформацію про харчовий продукт наводять мовою, яку легко розуміють споживачі держав-членів, у яких відбувається реалізація харчового*

продукту».

- Стаття 15(2) Регламенту (ЄС) № 1169/2011 передбачає: *«У межах своїх територій держави-члени, у яких відбувається реалізація харчового продукту, можуть обумовлювати, щоб відповідні відомості подавали більше ніж однією з офіційних мов Союзу».*

- Стаття 15(3) Регламенту (ЄС) № 1169/2011 передбачає: *«Параграфи 1 та 2 не виключають можливості зазначення відповідних відомостей кількома мовами».*

6) Чи повинні оператори, які займаються оптовою торгівлею лише фасованих продуктів в ЄС, бути сертифіковані як органічні, щоб продавати свою продукцію представникам роздрібною торгівлі?

Так. Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює правила органічного виробництва і маркування органічної продукції.

Оператори, які продають органічні продукти, повинні дотримуватися системи органічної сертифікації відповідно до статті 34 цього регламенту:

«Перед введенням будь-яких продуктів в обіг як «органічних» чи «продуктів перехідного періоду» або до початку перехідного періоду оператори й групи операторів, згідно статті 36, які займаються виробництвом, підготовкою, розповсюдженням або складуванням органічних продуктів чи продуктів перехідного періоду, які імпортують такі продукти з третьої країни чи експортують такі продукти до третьої країни або які вводять в обіг такі продукти, повинні повідомляти про свою діяльність компетентні органи держави-члена, в якій ця діяльність провадиться, і в якій на їхнє підприємство поширюється система контролю».

Також стаття 34(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що «оператори, які продають фасовані органічні продукти безпосередньо кінцевому споживачу або користувачу, звільняються від зобов'язання щодо повідомлення, зазначеного у першому підпараграфі цієї статті, та від обов'язку мати сертифікат, зазначений у статті 35(2), за умови, що вони не [...] зберігають іншим чином, окрім зберігання пов'язаного з пунктом продажу [...]».

Щоб продавати продукти «безпосередньо кінцевому споживачу в точці продажу» у значенні статті 35(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848, необхідно, щоб продаж відбувався у присутності оператора чи його співробітників та кінцевого споживача.

Таким чином, дистриб'ютори та оптові торговці органічної продукції не можуть бути виключені з системи органічного контролю.

7) Коли роздрібні торговці, які продають органічні продукти, можуть звільнитися від зобов'язання щодо повідомлення та обов'язку мати сертифікат?

У пункті (84) Регламенту (ЄС) № 2018/848 сказано, що «невеликі роздрібні магазини, які продають лише фасовані органічні продукти, мають відносно низький рівень ризику щодо недотримання правил органічного виробництва і не повинні нести несумісний тягар за продаж органічних продуктів. Тому вони не підпадають під зобов'язання щодо повідомлення та обов'язку мати сертифікат, але повинні підлягати офіційному контролю, що здійснюється з метою перевірки дотримання правил органічного виробництва і маркування органічних продуктів [...]».

Стаття 34(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що «оператори, які продають фасовані органічні продукти безпосередньо кінцевому споживачу або користувачу, звільняються від зобов'язання щодо повідомлення, зазначеного у першому підпараграфі цієї статті, та від обов'язку мати сертифікат, зазначений у статті 35(2), за умови, що вони не виробляють, не готують, не зберігають іншим чином, крім зберігання пов'язаного з пунктом продажу, і не імпортують такі продукти з третьої країни та не передоручають таку діяльність іншому оператору на умовах підряду».

Виключення може надаватися лише операторам, які продають фасовані органічні продукти безпосередньо кінцевому споживачу або користувачу, якщо вони:

- не виробляють, не готують,
- не зберігають іншим чином, крім зберігання, пов'язаного з пунктом продажу, або
- не імпортують такі продукти з третьої країни, або
- не передоручають таку діяльність іншому оператору на умовах підряду (= виробництво, підготовка, маркування, зберігання, імпорт).

Поняття «прямий продаж» або «зберігання, пов'язане з пунктом продажу» стосуються ситуації, коли продаж фасованих органічних продуктів відбувається у місці їхнього зберігання у присутності оператора чи його співробітників та кінцевого споживача.

Таким чином, роздрібний торговець, що продає фасовані органічні продукти, але передоручає виробництво, підготовку (в тому числі, маркування або зміну маркування, яке стосується органічного виробництва), зберігання або імпорт іншому оператору на умовах підряду, не може розраховувати на виняток, передбачений статтею 34(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848 і підлягає органічній сертифікації, і на нього поширюється система контролю.

8) Чи може група операторів, сертифікована як органічна (Регламент (ЄС) №2018/848) складатися з членів, які не є органічними фермерами або органічними операторами, які виробляють водорості або тварин аквакультури?

Ні. Група операторів може складатися лише з членів, які є фермерами чи операторами, які виробляють водорості чи тварин аквакультури і які додатково можуть бути залучені до переробки, підготовки чи введення в обіг харчових продуктів чи кормів. Крім того, фермери або оператори, які не відповідають вимогам Регламенту (ЄС) № 2018/848, не можуть бути членами групи операторів, сертифікованої як органічна.

По-перше, у статті 36(1), пункт (а), визначено тип операторів, які можуть бути членами групи операторів, і діяльність, яку може вести група операторів: «Кожна група операторів: (а) складається тільки з членів, які є фермерами або операторами, що виробляють водорості або тварин аквакультури, і додатково можуть займатися переробкою, підготовкою чи введенням в обіг харчових продуктів або кормів;».

По-друге, застосовуються також наступні положення Регламенту (ЄС) № 2018/848:

- Стаття 3, пункт (13), яка дає наступне визначення терміну «оператор»: «оператор» означає фізичну або юридичну особу, яка відповідає за забезпечення дотримання вимог цього Регламенту на кожному етапі виробництва, підготовки і розповсюдження, що знаходиться під її контролем»; і

- Стаття 36(1), пункт (g), яка передбачає наступне: «Кожна група операторів [...] створює систему внутрішнього контролю, яка складається з документованого набору заходів і процедур контролю, згідно з яким конкретна особа або орган відповідає за перевірку дотримання кожним членом групи вимог цього Регламенту.»

9) Чи може кооператив, що має понад 2000 членів, мати групи операторів у якості підрозділів кооперативу, які сертифіковані як групи операторів, але залишаються членами кооперативу або мають одну правосуб'єктність?

Ні. З одного боку, у контексті цього прикладу зазначені підрозділи є групами операторів для цілей органічної сертифікації відповідно до статті 36(1), пункт (d) Регламенту (ЄС) № 2018/848, яка передбачає наступне: «Кожна група операторів (...) має правосуб'єктність». Тому зазначені підрозділи не можуть мати одну правосуб'єктність з іншими підрозділами та/або кооперативами.

З іншого боку, Регламент (ЄС) № 2018/848 не забороняє групам операторів бути членами інших типів асоціацій чи угруповань фермерів, наприклад, кооперативів, за умови дотримання усіх відповідних положень. Нарешті,

відповідно до статті 4 Регламенту (ЄС) № 2021/279 розмір групи операторів не повинен перевищувати 2000 членів.

10) Коли члени сертифікованої групи операторів більше не дотримуються вимог, встановлених у статті 36(1)(а) і (b) Регламенту (ЄС) № 2018/848, чи можуть вони залишатися членами групи операторів?

Ні. Стаття 36(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що кожна група операторів «складається тільки з членів», які, серед інших вимог, дотримуються умов, встановлених у пунктах (а) і (b). Отже оператор, який не виконує вимоги статті 36(1), пунктів (а) і/або (b) Регламенту (ЄС) №2018/848, не може бути членом групи операторів, якщо така група має підлягати контролю та бути сертифікованою як група операторів у значенні статті 36 Регламенту (ЄС) № 2018/848.

11) Чи може група операторів провадити діяльність з підготовки продуктів, які вона отримує від своїх членів?

Так. Група операторів, сертифікована як органічна в ЄС або третіх країнах і яка підлягала контролю як зазначено у статті 45(1)(b)(i) Регламенту (ЄС) № 2018/848, може провадити будь-яку діяльність, зокрема «підготовку», в рамках групової сертифікації. Така діяльність включає:

«виробництво, підготовку, розповсюдження/введення в обіг, зберігання, імпорт і експорт» в ЄС (додаток VI до Регламенту (ЄС) № 2018/848); і (ii) «виробництво, підготовку, розповсюдження, зберігання, імпорт і експорт» в третіх країнах (додаток I до Регламенту (ЄС) № 2021/1378).

12) Які вимоги застосовуються до оператора, який хоче стати членом групи операторів?

Щоб стати членом групи операторів, оператор повинен дотримуватися вимог статті 36 Регламенту (ЄС) № 2018/848. По-перше, стаття 36(1), пункт (а) визначає тип операторів, які можуть бути членами групи операторів, і діяльність яку вони можуть провадити: «Кожна група операторів: (а) складається тільки з членів, які є фермерами або операторами, що виробляють водорості або тварин аквакультури, і додатково можуть займатися переробкою, підготовкою чи введенням в обіг харчових продуктів або кормів;».

По-друге, стаття 36(1), пункт (b) вимагає, щоб члени групи операторів відповідали одному з трьох критеріїв щодо обороту або розміру господарства, щоб стати частиною групи операторів:

«складається тільки з членів (...), для яких вартість окремої сертифікації складає понад 2% обороту кожного члена або стандартного виходу продукції органічного

виробництва, і річний оборот органічного виробництва яких не перевищує 25 000 євро;

«складається тільки з членів (...), стандартний вихід продукції органічного виробництва яких не перевищує 15 000 євро на рік»; або

«складається тільки з членів (...), кожен з яких має господарство площею щонайбільше:

- 5 гектарів,
- 0,5 гектарів для теплиць, або
- 15 гектарів, виключно для постійних луків».

По-третє, стаття 36(1), пункт (е) вимагає, щоб «група операторів складалася тільки з членів, які ведуть виробничу діяльність або можливу додаткову діяльність, згадану в пункті (а), у географічній близькості один до одного в тій самій державі-члені або в тій самій третій країні».

13) Що означає вимога статті 36(1)(d) Регламенту (ЄС) № 2018/848 «група операторів має правосуб'єктність»?

Хоча у Регламенті (ЄС) № 2018/848 немає визначення «правосуб'єктності», це поняття стосується тих осіб, які визнані національним законодавством як такі, що мають самобутність, а також законні права та обов'язки, а отже здатні діяти у законний спосіб, так само як і фізичні особи (наприклад, володіти майном, укладати угоди тощо) відповідно до законів тієї країни.

4. ПРАВИЛА ВИРОБНИЦТВА

4.1. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВИРОБНИЦТВА

1) Що може статися у випадку забруднення органічних сільськогосподарських угідь хімікатами, які використовують сусіди, які працюють як неорганічні фермери?

Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює спеціальні правила виробництва і вимоги до маркування, яких повинні дотримуватися оператори, а також вимоги щодо контролю, яких повинні дотримуватися органи, які здійснюють контроль та сертифікацію. Згідно зі статтею 28(1) зазначеного Регламенту, органічний оператор повинен впроваджувати і підтримувати практичні заходи на рівні виробничого підрозділу та/або приміщень та/або діяльності, щоб забезпечити дотримання правил органічного виробництва, а також запобіжні заходи для зменшення ризику забруднення недозволенними продуктами або речовинами.

Проте Регламент (ЄС) № 2018/848 не передбачає процедури вирішення спорів щодо ненавмисного забруднення від сусіднього господарства. У таких випадках фермер може зв'язатися з компетентними органами, органами контролю чи установами контролю у своїй країні, відповідно до вимог національного законодавства. Коли оператор знає про забруднення, продукт не можна продавати як органічний.

2) Як уникати використання та можливої присутності генетично модифікованих організмів (ГМО) в органічному виробництві?

Використання ГМО в органічному виробництві заборонене, окрім як у ветеринарних лікарських засобах. Стаття 11 Регламенту (ЄС) № 2018/848 забороняє використовувати ГМО, продукти, які вироблені з ГМО і за допомогою ГМО, як харчові продукти, корми, допоміжні технологічні речовини, засоби захисту рослин, добрива, речовини для покращення ґрунту, репродуктивний матеріал рослин, мікроорганізми або тварини в органічному виробництві. В статті 3(58) цього Регламенту наводиться визначення «ГМО»: «генетично модифікований організм» або «ГМО» означає генетично модифікований організм у розумінні пункту (2) статті 2 Директиви Європейського Парламенту і Ради 2001/18/ЄС (11), не отриманий за допомогою методів генетичної модифікації, включених у перелік додатка I.B до цієї Директиви».

Відповідно до статті 11(2), для дотримання вимог, встановлених у статті 11(1), щодо заборони використання ГМО і продуктів, вироблених з ГМО, для харчових продуктів і кормів, оператори можуть покладатися на маркування продукту, нанесене або надане відповідно до Директиви 2001/18/ЄС, Регламенту (ЄС) № 1829/2003 або Регламенту (ЄС) № 1830/2003. Такі граничні рівні наявності ГМО для маркування відображають виключно максимально допустимі рівні їхньої

випадкової і технічно неминучої присутності в продуктах.

Відповідно до вимог статті 11(3), оператори можуть вважати, що у виробництві придбаного харчового продукту або корму не було використано ГМО та продукти, вироблені з ГМО, якщо такі продукти не мають нанесеного на них або наданого разом з ними маркування, і не супроводжуються документом, який надається відповідно до цього Регламенту, крім випадків, коли вони отримали іншу інформацію, яка свідчить про те, що маркування відповідних продуктів не відповідає цим правовим актам.

Виходячи з зазначених вище правових положень, в органічному виробництві не можна використовувати продукти, що містять ГМО, окрім як у ветеринарних лікарських засобах і продуктах, в маркуванні яких не вказано на присутність ГМО відповідно до Директиви 2001/18/ЄС, Регламенту (ЄС) № 1829/2003 і Регламенту (ЄС) № 1830/2003, оскільки присутність ГМО є випадковою і технічно неминучою, що є нижчою за граничний рівень наявності ГМО для маркування, який складає 0,9%.

Насамкінець, стаття 11(4) передбачає, що щодо продуктів, на які не поширюються встановлені вище вимоги щодо маркування, оператори, які використовують неорганічні продукти, придбані в третіх сторін, повинні вимагати від продавця підтвердження, що ці продукти не є виробленими з ГМО або за допомогою ГМО.

3) Чи можуть родентициди використовуватися в органічному виробництві?

Стаття 9(3) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що «для цілей і використання, як зазначено у статтях 24 і 25 та в додатку II, в органічному виробництві дозволяється використовувати тільки продукти й речовини, дозволені відповідно до цих положень, за умови, що їх використання у неорганічному виробництві також дозволене згідно з відповідними положеннями законодавства Союзу і, якщо застосовно, дозволене згідно національного законодавства, яке ґрунтується на законодавстві Союзу».

Дозвіл на використання і збут родентицидів як засобів захисту рослин (ЗЗР) є відповідальністю кожної держави-члена, тоді як оцінка та затвердження діючих речовин, які входять до складу ЗЗР, здійснюється на рівні ЄС. Перелік дозволених діючих речовин для використання в ЗЗР визначено в Регламенті (ЄС) № 1107/2009 і Регламенті (ЄС) № 540/2011. Із діючих речовин, дозволених на рівні ЄС, в складі ЗЗР, призначених для використання в органічному виробництві, дозволяється використовувати лише ті, що входять до переліку в додатку I Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165.

Хоча в тому переліку спеціально не вказано окремі родентициди, група речовин під назвою «базові речовини» може використовуватися в якості родентицидів,

якщо таке використання дозволене в загальному сільськогосподарському виробництві на рівні держави-члена.

4) Чи можна використовувати водопровідну воду в органічному виробництві?

Використання води в органічному виробництві дозволено відповідно до частини IV додатку II пункту 2.2.2 Регламенту (ЄС) № 2018/848 (е) питна водна....яку зазвичай використовують при переробці харчових продуктів..

Крім того, у секції A2 (*допоміжні технологічні речовини та інші продукти, які можна використовувати для обробки інгредієнтів сільськогосподарського походження, з органічного виробництва*) додатку V до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165, вода дозволена до використання у переробці органічних продуктів харчування за особливої умови, що це «*питна вода в розумінні Директиви Ради 98/83/ЄС*».

5) Чи можна використовувати іонізуюче випромінювання в органічному виробництві?

Ні. Відповідно до статті 5 Регламенту (ЄС) № 2018/848 іонізуюче випромінювання не повинно застосовуватися для обробки органічних продуктів або кормів, а також для обробки сировини, яка використовується для органічного харчового продукту або корму. Заборона стосується усього органічного виробничо-збутового ланцюга.

Будь ласка, зауважте, що стаття 3(67) Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначає, що «іонізуюче випромінювання» означає іонізуюче випромінювання в розумінні пункту (46) статті 4 Директиви Ради 2013/59/Євратом.

4.2. ПРАВИЛА РОСЛИННИЦТВА

1) Які добрива можна використовувати в органічному сільському господарстві?

Відповідно до статті 6 Регламенту (ЄС) № 2018/848, органічне виробництво повинно ґрунтуватися, серед іншого, на підтриманні та зміцненні біологічної активності та природної родючості ґрунту, стабільності ґрунту, здатності ґрунту утримувати вологу та його біорізноманіття, боротьбі з втратою органічної речовини ґрунту, з ущільненням і ерозією ґрунту та запобіганні таким явищам, а також живленні рослин головним чином через екосистему ґрунту. Також воно має ґрунтуватися на мінімізації використання невідновлюваних ресурсів і зовнішніх

вхідних продуктів.

В пункті 1.9.2 частини I додатку II Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачено, що «родючість і біологічну активність ґрунту належить підтримувати й підвищувати, за винятком луків або багаторічних кормових культур, шляхом впровадження багаторічної сівозміни, включно з обов'язковим використанням бобових культур як основної або покривної культури для сівозміни, та інших культур, що використовуються як сидерати».

Додатково, добрива і речовини для покращення ґрунту можна використовувати лише тоді, коли вони дозволені до використання в органічному виробництві Європейською Комісією і включені до обмеженого переліку продуктів і речовин (додаток 2 до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165).

Згідно з пунктом 1.9.8. частини 1 Регламенту (ЄС) № 2018/848 мінеральні азотні добрива не використовують, а, згідно зі статтею 24 цього Регламенту, використання добрив в органічному виробництві дозволяється, тільки якщо вони відповідають цілям, критеріям і принципам органічного виробництва, встановленим органічним законодавством ЄС. Комісія має можливість запитати групу експертів з технічних консультацій з питань органічного виробництва (EGTOP) стосовно їхньої думки щодо відповідності продуктів чи речовин цілям, критеріям та принципам органічного виробництва. Це можна зробити після відповідного запиту до Комісії від імені держави-члена.

2) Чи можна використовувати піретрини, які містять піпероніл бутоксид (ППБ) в органічному сільському господарстві?

ППБ – це синергіст, а в ЄС не існує переліку синергістів, які можна було б додати до засобів захисту рослин. Діючі речовини, що використовуються в засобах захисту рослин, дозволені на рівні ЄС. Регламентом (ЄС) № 540/2011 зі змінами, внесеними Імплементативним Регламентом Комісії (ЄС) № 798/2013 від 21 серпня 2013 року, затверджено піретрини як діючу речовину, за умови, що їхнє використання в якості інсектицидів буде обмеженим.

Проте видача дозволу на засіб захисту рослин та умови його використання (в тому числі, склад) належить до компетенції держав-членів відповідно до Регламенту (ЄС) № 1107/2009. Тож, чи може засіб захисту рослин містити ППБ в якості синергіста є частиною дозволу, який видає держава-член. Тому, чи можливе використання ППБ на території держави-члена залежить від дозволів на національному рівні, що допускають використання засобів захисту рослин, які містять такі речовини.

В контексті органічного виробництва, додатком I до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165 визначено перелік діючих речовин, які дозволені до використання в органічному сільському господарстві. Піретрини, екстраговані з рослин, наприклад, *Chrysanthemum cinerariaefolium*, внесені до

переліку в додатку I. Це означає, що засоби захисту рослин, які містять піретрини *рослинного походження* в якості діючої речовини, можуть використовуватися в органічному сільському господарстві, якщо вони дозволені компетентними органами, якщо засоби захисту рослин, які їх містять, продаються та використовуються відповідно до складу (в тому числі, використання синергістів), який затверджений такими органами.

3) Які максимальні дозволені рівні залишків пестицидів (MRLs) застосовуються до органічних продуктів?

Стаття 2(4) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що, якщо не передбачено інше, органічне законодавство ЄС застосовується без обмеження пов'язаного законодавства Союзу, зокрема, законодавства в сфері безпечності харчового ланцюга, здоров'я й благополуччя тварин, здоров'я рослин і репродуктивного матеріалу рослин. Таким чином, усі органічні продукти повинні відповідати вимогам загального законодавства, що застосовується до неорганічного виробництва, в тому числі Регламенту (ЄС) № 396/2005 щодо максимальних дозволених рівнів залишків пестицидів.

Крім того, допоміжні продукти для використання в органічному виробництві мають бути включені до переліків у додатку I (пестициди) і додатку II (добрива) до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165. Відповідно до статті 9(3) Регламенту (ЄС) № 2018/848, речовини, що перелічені у цих додатках, можуть використовуватися, лише якщо відповідне використання таких речовин дозволене в неорганічному сільському господарстві відповідної держави-члена згідно з відповідним законодавством ЄС чи національними положеннями, які ґрунтуються на законодавстві ЄС.

4) Які засоби захисту рослин (ЗЗР) дозволені в органічному виробництві і як видається дозвіл на їхнє використання?

Згідно зі статтею 24 Регламенту (ЄС) № 2018/848, речовини можуть бути дозволені для використання в органічному виробництві, якщо вони входять до переліку в додатку I до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165. Проте стаття 9(3) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що «для цілей і використання, як зазначено у статтях 24 і 25 та в додатку II, в органічному виробництві дозволяється використовувати тільки продукти й речовини, дозволені відповідно до цих положень, за умови, що їхнє використання у неорганічному виробництві також дозволене згідно з відповідними положеннями законодавства Союзу і, якщо застосовно, дозволене згідно національного законодавства, яке ґрунтується на законодавстві Союзу». Тож, дозвіл на використання ЗЗР видається на національному рівні, а умови застосування та

склад ЗЗР може відрізнятись залежно від країни. Однак, коли засіб використовується в одній чи більше державах-членах, залишки діючих речовин підпадають під дію законодавства ЄС щодо максимальних дозволених рівнів залишків (Регламент № 396/2005), і держави-члени повинні приймати оброблені продукти, якщо рівень залишків знаходиться на такому самому рівні чи є нижчим за зафіксовані максимально дозвалені рівні.

У ЄС дозвіл стосовно використання та реалізації ЗЗР є відповідальністю кожної держави-члена, а оцінка та затвердження діючих речовин, які входять до складу ЗЗР, здійснюються на рівні ЄС. Перелік дозволених діючих речовин для використання в ЗЗР визначено в Регламенті (ЄС) № 1107/2009 і Регламенті (ЄС) № 540/2011. Із діючих речовин, дозволених на рівні ЄС, в складі ЗЗР, призначених для використання в органічному виробництві, дозволяється використовувати лише ті, що входять до переліку в додатку I Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165.

5) Чи можуть качани цикорію, вирощені гідропонним методом, продаватися як органічні продукти?

Відповідно до пункту 1.2 частини I додатку II Регламенту (ЄС) № 2018/848, забороняється гідропонне виробництво як метод вирощування рослин, що в природному середовищі не ростуть у воді, при якому їхнє коріння розміщується тільки в поживному розчині або в інертному середовищі, до якого додано поживний розчин.

Така заборона пояснюється тим, що гідропонне виробництво як метод вирощування рослин, що в природному середовищі не ростуть у воді, при якому їхнє коріння розміщується тільки в поживному розчині або в інертному середовищі, до якого додано поживний розчин, не відповідає загальному принципу вирощування органічних сільськогосподарських культур на ґрунті, викладеному у статті 5 Регламенту (ЄС) № 2018/848. Проте, відповідно до пункту 1.3 частини I додатку II до цього регламенту, дозволений відступ щодо виробництва качанів цикорію: «Як відступ від пункту 1.1, дозволено таке:(b) отримання качанів цикорію, в тому числі у спосіб занурення їх у чисту воду, за умови, що репродуктивний матеріал рослин є органічним. Використання живильного середовища дозволене тільки якщо його компоненти дозволені відповідно до статті 24».

6) Чи може потенційно нова технологія виробництва дешевих азотних добрив використовуватися в органічному сільському господарстві?

Відповідно до додатку II частини I пункту 1.9 Регламенту (ЄС) № 2018/848, родючість і біологічну активність ґрунту належить підтримувати й підвищувати шляхом впровадження багаторічної сівозміни, включно з обов'язковим

використанням бобових культур як основної або покривної культури для сівозміни, та інших культур, що використовуються як сидерати, а також за допомогою внесення гною або органічних матеріалів, бажано попередньо компостованих, що походять з органічного виробництва. Відповідно до пункту 1.9.3, додатково використовують тільки добрива й речовини для покращення ґрунту, які дозволені до використання в органічному виробництві Комісією і включені до обмеженого переліку продуктів і речовин (додаток II Імплементативного Регламенту Комісії 2021/1165). Нарешті, відповідно до пункту 1.9.8, мінеральні азотні добрива заборонені.

Згідно зі статтею 24 Регламенту (ЄС) № 2018/848, використання добрив в органічному виробництві дозволяється, тільки якщо вони відповідають цілям, критеріям і принципам органічного виробництва, встановленим органічним законодавством ЄС. Комісія має можливість запитати групу експертів з технічних консультацій з питань органічного виробництва (EGTOP) стосовно їхньої думки щодо відповідності продуктів чи речовин цілям, критеріям та принципам органічного виробництва. Це можна зробити після відповідного запиту до Комісії від імені держави-члена.

Проте органічне законодавство ЄС не передбачає можливості дозволяти чи тестувати нові технології для виробництва. Тому дозвіл може видаватися лише на кінцевий продукт, а не конкретну технологію, яка, в будь-якому випадку, має відповідати органічному законодавству ЄС.

7) Чи може продукт матрин використовуватися в органічному виробництві?

Ні. Згідно зі статтею 24 Регламенту (ЄС) № 2018/848, дозволяється використовувати у засобах захисту рослин (ЗЗР), добривах, речовинах для покращення ґрунту та поживних речовинах лише діючі речовини, які були дозволені і внесені до переліку, що міститься у Імплементативному Регламенті Комісії (ЄС) № 2021/1165. До того ж, в органічному сільському господарстві не дозволено використовувати матрин або схожі сполуки як засоби захисту рослин, тому що такі речовини не дозволені згідно з Регламентом (ЄС) 1107/2009 щодо введення в обіг засобів захисту рослин і не включені до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165.

Перед тим як добриво/засіб для покращення ґрунту/поживна речовина чи засіб захисту рослин можуть бути дозволені для використання в органічному сільському господарстві, вони повинні бути затверджені і, на підставі запиту від держави-члена, їх має оцінити група експертів ЕГТОР. Після отримання позитивного висновку з боку ЕГТОР, речовину можна включити до відповідного додатку Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165.

8) Чи можна вирощувати декоративні рослини і прянощі «над землею» і чи можуть вони бути сертифіковані як органічні?

Так, за дотримання певних умов.

Пункт 1.4 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що *«Як відступ від пункту 1.1, дозволені такі практики: (а) вирощування рослин у горщиках для виробництва декоративних рослин і прянощів, які продають кінцевому споживачу разом із горщиком; (б) вирощування розсади або саджанців у контейнерах для подальшого пересаджування».*

Таким чином, декоративні рослини і прянощі можна вирощувати не лише у живому ґрунті, як передбачено пунктом 1.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, а й у горщиках, які продають кінцевому споживачу разом із горщиком.

Органічна сертифікація передбачає дотримання усіх відповідних правил. Зокрема, живий ґрунт і горщики повинні відповідати визначенню *«пов'язане з ґрунтом рослинництво»*, згаданому у статті 3(70) Регламенту (ЄС) № 2018/848: *«пов'язане з ґрунтом рослинництво» означає виробництво в живому ґрунті або в ґрунті, змішаному з матеріалами й продуктами, дозволеними в органічному виробництві, або удобреному такими матеріалами й продуктами, пов'язане з перехідним горизонтом та материнською породою».*

9) Чи можливо вирощувати мікрозелень органічно?

Так. Хоча у Регламенті (ЄС) № 2018/848 не використовується термін «мікрозелень», зважаючи на те, що мікрозелень – це рослини, вони підпадають під дію положень Регламенту, які стосуються рослин.

Відповідно до пункту 1.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 *«Органічні культури, за виключенням тих, що ростуть у воді у природному середовищі, необхідно вирощувати у живому ґрунті, або у живому ґрунті, змішаному чи удобреному речовинами та продуктами, дозволеними в органічному виробництві, забезпечивши контакт із перехідним горизонтом та материнською породою».*

Коли мікрозелень – це «паростки», застосовується пункт 1.3 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, який передбачає:

«1.3. Як відступ від пункту 1.1, дозволено таке:

(а) виробництво пророщеного насіння, що включає проростки, пагони та крес-салат, які живуть виключно за рахунок наявних у насінні запасів поживних речовин, шляхом його зволоження у чистій воді, за умови, що

насіння є органічним. Використання живильного середовища заборонене, крім використання інертного середовища, призначеного виключно для підтримання насіння у вологому стані, якщо компоненти такого інертного середовища дозволені відповідно до статті 24;

(b) отримання качанів цикорію, в тому числі у спосіб занурення їх у чисту воду, за умови, що репродуктивний матеріал рослин є органічним. Використання живильного середовища дозволене тільки якщо його компоненти дозволені відповідно до статті 24».

Коли мікрозелень – це прянощі, застосовується пункт 1.4 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, який передбачає наступне:

«1.4. Як відступ від пункту 1.1, дозволені такі практики:

(a) вирощування рослин у горщиках для виробництва декоративних рослин і прянощів, які продають кінцевому споживачу разом із горщиком;

(b) вирощування розсади або саджанців у контейнерах для подальшого пересаджування».

10) Чи відповідає система вертикального землеробства принципам органічного виробництва?

Ні, тому що Регламентом (ЄС) № 2018/848 (пункт 1.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848) забороняється застосування гідропонного виробництва: «Забороняється гідропонне виробництво як метод вирощування рослин, що в природному середовищі не ростуть у воді, при якому їхнє коріння розміщується тільки в поживному розчині або в інертному середовищі, до якого додано поживний розчин».

Це відображає один з головних принципів органічного виробництва, який встановлено у статті 5(f) Регламенту (ЄС) № 2018/848: «відповідна організація і управління біологічними процесами на основі екологічних систем і з використанням природних ресурсів, які є внутрішніми для системи управління, із застосуванням методів, які (...) практикують пов'язане з ґрунтом рослинництво і пов'язане з землею тваринництво (...)».

Справді, з часів першого Регламенту ЄС щодо органічного виробництва (Регламент (ЄЕС) 2092/91), органічне рослинництво базується на живленні рослин переважно через екосистему ґрунту. Рослини повинні вирощуватися у живому ґрунті, що має контакт із перехідним горизонтом та материнською породою.

Це відображено у пункті 1.1. частини I додатку II до Регламенту (ЄС) №

2018/848, який передбачає наступне: *«Органічні культури, за виключенням тих, що ростуть у воді у природному середовищі, необхідно вирощувати у живому ґрунті, або у живому ґрунті, змішаному чи удобреному речовинами та продуктами, дозволеними в органічному виробництві, забезпечивши контакт із перехідним горизонтом та материнською породою».*

Проте, у частині I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 містяться певні обмежені винятки до пов'язаного з ґрунтом рослинництва:

- пункт 1.3. щодо виробництва пророщеного насіння або качанів цикорію, бо таке виробництво вимагає певних технологій, в тому числі «над землею» у певний період часу;
- пункт 1.4. щодо вирощування декоративних рослин та прянощів, які продають кінцевому споживачу разом із горщиком, до яких не адаптовано принцип пов'язаного з ґрунтом рослинництва або для яких не існує ризику того, що споживача буде введено в оману щодо методу виробництва;
- пункт 1.4. щодо вирощування розсади або саджанців у контейнерах для подальшого пересаджування, щоб сприяти доступності репродуктивного матеріалу здорових молодих рослин; і
- пункт 1.5. щодо перехідного періоду до 31 грудня 2031 року для вирощування культур на піднятих грядках у Фінляндії, Швеції та Данії, але лише для поверхонь, які були сертифіковані для цієї практики до 28 червня 2017 року.

Ці винятки стосуються лише вимог вирощування у живому ґрунті із забезпеченням контакту із перехідним горизонтом та материнською породою, а усі інші правила органічного виробництва продовжують застосовуватися, у тому числі заборона гідропонного виробництва.

11) Чи можна використовувати УФ-випромінювання в органічному грибівництві для підвищення вмісту вітаміну D?

Ні. Використання УФ-випромінювання наприкінці виробничого циклу для отримання вітаміну D в грибах не відповідає цілям і принципам органічного виробництва, встановленим в Регламенті (ЄС) № 2018/848.

Відповідно до статті 5 Регламенту (ЄС) № 2018/848, законодавство ЄС у сфері органічного виробництва і маркування органічної продукції ґрунтується на повазі до природних систем і циклів, використанні біологічних процесів на основі екологічних систем і з використанням природних ресурсів, а також обмеженні використання зовнішніх вхідних продуктів: *«Органічне виробництво (...) ґрунтується на таких загальних принципах: (а) повага до природних систем*

*і циклів, а також підтримання й поліпшення стану ґрунту, води й повітря, здоров'я рослин і тварин, та балансу між ними; (...) (f) відповідна організація і управління **біологічними процесами на основі екологічних систем** і з використанням природних ресурсів, які є внутрішніми для системи управління, із застосуванням методів, які (i) використовують живі організми й механічні методи виробництва, (g) **обмеження використання зовнішніх вхідних продуктів**; якщо зовнішні вхідні продукти є необхідними або якщо не існує відповідних практик і методів управління, зазначених у пункті (f), зовнішні вхідні продукти повинні обмежуватися таким: (i) вхідними продуктами з органічного виробництва; (ii) природними або отриманими природним шляхом речовинами; [...]».*

12) Чи можна використовувати УФ-випромінювання під час післяврожайної обробки плодоовочевої продукції, зокрема UVB (280–315 нм) або UVC (100–280 нм) випромінювання на овочах після збору для попередження псування, викликане грибок?

Ні. Відповідно до вимог статті 5 Регламенту (ЄС) № 2018/848 забороняється використовувати іонізуюче випромінювання, визначення якого наведено в статті 3(67) Регламенту (ЄС) № 2018/848⁴, для обробки органічних харчових продуктів і кормів, а також іншої сировини, що використовується в органічних харчових продуктах чи кормах. Заборона стосується усього органічного виробничо-збутового ланцюга.

Крім того, статтю 5 цього Регламенту встановлено, що органічне виробництво має ґрунтуватися на таких особливих принципах: «(c) відповідальне використання енергії» та «(g) обмеження використання зовнішніх вхідних продуктів...».

13) Чи може в одному виробничому підрозділі відбуватися паралельне виробництво органічних і неорганічних грибів?

Ні. Гриби є багаторічними культурами. Тому господарство має бути розділене на чітко й ефективно відокремлені виробничі підрозділи для органічного виробництва, виробництва перехідного періоду та неорганічного виробництва відповідно до наступних положень Регламенту (ЄС) № 2018/848.

По-перше, стаття 9(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає наступне: «*Все господарство повинно управлятися відповідно до вимог цього Регламенту, які застосовуються до органічного виробництва*».

По-друге, статті 9(7) і 9(8) також передбачають:

⁴ «Іонізуюче випромінювання» означає іонізуюче випромінювання відповідно до визначення у пункті (46) статті 4 Директиви Ради № 2013/59/Євратом»

«(7) Незважаючи на параграф 2, господарство може бути розділене на чітко й ефективно відокремлені виробничі підрозділи для органічного виробництва, виробництва перехідного періоду та неорганічного виробництва, за умови, що для неорганічних виробничих підрозділів: (а) стосовно тварин, залучені різні види; (b) стосовно рослин, залучені різні сорти, які легко розрізнити. Дозволяється залучати однакові види водоростей і тварин аквакультури, за умови чіткого й ефективного розділення між виробничими об'єктами або підрозділами».

*«(8) Як відступ від пункту (b) параграфа 7, **у випадку багаторічних культур, строк культивування яких становить щонайменше три роки, дозволяється вирощувати різні сорти, які неможливо легко розрізнити, або однакові сорти, за умови, що відповідне виробництво здійснюють у контексті плану переходу, і за умови, що перехід останньої частини пов'язаної з цим виробництвом площі до органічного виробництва почнеться якомога швидше та завершиться щонайбільше через п'ять років**. У таких випадках: (а) фермер повинен повідомити компетентний орган або, у відповідних випадках, установу контролю чи орган контролю, про початок збирання врожаю кожного з відповідних продуктів щонайменше за 48 годин до початку збирання; (b) після завершення збирання врожаю фермер зобов'язаний повідомити компетентний орган або, у відповідних випадках, установу контролю чи орган контролю, про точну кількість зібраного врожаю з відповідних підрозділів і про вжиті для відокремлення продуктів заходи; (c) після початку плану переходу компетентний орган або, у відповідних випадках, установа контролю чи орган контролю, щорічно підтверджує план переходу та заходи, яких належить вжити, щоб забезпечити ефективне й чітке розділення».*

14) Чи можливо вирощувати органічні рослини чи рослинну продукцію у ящиках?

Ні, тому що рослини у ящиках не вирощуються у живому ґрунті із забезпеченням контакту із перехідним горизонтом та материнською породою, і у Регламенті (ЄС) № 2018/848 не передбачено винятку для виробництва у ящиках.

У такому випадку застосовується стаття 5(f) Регламенту (ЄС) № 2018/848, яка передбачає наступне: *«відповідна організація і управління біологічними процесами на основі екологічних систем і з використанням природних ресурсів, які є внутрішніми для системи управління, із застосуванням методів, які (...) практикують пов'язане з ґрунтом рослинництво і пов'язане з землею тваринництво (...)».*

Справді, з часів першого Регламенту ЄС щодо органічного виробництва (Регламент (ЄЕС) 2092/91) органічне рослинництво базується на живленні рослин переважно через екосистему ґрунту. Рослини повинні вирощуватися у живому

ґрунті, що має контакт із перехідним горизонтом та материнською породою.

Це відображено у пункті 1.1. частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, який передбачає наступне: *«Органічні культури, за виключенням тих, що ростуть у воді у природному середовищі, необхідно вирощувати у живому ґрунті, або у живому ґрунті, змішаному чи удобреному речовинами та продуктами, дозволеними в органічному виробництві, забезпечивши контакт із перехідним горизонтом та материнською породою».*

Проте у частині I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 містяться певні обмежені винятки до пов'язаного з ґрунтом рослинництва:

- пункт 1.3. щодо виробництва пророщеного насіння або качанів цикорію, бо таке виробництво вимагає певних технологій, в тому числі «над землею» у певний період часу;
- пункт 1.4. щодо вирощування декоративних рослин та прянощів, які продають кінцевому споживачу разом із горщиком, до яких не адаптовано принцип пов'язаного з ґрунтом рослинництва або для яких не існує ризику того, що споживача буде введено в оману щодо методу виробництва;
- пункт 1.4. щодо вирощування розсади або саджанців у контейнерах для подальшого пересаджування, щоб сприяти доступності репродуктивного матеріалу здорових молодих рослин; і
- пункт 1.5. щодо перехідного періоду до 31 грудня 2031 року для вирощування культур на піднятих грядках у Фінляндії, Швеції та Данії, але лише для поверхонь, які були сертифіковані для цієї практики до 28 червня 2017 року.

Ці винятки стосуються лише вимог вирощування у живому ґрунті із забезпеченням контакту із перехідним горизонтом та материнською породою, а усі інші правила органічного виробництва продовжують застосовуватися, у тому числі заборона гідропонного виробництва.

15) Чи можливе гідропонне вирощування органічних рослин чи рослинної продукції?

Ні. Такий метод виробництва заборонений пунктом 1.2. частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848: *«Забороняється гідропонне виробництво як метод вирощування рослин, що в природному середовищі не ростуть у воді, при якому їхнє коріння розміщується тільки в поживному розчині або в інертному середовищі, до якого додано поживний розчин».*

16) Чи можна використовувати неорганічну солому в органічному виробництві?

Так, але за дотримання суворих вимог.

По-перше, стаття 5 Регламенту (ЄС) № 2018/848, яка встановлює принципи органічного виробництва, передбачає наступне: «Органічне виробництво – це стала система управління, яка ґрунтується на таких загальних принципах:

(f) відповідна організація і управління біологічними процесами відповідно до екологічних систем і з використанням природних ресурсів, які є внутрішніми для системи управління, із застосуванням методів, які:

- (i) використовують живі організми й механічні методи виробництва;
- (ii) практикують пов'язане з ґрунтом рослинництво і пов'язане з землею тваринництво або практикують аквакультуру з дотриманням принципу сталої експлуатації водних ресурсів;
- (iii) виключають використання ГМО, продуктів, вироблених з ГМО, і продуктів, вироблених за допомогою ГМО, за винятком ветеринарних лікарських засобів;
- (iv) ґрунтуються на оцінюванні ризиків і використанні, в разі потреби, запобіжних і превентивних заходів;
- (g) обмеження використання зовнішніх вхідних продуктів; якщо зовнішні вхідні продукти є необхідними або якщо не існує відповідних практик і методів управління, зазначених у пункті (f), зовнішні вхідні продукти повинні обмежуватися таким:
 - (i) вхідними продуктами з органічного виробництва; у випадку репродуктивного матеріалу рослин пріоритет надається сортам, відібраним за їхню здатність задовольняти конкретні потреби й цілі органічного сільського господарства;
 - (ii) природними або отриманими природним шляхом речовинами;
 - (iii) слаблорозчинними мінеральними добривами;».

По-друге, статтю 6 Регламенту (ЄС) № 2018/848 встановлено, що органічне виробництво повинно ґрунтуватися, зокрема, на принципі «(b) мінімізації використання невідновлюваних ресурсів і зовнішніх вхідних продуктів».

По-третє, в пункті 1.9.2 частини I додатку II Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачено, що «родючість і біологічну активність ґрунту належить підтримувати й підвищувати: (a) за винятком луків або багаторічних кормових культур, шляхом впровадження багаторічної сівозміни, включно з обов'язковим використанням бобових культур як основної або покривної культури для сівозміни, та інших культур, що використовуються як сидерати; (b) для теплиць або багаторічних культур, крім кормових — шляхом вирощування скоростиглих сидератів та бобових культур, а також шляхом використання різноманіття рослин; і (c) в усіх випадках — за допомогою внесення гною або органічних матеріалів, бажано попередньо компостованих, що походять з органічного виробництва».

По-четверте, в пункті 1.9.1.2(b) частини II цього самого додатку визначено спеціальні вимоги щодо приміщень для утримання і методів тваринництва: «у приміщеннях має бути зручна, чиста й суха зона достатнього розміру для

відпочинку, яка складається з суцільної конструкції без щілин. В зоні відпочинку має бути достатньо сухих місць для лежання, вкритих підстилкою. Підстилка має складатися з соломи або іншого придатного природного матеріалу. Підстилку можна покращувати й збагачувати будь-яким мінеральним продуктом, дозволеним відповідно до статті 24 до використання в органічному виробництві як добрива або речовини для покращення ґрунту.»

По-п'яте, стаття 28 Регламенту (ЄС) № 2018/848 вимагає від операторів впровадження й підтримки застережних заходів для уникнення ризиків забруднення недозволенними продуктами або речовинами.

Виходячи з вищесказаного, можна використовувати неорганічну солому у якості підстилки в органічному тваринництві. Однак оператори мають надавати перевагу використанню органічної соломи або соломи перехідного періоду.

Крім того, зважаючи на те, що через несподівані обставини, наприклад, несприятливі кліматичні явища, доступність органічної соломи і соломи перехідного періоду може бути обмежена, операторам можливо доведеться використовувати неорганічні зовнішні вхідні продукти, якщо це не є звичною практикою.

Оператори також повинні гарантувати, що жоден важливий етап процесу переробки не ставить під загрозу цілісність органічних продуктів. Це особливо актуально при використанні зовнішніх вхідних продуктів, таких як солома, зважаючи на ризики зараження, бо неорганічна солома може містити, серед іншого, залишки пестицидів.

Нарешті, одним із застережних заходів для уникнення наявності недозволених продуктів і речовин може бути аналіз зовнішніх вхідних продуктів. Оператор несе відповідальність за визначення та застосування застережних заходів для забезпечення цілісності певного органічного виробництва.

17) Чи можна використовувати залізничні шпали у якості опор для огорожі органічного господарства?

Так.

Стаття 28 Регламенту (ЄС) № 2018/848 вимагає від органічних операторів впровадження й підтримки усіх практичних заходів для забезпечення дотримання правил органічного виробництва та вживання застережних заходів для зменшення ризиків забруднення свого органічного виробництва недозволенними продуктами або речовинами.

Зважаючи на те, що залізничні шпали часто обробляють токсичними хімічними речовинами, наприклад, креозотом, потрібно врахувати ризик забруднення при використанні в органічному виробництві.

18) Чи можуть екстракти з листя стевії бути сертифіковані відповідно до органічного законодавства?

Ні.

Екстракти стевії (*Stevia rebaudiana* Bertoni) — це стевіол глікозиди, отримані з листя стевії (*Stevia rebaudiana* Bertoni), що дозволені в ЄС під кодом E960 відповідно до Регламенту (ЄС) 1333/2008 про харчові добавки.

Крім того, стаття 7 Регламенту (ЄС) №2018/848 передбачає наступне: «Виробництво перероблених органічних харчових продуктів має базуватися, зокрема, на таких спеціальних принципах: (а) виробництво органічних харчових продуктів з органічних інгредієнтів сільськогосподарського походження; (б) обмеження використання харчових добавок, неорганічних інгредієнтів, переважно з технологічними та сенсорними функціями, а також мікроелементів і допоміжних технологічних речовин, таким чином, щоб вони використовувалися у мінімальній кількості і лише у випадку суттєвої технологічної потреби або для спеціальних дієтичних цілей; с) виключення речовин і методів переробки, які можуть ввести в оману щодо справжньої природи (походження) продукту; d) дбайлива переробка органічних харчових продуктів, переважно з використанням біологічних, механічних і фізичних методів.»

Таким чином стевіол глікозиди не дозволені для використання в органічному виробництві.

19) Чи можна використовувати неорганічну олію гвоздики у якості засобу захисту рослин на органічних лаймах?

Так.

Стаття 24 Регламенту (ЄС) №2018/848 передбачає: «Комісія може дозволяти використання окремих продуктів і речовин в органічному виробництві та включати такі продукти й речовини в обмежувальні переліки дозволених для використання для таких цілей: (а) як діючі речовини для використання в засобах захисту рослин; (...)».

Стаття 9 Регламенту (ЄС) №2018/848 також передбачає: «Для цілей і використання, як зазначено у статтях 24 і 25 та в додатку II, в органічному виробництві дозволяється використовувати тільки продукти й речовини, дозволені відповідно до цих положень, за умови, що їх використання у неорганічному виробництві також дозволене згідно з відповідними положеннями законодавства Союзу і, якщо застосовно, дозволене згідно національного законодавства, яке ґрунтується на законодавстві Союзу.»

Відповідно до зазначених вище положень лише діючі речовини, що призначені для використання у засобах захисту рослин, які дозволені та внесені до переліку у додатку I до Регламенту (ЄС) 2021/1165, можуть використовуватися в

органічному виробництві. Одним з продуктів, які дозволені в органічному виробництві і внесені до вказаного переліку у додатку, є олія гвоздики. Використання олії гвоздики дозволене в органічному виробництві, окрім як в якості гербіциду. Олія гвоздики не обов'язково має бути сертифікована як органічна або отримана з органічної сировини.

20) Чи дозволяється використовувати гербіциди в органічному виробництві?

Ні.

Гербіциди не внесені до переліку діючих речовин, що дозволені в органічному виробництві, відповідно до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165.

Як передбачено у п.1.10.1 частини I додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848: «Запобігання шкоді, яку спричиняють шкідливі організми та бур'яни, полягає в першу чергу в захисті за допомогою:

- природних ворогів,
- вибору видів, сортів і гетерогенного матеріалу,
- сівозміни,
- методів культивування, таких як біофумігація, механічні й фізичні методи, а також
- теплових процесів, таких як соляризація, і, для культур закритого ґрунту, поверхневе пропарювання ґрунту (до максимальної глибини 10 см).»

У першу чергу для боротьби з бур'янами в органічному виробництві слід застосовувати агрономічні, біологічні і фізичні методи.

Проте у пункті 1.10.2 частини I додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 наводяться наступні винятки в разі поширення шкідливих механізмів або встановленої загрози для культури: «1.10.2. Якщо неможливо достатньо захистити рослини від шкідливих організмів за допомогою методів, передбачених у пункті 1.10.1, або в разі встановленої загрози для культури, можна використовувати тільки продукти й речовини, дозволені відповідно до статей 9 і 24 до використання в органічному виробництві, і тільки в необхідному обсязі. Оператори ведуть документацію, що доводить необхідність використання таких продуктів, включно з датою або датами використання кожного продукту, назвою продукту, його діючими речовинами, застосованою кількістю, відповідними культурами й ділянками, а також шкідником або хворобою, з якими необхідно боротися.»

В статті 3, пункт (24) Регламенту (ЄС) №2018/848 встановлено наступне визначення «шкідливого організму»: «(24) «шкідливий організм» означає шкідливий організм в розумінні статті 1(1) Регламенту Європейського Парламенту

і Ради (ЄС) № 2016/2031».

Стаття 1(1) Регламенту (ЄС) №2016/2031 передбачає: «1. Цей Регламент встановлює правила визначення фітосанітарних ризиків, які становлять будь-які види, штами чи біотики збудників хвороб, тварин або рослин-паразитів, шкідливі для рослин або рослинних продуктів («шкідливі організми») і заходів зі зниження таких ризиків до прийнятного рівня.»

Пунктами 1 і 4 додатку I до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165 затверджено використання кількох базових і діючих речовин, окрім гербіцидів.

Таким чином рослини-паразити також відносяться до визначення шкідливого організму. Діючі речовини, які передбачені для використання у якості гербіцидів у органічному виробництві за умови дотримання п. 1.10.2, потенційно, можна оцінити і дозволити для використання відповідно до Статті 24 Регламенту (ЄС) №2018/848. Наразі жодні діючі речовини не дозволені для використання у якості гербіцидів, і діючі положення забороняють використання дозволених базових речовин у якості гербіцидів.

21) Чи можна використовувати електричний метод боротьби з бур'янами на органічних культурах?

Так, але за дотримання суворих умов.

В органічному законодавстві ЄС не існує спеціальних положень щодо електричних методів боротьби з бур'янами. Проте з пункту 1.10.1 частини I додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 можна зробити висновок, що ці методи, що є «фізичними методами», допускаються: «Запобігання шкоді, яку спричиняють шкідливі організми та бур'яни, полягає в першу чергу в захисті за допомогою: — природних ворогів, — вибору видів, сортів і гетерогенного матеріалу, — сівозміни, — методів культивування, таких як біофумігація, механічні й фізичні методи, а також — теплових процесів, таких як соляризація, і, для культур закритого ґрунту, поверхневе пропарювання ґрунту (до максимальної глибини 10 см)».

Такі фізичні методи повинні відповідати усім застосовним положенням щодо органічного виробництва і, зокрема, застосовуватися відповідно до загальних принципів органічного виробництва. Застосовуються пункти (а) і (с) статті 5 Регламенту (ЄС) №2018/848, які передбачають: «повагу до природних систем і циклів, а також підтримання й поліпшення стану ґрунту, води й повітря, здоров'я рослин і тварин, та балансу між ними;» і «відповідальне використання енергії та природних ресурсів, таких як вода, ґрунт, органічна речовина і повітря».

4.2.1. РЕПРОДУКТИВНИЙ МАТЕРІАЛ РОСЛИН

Вступ

Рослини можуть розмножуватися насінням (статеве розмноження, крім випадків апоміксису) чи вегетативним шляхом (безстатеве розмноження). Залежно від особливостей видів рослин та цілей розведення, існує кілька можливих способів розмноження рослин насінням, бульбами, цибулинами, розсадою, живцями, відводками, щепленням бруньками, прищепами, підщепами тощо.

В статті 3, пункті (17), Регламенту (ЄС) № 2018/848 наводиться наступне визначення репродуктивного матеріалу рослин: *«репродуктивний матеріал рослин» означає рослини та всі частини рослин, у тому числі насіння, на будь-якій стадії росту, здатні виробляти цілі рослини та призначені для цього»*.

Крім того, в статті 3, пункті (20) Регламенту (ЄС) № 2018/848 наводиться наступне визначення материнської рослини: *«материнська рослина» означає ідентифіковану рослину, з якої беруть рослинний репродуктивний матеріал для відтворення нових рослин»*.

На практиці усі типи репродуктивного матеріалу рослин від початку мають «материнську рослину» в значенні статті 3, пунктів (17) і (20), Регламенту (ЄС) № 2018/848, тому що функція репродуктивного матеріалу рослин – розмноження рослин.

Ось п'ять прикладів: (i) у випадку злаків, насіння, яке використовуватиметься у якості репродуктивного матеріалу рослин, збирають від «материнських рослин», які були вирощені, щоб отримати насіння в якості репродуктивного матеріалу рослин з метою розмноження кінцевих рослин; (ii) розсада томатів є репродуктивним матеріалом рослин, отриманим з насіння томатів, зібраного від материнської рослини томату з метою розмноження рослин; (iii) столони – це репродуктивний матеріал рослин, отриманий від материнської рослини суніці з метою розмноження рослин; (iv) прищепи – це живці, отримані від материнської рослини для щеплення на підщепу з метою розмноження рослин; і (v) підщепка отримана від материнської рослини з метою розмноження рослини.

Органічні сорти або органічні гетерогенні матеріали, що використовуються у виробництві репродуктивного матеріалу рослин, що підходить для органічного сільського господарства, можна розводити і продавати відповідно до положень Регламенту (ЄС) № 2018/848, Делегованого Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1189 та відповідних горизонтальних правил⁵.

Наразі служби Комісії розглядають нові положення, що стосуються тимчасового

⁵ Репродуктивний матеріал рослин (europa.eu)

експерименту щодо органічних сортів, щоб урахувати високий рівень генетичного і фенотипового різноманіття цих органічних сортів, а також встановити принципи їх вивчення, які адаптовані до органічного сектору.

1) Чи може органічний гетерогенний матеріал продаватися будь-якому оператору, що не сертифікований як органічний?

Так. Стаття 13(1) і (2) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає спеціальні відступи від відповідних горизонтальних правил⁶. Такі відступи регулюють реалізацію репродуктивного матеріалу рослин органічного гетерогенного матеріалу для полегшення його доступності. Такі горизонтальні правила стосуються різних видів насіння кормових культур, насіння зернових, винограду, декоративних рослин, видів сільськогосподарських рослин, овочів і фруктів, буряка, насінневої картоплі, олійних та волокнистих культур.

На основі статей 13(3) і 38(8), пункту (а)(ii), Регламенту (ЄС) № 2018/848 Комісія ухвалила Делегований Регламент (ЄС) № 2021/1189, що доповнює той регламент шляхом встановлення правил, що регулюють виробництво та реалізацію репродуктивного матеріалу рослин органічного гетерогенного матеріалу.

Такі положення не обмежують продаж органічного гетерогенного матеріалу лише органічним операторам.

2) Чи є розсада репродуктивним матеріалом рослин?

Так. «Розсада» – це молоді рослини, отримані з насіння, а не живців. Вони підпадають під визначення репродуктивного матеріалу рослин у статті 3, пункті (17), Регламенту (ЄС) № 2018/848.

3) Чи можуть «саджанці ялинок» бути сертифіковані як органічні в одній країні ЄС з метою реалізації в іншій?

⁶ (i) Директива Ради 66/401/ЄЕС від 14 червня 1966 року про реалізацію насіння кормових культур (OJ L 125, 11.7.1966, ст.2298); (ii) Директива Ради 66/402/ЄЕС від 14 червня 1966 року про реалізацію насіння злаків (OJ L 125, 11.7.1966, ст.2309); Директива Ради 68/193/ЄЕС від 9 квітня 1968 року про реалізацію матеріалу для вегетативного відтворення винограду (OJ L 93, 17.4.1968, ст.15); (iii) Директива Ради 98/56/ЄС від 20 липня 1998 року про реалізацію садивного матеріалу декоративних рослин (OJ L 226, 13.8.1998, ст.16); (iv) Директива Ради 2002/53/ЄС від 13 червня 2002 року про спільний каталог сортів видів сільськогосподарських культур (OJ L 193, 20.7.2002, ст.1); (v) Директива Ради 2002/54/ЄС від 13 червня 2002 року про реалізацію насіння буряка (OJ L 193, 20.7.2002, ст.12); (vi) Директива Ради 2002/55/ЄС від 13 червня 2002 року про реалізацію насіння овочів (OJ L 193, 20.7.2002, ст.33); (vii) Директива Ради 2002/56/ЄС від 13 червня 2002 року про реалізацію насінневої картоплі (OJ L 193, 20.7.2002, ст.60); (viii) Директива Ради 2002/57/ЄС від 13 червня 2002 року про реалізацію насіння олійних та волокнистих культур (OJ L 193, 20.7.2002, ст.74); (ix) Директива Ради 2008/72/ЄС від 15 липня 2008 року про реалізацію розмножувального та розсадного матеріалу овочевих культур, окрім насіння (OJ L 205, 1.8.2008, ст.28); i (x) Директива Ради 2008/90/ЄС від 29 вересня 2008 року про реалізацію матеріалу для відтворення плодкових рослин та плодкових рослин, призначених для виробництва фруктів (OJ L 267, 8.10.2008, ст.8).

Так. Саджанці ялинок є репродуктивним матеріалом рослин в значенні статті 3, пункту (17), Регламенту (ЄС) № 2018/848, коли вони використовуються для вирощування маленьких ялинок. Це тому що стаття 3(17) визначає репродуктивний матеріал рослин як *«рослини та всі частини рослин, у тому числі насіння, на будь-якій стадії росту, здатні виробляти цілі рослини та призначені для цього»* (додано акцент).

В результаті, саджанці ялинок, які сертифіковані як органічні в одній країні ЄС, мають бути визнані та прийняті для вирощування органічних ялинок в інших.

4) Чи можуть органічні фермери використовувати насіння, яке вони самі виростили?

Так. Органічні фермери, які і усі фермери, можуть використовувати насіння, яке вони самі виростили, якщо вони дотримуються відповідних горизонтальних правил щодо прав на сорти, встановлених в Регламенті (ЄС) 2100/94 про права на сорти рослин Співтовариства. З одного боку, стаття 13 цього Регламенту передбачає, що власник сортів, на які поширюються права Співтовариства на сорти рослин, за певних умов, може надати дозвіл на виробництво, відтворення чи реалізацію таких сортів. З іншого боку, стаття 14 цього Регламенту передбачає, що для певних сортів сільськогосподарських рослин фермерам дозволяється вільно використовувати для цілей розмноження на полях своїх власних господарств продукт врожаю, який вони отримали на власних господарствах шляхом висадження репродуктивного матеріалу рослин сорту, що не є гібридним або синтетичним сортом, на який поширюється право Співтовариства на сорт рослин за певних умов для цілей розмноження в полі (на власному господарстві). Нарешті, стаття 15 Регламенту (ЄС) 2100/94 передбачає певні обмеження дії прав на сорти рослин Співтовариства. Вони включають *«дії, вчинені з метою виведення або відкриття і розвинення інших сортів»*, що вважаються «винятком селекціонера».

Більш детально: https://ec.europa.eu/food/plant/plant_property_rights_en.

5) Коли репродуктивний матеріал рослин можна маркувати як «органічний» і розміщувати на ньому логотип органічного виробництва ЄС?

Репродуктивний матеріал рослин можна маркувати як органічний і розміщувати на ньому логотип органічного виробництва ЄС, коли він відповідає вимогам пункту 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, який передбачає: *«Щоб отримати **органічний репродуктивний матеріал рослин** для використання у виробництві інших продуктів, крім репродуктивного матеріалу рослин, **материнська рослина і, у відповідних випадках, інші рослини, призначені для виробництва репродуктивного матеріалу рослин, повинні бути вирощені відповідно до цього Регламенту протягом***

щонайменше однієї генерації або, для багаторічних культур, протягом щонайменше однієї генерації та двох вегетаційних сезонів».

Репродуктивний матеріал рослин також можна маркувати як органічний і розміщувати на ньому логотип органічного виробництва, коли компетентні органи дозволяють виробництво репродуктивного матеріалу рослин за умов, визначених в пункті 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, тобто «якщо материнські рослини або, у відповідних випадках, інші рослини, призначені для виробництва репродуктивного матеріалу рослин і вироблені відповідно до пункту 1.8.2, відсутні в достатній кількості або якості».

6) Коли репродуктивний матеріал рослин можна маркувати як «продукт перехідного періоду»?

Відповідно до статей 10(4) і 30(3) Регламенту (ЄС) № 2018/848, репродуктивний матеріал рослин можна маркувати як «продукт перехідного періоду», якщо земельна ділянка, на якій було вирощено репродуктивний матеріал рослин, пройшов перехідний період тривалістю 12 місяців.

Стаття 10(4) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає: «...такі продукти, виготовлені протягом перехідного періоду та з дотриманням вимог параграфу 1, можна реалізовувати як продукти перехідного періоду: (а) репродуктивний матеріал рослин, за умови, що перехідний період тривав щонайменше 12 місяців;...».

Стаття 30(3) передбачає наступне: «Продукти, вироблені в перехідний період, не повинні маркуватися або рекламуватися як органічні продукти або як продукти перехідного періоду. Проте репродуктивний матеріал рослин, харчові продукти рослинного походження і кормові продукти рослинного походження, **вироблені в перехідний період, які відповідають вимогам статті 10(4)**, дозволяється маркувати й рекламувати як продукти перехідного періоду, використовуючи термін «перехідний період» або інший відповідний термін, разом з термінами, зазначеними в параграфі 1».

7) Чи може репродуктивний матеріал рослин перехідного періоду маркуватися логотипом органічного виробництва ЄС?

Ні. Логотип органічного виробництва ЄС не можна використовувати для маркування продуктів перехідного періоду (і, відповідно, репродуктивного матеріалу рослин перехідного періоду), оскільки це заборонено останнім параграфом статті 33(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848: «Логотип органічного виробництва Європейського Союзу не повинен використовуватися для перероблених харчових продуктів, як зазначено в пунктах (b) і (c) статті 30(5), і для продуктів перехідного періоду, як зазначено в статті 30(3)».

8) Чи може оператор органічного розсадника отримати дозвіл на виробництво органічного репродуктивного матеріалу рослин, коли існує брак материнських рослин, вирощених відповідно до вимог пункту 1.8.2. частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?

Так. Органічні виробники повинні використовувати органічний репродуктивний матеріал рослин відповідно до вимог пункту 1.8.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848: «для виробництва рослин і продукції рослинництва, крім репродуктивного матеріалу рослин, повинен використовуватись тільки органічний репродуктивний матеріал рослин».

Для виробників репродуктивного матеріалу рослин пункт 1.8.2. додатку II частини I передбачає наступне: «Щоб отримати **органічний репродуктивний матеріал рослин** для використання у виробництві інших продуктів, крім репродуктивного матеріалу рослин, **материнська рослина і, у відповідних випадках, інші рослини, призначені для виробництва репродуктивного матеріалу рослин, повинні бути вирощені відповідно до цього Регламенту протягом щонайменше однієї генерації або, для багаторічних культур, протягом щонайменше однієї генерації та двох вегетаційних сезонів**».

Зважаючи на обмежену пропозицію органічного і отриманого у перехідний період репродуктивного матеріалу рослин деяких культур та сортів, пунктом 1.8.5 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 встановлено систему відступів, щоб дозволити фермерам використовувати неорганічний репродуктивний матеріал рослин у різних напрямках органічного виробництва, **крім репродуктивного матеріалу рослин**, коли органічного і отриманого у перехідний період репродуктивного матеріалу рослин немає в наявності.

Компетентні органи можуть дозволити оператору розсадника виробляти органічний репродуктивний матеріал рослин для органічного виробництва при дотриманні умов, встановлених пунктом 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848. Репродуктивний матеріал рослин, дозволений відповідно до пункту 1.8.6, вироблятиметься відповідно до органічних вимог і, таким чином, може маркуватися як органічний із можливим використанням логотипу органічного виробництва ЄС.

9) Що мається на увазі під «материнською рослиною» в пункті 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, і яке відношення має це положення до горизонтальних правил, які також посилаються на материнську рослину в системі сертифікації садивного матеріалу плодкових рослин?

«Материнську рослину» в значенні пункту 1.8.2 частини I додатку II до

Регламенту (ЄС) № 2018/848 слід розуміти так само, як і в значенні статті 3(20) Регламенту (ЄС) № 2018/848, яка визначає «материнську рослину» через посилання на походження кінцевого органічного репродуктивного матеріалу рослин, який вводиться в обіг як органічний продукт.

Наприклад, у випадку щеплених плодових рослин, які будуть пересаджені і використані в органічному виробництві (наприклад, яблука), «материнська рослина» - це рослина-живець, а також рослина-підщепа, з якої вирощені плодові рослини, які продаються як органічні.

Щодо зв'язку між пунктом 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 та горизонтальними правилами, які також посилаються на материнську рослину, то такі правила встановлюють спеціальні вимоги до сертифікації репродуктивного матеріалу рослини (походження, здоров'я і якість) для згрупованих видів (наприклад, насіння злаків, садивний матеріал плодових рослин тощо)⁷.

10) Як застосовуються положення пункту 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, пов'язані з походженням органічних рослин?

Положення пункту 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, пов'язані з походженням органічних рослин, передбачають, що при вирощуванні материнської рослини чи інших рослин, призначених для виробництва репродуктивного матеріалу рослин, застосовується мінімальний період вирощування.

Пункт 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає наступне: **«Щоб отримати *органічний репродуктивний матеріал рослин* для використання у виробництві інших продуктів, крім репродуктивного матеріалу рослин, *материнська рослина і, у відповідних випадках, інші рослини, призначені для виробництва репродуктивного матеріалу рослин, повинні бути вирощені відповідно до цього Регламенту протягом щонайменше однієї генерації або, для багаторічних культур, протягом щонайменше однієї генерації та двох вегетаційних сезонів*».**

Частина I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 встановлює правила щодо рослинництва і, зокрема, в пункті 1.8. «Походження рослин, в тому числі

⁷ Визначення материнської рослини наводиться лише в статті 1 Імплементативної Директиви Комісії 2014/98/ЄС, що впроваджує Директиву Ради 2008/90/ЄС щодо спеціальних вимог до плодових рослин: «(1) «материнська рослина» означає визначену рослину, призначену для відтворення; (2) «пропонована передосновна материнська рослина» означає материнську рослину, яку постачальник має намір прийняти як передосновну материнську рослину; (3) «передосновна материнська рослина» означає материнську рослину, яка призначена для виробництва передосновного матеріалу; (4) «основна материнська рослина» означає материнську рослину, призначену для виробництва основного матеріалу; (5) «сертифікована материнська рослина» означає материнську рослину, призначену для виробництва сертифікованого матеріалу.

репродуктивного матеріалу рослин» встановлює детальні положення щодо походження репродуктивного матеріалу рослин, що використовується для виробництва органічних продуктів.

Хоча репродуктивний матеріал рослин (наприклад, яблуня), що використовується для виробництва органічних продуктів (наприклад, органічних яблук), має бути органічним відповідно до пункту 1.8.1 Регламенту (ЄС) № 2018/848⁸, у випадках виробництва органічного репродуктивного матеріалу рослин, репродуктивний матеріал рослин (материнська рослина/інша рослина), що використовується для виробництва органічного репродуктивного матеріалу рослин, має відповідати пункту 1.8.2 Регламенту (ЄС) № 2018/848. Таким чином, це спеціальні вимоги до походження неорганічного матеріалу, що вироблятиметься за органічних умов.

Стаття 3, пункт (20), Регламенту (ЄС) № 2018/848 дає наступне визначення материнської рослини: *«материнська рослина» означає ідентифіковану рослину, з якої беруть рослинний репродуктивний матеріал для відтворення нових рослин».*

Стаття 3, пункт (21), Регламенту (ЄС) № 2018/848 встановлює наступне визначення «генерації»: *«генерація» означає групу рослин, які становлять єдиний етап у спадковій лінії рослин».*

Пункт 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 вимагає, щоб виробництво кінцевого органічного репродуктивного матеріалу рослин відбувалося з використанням рослин, вирощених відповідно до правил органічного виробництва (наприклад, обмежене використання добрив і пестицидів) принаймні протягом певного періоду часу.

Таким чином: (i) у випадку багаторічних видів⁹ (наприклад, яблук, винограду тощо) органічний репродуктивний матеріал рослин має походити від «материнських рослин» (незалежно від їхнього походження і того, чи є вони органічними), які вирощувалися протягом принаймні двох сезонів за органічних умов; і (ii) у випадку однорічних/дворічних рослин/культур (наприклад, пшениці, томатів, цвітної капусти тощо), органічний репродуктивний матеріал рослин має походити від «материнських рослин», які вирощувалися протягом принаймні однієї генерації. Стаття 3, пункт (21), Регламенту (ЄС) № 2018/848 встановлює визначення «генерації» як *«групи рослин, які становлять єдиний етап у спадковій лінії рослин»* (див. далі відповідь на запитання 12).

Більш того, у випадку щеплення, репродуктивний матеріал рослин, взятий з «материнської рослини», безпосередньо не створює кінцеву нову рослину, а може

⁸ «Для виробництва рослин і продукції рослинництва, крім репродуктивного матеріалу рослин повинен використовуватись тільки органічний репродуктивний матеріал рослин»

⁹ Стаття 9(8) Регламенту (ЄС) № 2018/848 посилається на багаторічні культури як культури, «строк культивування яких становить щонайменше три роки».

потребувати кількох проміжних стадій. Зокрема, у випадку щеплення фруктових дерев чи виноградної лози, а також овочів (наприклад, пасльонових), прищепа і підщепа походять від різних материнських рослин (у деяких випадках навіть від різних видів) і вирощуються і прищеплюються за умов органічного виробництва для отримання нової кінцевої рослини.

Саме тому пункт 1.8.2. посилається на *«у відповідних випадках»*, інші рослини, призначені для виробництва репродуктивного матеріалу рослин. Справді, у випадку щеплення інші рослини є прищепами і підщепами, які також можна розмножувати і вирощувати за умов органічного виробництва протягом щонайменше двох вегетаційних сезонів (у випадку багаторічних культур) або одної генерації (у випадку небагаторічних культур), і, в результаті, кінцевий садивний матеріал маркуватиметься як органічний.

11) Як розуміти поняття «два вегетаційні сезони» в пункті 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?

Термін «два вегетаційні сезони» в пункті 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 стосується періоду майже двох років, залежно від клімату та часу посіву видів рослин.

Тому що вегетаційний сезон – це період року, коли рослини ростуть, і він залежить від кліматичних умов.

В Європі для більшості видів вегетаційним сезоном вважається період з весни до осені.

12) Як розуміти поняття «одна генерація» в пункті 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?

Стаття 3, пункт (21), Регламенту (ЄС) № 2018/848 встановлює наступне визначення «генерації»: *««генерація» означає групу рослин, які становлять єдиний етап у спадковій лінії рослин»*.

Таким чином, відповідно до пункту 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, «одна генерація» означає цикл репродукції материнських рослин/інших рослин, який має відбуватися за умов органічного виробництва, тобто від початкового репродуктивного матеріалу рослин до кінцевої рослини.

Крім того, у випадку багаторічних рослин, зважаючи на те, що «материнська рослина» може жити кілька років, «одна генерація» означає принаймні два сезони вегетації. Після принаймні двох таких сезонів тип необхідного репродуктивного матеріалу (насіння, прищепи, живці тощо) можна зібрати з материнських чи інших рослин як органічний садивний рослинний матеріал для розмноження культури.

13) Зважаючи на заборону використання неорганічної розсади відповідно до пункту 1.8.5.8 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 для «видів, цикл вирощування яких завершується протягом одного вегетаційного періоду від висаджування розсади до збирання першого врожаю продукту», як фермери можуть вирощувати такі види у разі відсутності пропозиції органічного чи отриманого у перехідний період насіння та розсади таких видів?

Фермери повинні отримати дозвіл на використання неорганічного насіння для вирощування видів, цикл вирощування яких завершується протягом одного вегетаційного періоду від висаджування розсади до збирання першого врожаю продукту.

Фермери можуть зробити запит для отримання дозволу на використання неорганічного насіння відповідно до пункту 1.8.5.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 і вирощувати власну розсаду органічними методами.

Крім того, розсадники/оператори, що займаються вирощуванням репродуктивного матеріалу рослин, можуть вводити в обіг органічну розсаду, коли вони отримали на це дозвіл від компетентних органів держав-членів відповідно до пункту 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848. З таким дозволом розсадники/оператори, що займаються вирощуванням репродуктивного матеріалу рослин, можуть вирощувати органічну розсаду відповідно до умов, визначених в пункті 1.8.6, коли існує дефіцит органічних материнських рослин, щоб отримати органічне насіння для вирощування органічної розсади.

14) Чи можна вводити в обіг такий самий тип репродуктивного матеріалу рослин, який дозволений відповідно до пункту 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, якщо такий репродуктивний матеріал рослин отриманий у перехідний період?

Так. Рішення, чи дозволяти виробництво репродуктивного матеріалу рослин відповідно до пункту 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, приймають компетентні органи держав-членів.

Зважаючи на те, що наявного на ринку репродуктивного матеріалу рослин, отриманого у перехідний період, може бути недостатньо, щоб задовольнити попит, компетентні органи можуть дозволити операторам виробляти репродуктивний матеріал рослин відповідно до умов, визначених в пункті 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848.

15) Який тип репродуктивного матеріалу рослин може бути дозволений для виробництва органічного репродуктивного матеріалу рослин відповідно до пункту 1.8.6. частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?

Усі типи репродуктивного матеріалу рослин, окрім розсади видів, цикл вирощування яких завершується протягом одного вегетаційного періоду від висаджування розсади до збирання першого врожаю продукту (див. пункт 1.8.6(b) частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848), можуть бути дозволені для виробництва органічного репродуктивного матеріалу рослин відповідно до пункту 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848.

16) Як повинні застосовуватися відступи для рослин у горщиках і контейнерах, як зазначено в пункті 1.4 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848?

Пункт 1.4 частини I додатку II стосується рослин, що вирощуються у горщиках і контейнерах, і є відступом від вимог вирощування рослини ґрунті, що визначена пунктом 1.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848. Отже, усі інші відповідні правила органічного виробництва також застосовуються до рослин, вирощених у горщиках і контейнерах.

Зазначений вище відступ стосується двох різних категорій продуктів: (i) декоративних рослин і прянощів, які продають кінцевому споживачу разом із горщиком; і (ii) розсади або саджанців у контейнерах для подальшого пересаджування.

Перша категорія – декоративні рослини і прянощі, які продають кінцевому споживачу разом із горщиком – мають вирощуватися відповідно до пункту 1.8.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 у випадку органічного репродуктивного матеріалу рослин або пункту 1.8.5 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 у випадку отриманого у перехідний період чи неорганічного репродуктивного матеріалу рослин, якщо існує дефіцит органічного репродуктивного матеріалу рослин.

Друга категорія – розсада або саджанці у контейнерах для подальшого пересаджування – мають вирощуватися відповідно до положень пункту 1.8.2 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 стосовно репродуктивного матеріалу рослин, який передбачає, що: *«щоб отримати органічний репродуктивний матеріал рослин для використання у виробництві інших продуктів, крім репродуктивного матеріалу рослин, материнська рослина і, у відповідних випадках, інші рослини, призначені для виробництва репродуктивного матеріалу рослин, повинні бути вирощені відповідно до цього Регламенту протягом щонайменше однієї генерації або, для багаторічних культур, протягом щонайменше однієї генерації та двох вегетаційних сезонів».*

Також, відповідно до пункту 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, коли оператори, які вирощують репродуктивний матеріал рослин, не мають материнських рослин, вирощених у відповідності до вимог пункту 1.8.2, вони можуть отримати дозвіл вирощувати репродуктивний матеріал рослин з використанням неорганічного репродуктивного матеріалу рослин, але вирощеного відповідно до правил органічного виробництва згідно з пунктом 1.8.6, і вони можуть отримати дозвіл маркувати такий репродуктивний матеріал рослин як органічний.

17) Коли прянощі, декоративні рослини, розсада і саджанці, що вирощуються у горщиках відповідно до пункту 1.4 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, можуть маркуватися як продукт перехідного періоду?

Це залежить від типу продукту.

Стаття 10 Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає дотримання перехідного періоду, і перехідний період пов'язаний з вирощуванням рослини на певній ділянці землі (див. пункт 1.7.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848).

Відповідно до статті 10(4) Регламенту (ЄС) № 2018/848, харчові продукти рослинного походження і корми рослинного походження, які містять тільки один сільськогосподарський рослинний інгредієнт, можна маркувати як продукти перехідного періоду, за умови, що перехідний період тривав щонайменше 12 місяців до збирання врожаю. Таким чином, це не стосується декоративних рослин, які, відповідно, не можна маркувати як продукт перехідного періоду. Що стосується їстівних трав у горщику (тобто харчового продукту), то їх треба зібрати з ділянки перехідного періоду, який триває не менше 12 місяців.

Розсада і саджанці (які за визначенням є репродуктивним матеріалом рослин) можна маркувати як продукт перехідного періоду відповідно до Статті 10(4) Регламенту (ЄС) № 2018/848, якщо перехідний період тривав не менше 12 місяців. Знову таки, посилання на перехідний період стосується ділянки, тож розсаду і саджанці можна маркувати як продукт перехідного періоду, тільки якщо вони зібрані від культури, яка вже пройшла перехідний період тривалістю 12 місяців.

Щодо розсади, яка вирощена з насіння і може вирощуватися у горщику від самого початку, пункт 1.8.5.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає наступне: *«Крім цього, у випадку недостатньої пропозиції органічної розсади дозволено використовувати «вироблену в перехідний період розсаду», яку реалізують відповідно до статті 10(4), другого підпараграфу, пункту (а), якщо вона вирощена в такий спосіб:*

(а) в циклі вирощування від насіння до готової розсади, який тривав

щонайменше 12 місяців на земельній ділянці, яка в той самий період пройшла перехідний період тривалістю щонайменше 12 місяців; або

- (b) на органічній земельній ділянці або на земельній ділянці перехідного періоду, або в контейнерах, якщо на цю розсаду поширюється відступ, зазначений в пункті 1.4, за умови, що розсада вирощена з виробленого в перехідний період насіння, зібраного з рослин, вирощених на земельній ділянці, яка пройшла перехідний період тривалістю щонайменше 12 місяців».*

Це означає, що розсаду не можна збирати, поки не буде завершено перехідний період тривалістю 12 місяців.

18) Чи може фермер використовувати вирощену самостійно розсаду, якщо він отримав дозвіл використовувати неорганічне насіння відповідно до пункту 1.8.5.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 і виростив розсаду у контейнерах для подальшого пересаджування?

Так. У випадку недостатньої пропозиції органічного насіння чи насіння перехідного періоду, фермерам потрібен дозвіл на використання неорганічного насіння, щоб вирощувати власну розсаду відповідно до умов пункту 1.8.5.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848. Вирощування у контейнерах дозволяється відповідно до пункту 1.4(b) частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, де вказано наступне: «вирощування розсади або саджанців у контейнерах для подальшого пересаджування».

19) Чи може розсадник реалізовувати розсаду видів, цикл вирощування яких завершується протягом одного вегетаційного періоду, як органічну розсаду, якщо розсадник отримав дозвіл використовувати неорганічне насіння відповідно до пункту 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, і виростив розсаду після посіву відповідно до інших відповідних вимог щодо органічного рослинництва?

Так. Розсадники, які вирощують та вводять в обіг репродуктивний матеріал рослин, можуть отримати дозвіл від компетентних органів щодо вирощування органічної розсади відповідно до умов пункту 1.8.6 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, коли материнських рослин або, коли це доцільно, інших рослин, призначених для вирощування репродуктивного матеріалу рослин і вирощених відповідно до пункту 1.8.2, немає у достатній кількості або якості. Тоді виробництво повинно відповідати правилам органічного виробництва і, зокрема, умовам, встановленим пунктом 1.8.6.

20) Як слід трактувати останній параграф пункту 1.8.5.1 «...оператори можуть використовувати і органічний, і вироблений у перехідний період репродуктивний матеріал рослин, одержаний з їхнього власного господарства...»? Чи застосовується це до лендрейсів, а також каталогу сортів, на які не поширюється права інтелектуальної власності?

Відповідно до пункту 1.8.5.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 і статті 6(i) Регламенту (ЄС) № 2018/848, дотримання горизонтальних правил є апіорною умовою, і фермери можуть вільно використовувати вирощене власноруч насіння на своєму господарстві відповідно до умов статті 14 Регламенту (ЄС) 2100/94. Це стосується усіх типів репродуктивного матеріалу рослин, в тому числі лендрейсів.

По-перше, останній параграф пункту 1.8.5.1 частини I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає наступне: *«За дотримання статті 6 (i), оператори можуть використовувати і органічний, і вироблений у перехідний період репродуктивний матеріал рослин, одержаний з їхнього власного господарства».*

По-друге, стаття 6(i) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що: *«Без обмеження статті 14 Регламенту (ЄС) № 2100/94 і національних прав на сорти рослин, які надаються відповідно до національного законодавства держав-членів, можливість для фермерів використовувати репродуктивний матеріал рослин, отриманий з їхніх власних ферм, щоб підтримувати генетичні ресурси, адаптовані до конкретних умов органічного виробництва».*

21) Чи можна вирощувати грибний міцелій органічними методами?

Гриби вважаються рослинами для цілей органічного законодавства ЄС. Міцелій можна порівняти з вегетативними частинами однорічних або багаторічних рослин; а гриби – з репродуктивними частинами рослин, такими як квіти і плоди.

При вирощуванні грибів потрібно дотримуватися правил рослинництва (частина I додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848) і спеціальних правил щодо грибівництва відповідно до пункту 2.1. частини 1 вказаного додатку. Ці правила застосовуються до усього тіла гриба, тому включають міцелій і гриби.

Правила переходу для рослин та продукції рослинництва, встановлені в пункті 1.7. частини 1 додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, також застосовують і до органічного грибівництва. Якщо гриби (міцелій і гриби) вирощуються як однорічна культура на ґрунті, перед «посівом», тобто перенесенням спор у ґрунт/субстрат чи закладки в ґрунт/субстрат міцелію, потрібно витримати перехідний період тривалістю щонайменше 2 роки. Якщо гриби (міцелій і гриби) вирощуються як багаторічна культура на ґрунті, потрібно застосовувати перехідний період тривалістю щонайменше три роки до першого врожаю органічних грибів.

22) Чи можна використовувати меристемну культуру в органічному виробництві?

Так. Однак меристемну культуру не можна сертифікувати як органічну з метою розмноження рослин.

Пунктом 1.8.4. частини I додатку II Регламенту (ЄС) № 2018/848 встановлено спеціальне положення щодо меристемної культури: *«1.8.4. Для виробництва органічних сортів, придатних для органічного виробництва, органічну селекцію потрібно проводити в умовах органічного виробництва, зосереджуючись на підвищенні генетичного різноманіття, покладатися на природну репродуктивну здатність, а також агрономічні показники, стійкість до хвороб і адаптацію до різних місцевих ґрунтових і кліматичних умов. Всі методи розмноження, за винятком меристемних культур, повинні застосовуватися під сертифікованим органічним управлінням».*

Саме по собі це положення не забороняє використання меристемної культури. Через потенційно тривалий процес розмноження органічних сортів, меристемну культуру можна використовувати, наприклад, для гігієнічної обробки вихідного матеріалу проти вірусів.

Проте меристемну культуру не можна сертифікувати як органічну для розмноження рослин, оскільки органічний репродуктивний матеріал рослин, що використовується для виробництва органічних продуктів, має відповідати положенням, встановленим пунктом 1.8.2 частини I додатку II Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Пункт 1.8.2. звучить наступним чином: *«1.8.2. Щоб отримати органічний репродуктивний матеріал рослин для використання у виробництві інших продуктів, крім репродуктивного матеріалу рослин, материнська рослина і, у відповідних випадках, інші рослини, призначені для виробництва репродуктивного матеріалу рослин, повинні бути вирощені відповідно до цього Регламенту протягом щонайменше однієї генерації або, для багаторічних культур, протягом щонайменше однієї генерації та двох вегетаційних сезонів».*

4.3 ПРАВИЛА ТВАРИННИЦТВА

1) Чи можна використовувати замітники молока в органічному виробництві?

Пункт 1.4.1 (g) частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що «підсисних тварин годують переважно материнським молоком протягом мінімального періоду, встановленого Комісією відповідно до пункту (a) статті 14(3); в цей період не використовують замітники молока, які містять хімічно синтезовані компоненти або компоненти рослинного походження».

Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) № 2020/464 встановлює мінімальний період годівлі тварин материнським молоком для різних видів тварин.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0464&from=EN>

2) Чи можливо вирощувати органічних комах у Європі? Зокрема, для годівлі органічної птиці?

В принципі, можливо вирощувати комах для використання в якості їжі чи корму, але цей процес має відповідати горизонтальним правилам ЄС щодо безпечності харчових продуктів та кормів.

Правила ЄС щодо вирощування комах, пов'язані з годівлею, можна знайти в Регламенті (ЄС) № 999/2001, Регламенті (ЄС) № 183/2005, Регламенті (ЄС) № 767/2009 і Регламенті (ЄС) № 68/2013. Ці правові акти ЄС регулюють виробництво комах та продуктів з них, в тому числі використання перероблених тваринних білків в кормах для сільськогосподарських тварин. Правила вимагають, щоб комах годували лише субстратами, які дозволені в ЄС в якості кормових матеріалів для сільськогосподарських тварин. Тому харчові відходи чи гній – це субстрати, які заборонені для комах, яких вирощують в ЄС.

Наразі продукти, отримані з комах, в тому числі перероблені тваринні білки, отримані від фермерських комах, можна використовувати у кормах для тварин аквакультури, свиней та птиці відповідно до Регламенту (ЄС) № 2017/893 і 2021/1372. Регламент (ЄС) № 2017/893 також містить перелік видів комах, які підходять для виробництва перероблених білків з комах. Крім того, Регламент (ЄС) № 2017/893 вимагає, щоб комах годували субстратами кормового класу. Ці вимоги застосовуються і до імпортованих перероблених тваринних білків.

Що стосується живих комах, то, хоча їх не дозволено використовувати в якості корму для жуйних тварин, їх можна використовувати в якості корму для нежуйних тварин відповідно до запису 9.16.1 («Наземні безхребетні, живі») в частині С додатку до Регламенту (ЄС) № 68/2013 і під відповідальність оператора ринку кормів, який вводить в обіг живих комах, за їхню безпечність та під контролем

компетентного органу у відповідній державі-члені. Таким чином, живі личинки мух можна використовувати в якості корму для птиці за певних умов, описаних вище.

Виробництво комах, які використовуються в якості харчових продуктів, регулюється Регламентом (ЄС) № 2015/2283 стосовно нових харчових продуктів, що застосовується з 1 січня 2018 року. Таким чином, перед введенням в обіг на ринку ЄС потрібно отримати дозвіл щодо усіх комах відповідно до цього регламенту, це стосується також і нових харчових продуктів, які імпортуються з третіх країн. Перелік продуктів з комах, які дозволені у ЄС як нові харчові продукти, можна знайти за посиланням: EUR-Lex - 02017R2470-20210627 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

В органічному сільському господарстві живі тварини (в тому числі комахи) – це сільськогосподарські продукти в контексті дії статті 2(1) (а) Регламенту (ЄС) № 2018/848 - живі або неперероблені сільськогосподарські продукти, в тому числі насіння та інший репродуктивний матеріал рослин. Також комахи підпадають під визначення тваринництва відповідно до статті 3(27) Регламенту (ЄС) № 2018/848, де визначено, що «тваринництво» означає виробництво домашніх або одомашнених наземних тварин, у тому числі комах. Проте наразі не існує спеціальних правил для виробництва органічних комах, окрім бджіл.

Без обмеження для правил (неорганічного) виробництва живих комах на корм, потрібно застосовувати загальні принципи та відповідні правила щодо органічного тваринництва, і, відповідно до статті 20 Регламенту (ЄС) № 2018/848, за відсутності певних детальних правил виробництва окремих видів сільськогосподарських тварин на рівні ЄС можна застосовувати національні правила. Таким чином, держави-члени мають можливість встановлювати детальні національні правила виробництва щодо живих органічних комах наприклад, личинок мух.

3) Чи можуть органічні бджолярі збирати личинки трутнів для людського споживання?

Живі тварини, в тому числі личинки трутнів, зазначено в переліку додатку I до Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС). Таким чином, вони є сільськогосподарськими продуктами, які підпадають під сферу застосування Регламенту (ЄС) № 2018/848 пункту (а) статті 2(1) – живі або неперероблені сільськогосподарські продукти.

В результаті, бджоляр, який вирощує личинки трутнів на території держави-члена, повинен дотримуватися положень органічного законодавства ЄС.

Крім того, личинки трутнів можна вводити в обіг на ринку ЄС як органічну їжу лише після того, як на це було отримано дозвіл відповідно до Регламенту (ЄС) № 2015/2283 стосовно нових харчових продуктів.

4) Як в органічному виробництві враховується благополуччя тварин?

Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює принципи, цілі та загальні правила органічного виробництва. Відповідно до статті 4(е) цього Регламенту, органічне виробництво переслідує загальну ціль сприяння високим стандартам благополуччя тварин і, зокрема, забезпеченню видоспецифічних поведінкових потреб тварин.

Спеціальні положення, що застосовуються до тваринництва, викладені у частині II додатку II щодо тваринництва та в Імплементативному Регламенті Комісії (ЄС) № 2020/464.

Серед іншого, пункти 1.7.7. і 1.7.8. частини II додатку II передбачають, що: *«Будь-якого страждання, болю та стресу необхідно уникати та зводити їх до мінімуму протягом усього життя тварини, в тому числі під час забою»* і *«Без обмеження подальших змін у законодавстві Союзу щодо благополуччя тварин, обрізка хвостів у овець, підрізання дзьобів у перші три дні життя та обезрожування може бути погоджено, як виняток, але тільки в індивідуальних випадках, і лише якщо ці практики покращують здоров'я, благополуччя або гігієну тварин, або якщо інакше під загрозою опинилася б безпека працівників. Видалення рогових зачатків може бути погоджене тільки в окремих випадках, якщо воно покращує здоров'я, благополуччя або гігієну тварин, або якщо інакше під загрозою опинилася б безпека працівників. Компетентний орган дозволяє такі операції тільки якщо оператор належним чином повідомив про них цей компетентний орган і обґрунтував їх, і якщо операцію здійснюватиме кваліфікований персонал».*

Враховуючи, що положення статті 18 Регламенту (ЄС) 889/2008 щодо страждання тварин можна порівняти з положеннями додатку II частини II пунктів 1.7.7. і 1.7.9 Регламенту (ЄС) № 2018/848, *будь ласка, врахуйте також рішення суду у справі C-497/17 щодо захисту тварин в момент забою, що доступне за посиланням:*

<http://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-497/17>

Суд дійшов висновку, що розміщення логотипу органічного виробництва ЄС не дозволяється на продуктах, отриманих від тварин, які були забиті відповідно до релігійних обрядів без попереднього оглушення.

5) Яка ситуація з максимальними дозволеними рівнями залишків дихлордифенілтрихлорметилметану (ДДТ) у жирі сертифікованих органічних тварин?

Максимальні дозволени рівні залишків встановлені в Регламенті (ЄС) № 396/2005 щодо максимальних дозволених рівнів залишків пестицидів в або на харчових продуктах та кормах рослинного і тваринного походження, і застосовуються до усіх відповідних сировинних продуктів без будь-якого поділу між органічним і

неорганічним виробництвом.

На рівні ЄС не існує встановленого для органічних продуктів переліку певних максимальних дозволених рівнів залишків.

Що стосується ДДТ, ця речовина не дозволена для захисту рослин у ЄС, але її присутність у навколишньому середовищі призвела до необхідності встановити максимальні дозволени рівні залишків на основі комплексної оцінки споживчих ризиків.

Ви можете знайти усі встановлені у ЄС максимальні дозволени рівні залишків, в тому числі в тваринному жирі, за посиланням:

https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides_en

6) Чи можна завозити неорганічних тварин для розведення на органічних господарствах?

Додаток II частина II пункт 1.3.4. Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає можливість використання неорганічних тварин на господарствах для розведення при дотриманні детальних умов.

7) Чи дозволяється за правилами органічного виробництва прив'язувати корів на обмежений період часу під час доїння?

Пункт 1.7.5. частини 2 додатку II Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що *«Заборонено прив'язувати або ізолювати поголів'я, крім випадків, коли йдеться про прив'язування або ізолювання окремих тварин на обмежений період, і якщо це обґрунтовано ветеринарними причинами. Ізолювання поголів'я може бути дозволене тільки на обмежений період і тільки тоді, коли під загрозою безпека працівників, або з огляду на благополуччя тварин. Компетентні органи можуть дозволяти прив'язування великої рогатої худоби на фермах в кількості не більше ніж 50 тварин (крім молодняка), коли неможливо тримати худобу в групах відповідно до їхніх поведінкових потреб, за умови що вони мають доступ до пасовищ у пасовищний період і мають доступ до зон на відкритому повітрі принаймні двічі на тиждень, коли випасання неможливе».*

8) Чи застосовується Регламент (ЄС) № 2018/848 до кролів та кролячого м'яса?

Так. Органічні кролики та органічне кроляче м'ясо підпадають під дію Регламенту (ЄС) № 2018/848. У статті 2(1) визначено, що Регламент застосовується до *«живих або неперероблених сільськогосподарських продуктів»* і *«перероблених сільськогосподарських продуктів для використання як харчових продуктів».*

Крім того, в додатку II частині II пункті 1.9.5 цього Регламенту, а також Імплементативному Регламенті Комісії (ЄС) № 2020/464 встановлені детальні правила для кролів.

До переробленого органічного кролячого м'яса для використання в якості харчових продуктів, окрім загальних правил ЄС щодо безпеки харчових продуктів (Регламент (ЄС) № 178/2002), застосовуються спеціальні положення щодо перероблених органічних харчових продуктів у частині IV додатку II Регламенту (ЄС) № 2018/848.

9) Чи сумісна вакцинація проти запаху кнурів з органічним виробництвом?

Ні. Застосування вакцинації проти запаху кнурів несумісне з органічною сертифікацією відповідно до правил, визначених в пункті 1.5 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, які стосуються здоров'я тварин. Хоча Регламент (ЄС) № 2018/848 не дозволяє застосування вакцинації проти запаху кнурів, пункт 1.7.10 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 дозволяє фізичну кастрацію у найбільш підходящому віці, яка виконується кваліфікованим персоналом за допомогою застосування відповідної анестезії або анагезії для підтримання якості продуктів і традиційних практик в органічному виробництві.

10) Чи можна використовувати пісок як єдиний матеріал підстилки у загонах для свиней в органічному виробництві?

Ні. Вимоги до підстилки для свиней визначені у пункті 1.9.3.2 (b) частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848: *«у приміщеннях має бути зручна, чиста й суха зона достатнього розміру для лежання або відпочинку, яка складається з суцільної конструкції без щілин. В зоні відпочинку має бути достатньо сухих місць для лежання, вкритих підстилкою. Підстилка має складатися з соломи або іншого придатного природного матеріалу. Підстилку можна покращувати й збагачувати будь-яким мінеральним продуктом, дозволеним відповідно до статті 24 до використання в органічному виробництві як добрива або речовини для покращення ґрунту».*

Слово «підстилка» означає солому або іншу рослинну речовину, що використовується як підстилка для тварин.

11) Як застосовувати обмеження 170 кг/га органічного азоту на рік?

З причин, описаних нижче, обмеження 170 кг/га розраховується з урахуванням загального обсягу органічного азоту з гною, який вноситься на загальну площу сільськогосподарських угідь на рік.

По-перше, пункт 1.6.6 частини II додатку II до Регламенту № 2018/848

передбачає, що *«Загальна щільність розміщення не повинна перевищувати граничної межі 170 кг органічного азоту на рік на гектар сільськогосподарських угідь»*. Таким чином, пункт 1.6.6 посилається на загальну площу сільськогосподарських угідь, а не лише фактичну площу, доступну для тварин.

По-друге, пункт 1.9.8 частини I того самого додатку II забороняє використання мінеральних добрив, а стаття 1.9.4 встановлює граничну межу щодо загального вмісту азоту в органічних добривах: *«Загальний обсяг гною, визначеного в Директиві 91/676/ЄЕС, який використовують у виробничих підрозділах перехідного періоду та в органічних виробничих підрозділах, не повинен перевищувати 170 кг азоту на рік на 1 га використовуваних сільськогосподарських угідь. Це обмеження стосується тільки використання стійлового гною, висушеного стійлового гною та дегідратованого посліду птиці, компостованих екскрементів тварин, в тому числі посліду птиці, компостованого стійлового гною та рідких екскрементів тварин»*.

12) Як можна облаштувати зони на відкритому повітрі для птиці?

Зони на відкритому повітрі слід облаштувати таким чином, щоб вони були вкриті рослинністю і були привабливими для птахів.

Як визначено в статті 16(3) Регламенту (ЄС) № 2020/464, *«Зони на відкритому повітрі для птиці в основному вкриті різноманітною рослинністю»*. У статті 16(4) цього Регламенту встановлено інші вимоги до зон на відкритому повітрі і, серед іншого, вимагається, щоб в зонах на відкритому повітрі для птахів була достатня кількість захисних споруд, куців або дерев, щоб птахи збалансовано використовували всю зону на відкритому повітрі.

Відповідно, хоча мінімальний відсоток площі, яка має бути вкрита рослинністю, і не встановлений, вираз «в основному» вказує на те, що більша частина має бути вкрита різноманітною рослинністю.

13) Як слід розуміти термін «молодняк птиці» в контексті потенційного відступу щодо використання неорганічних білкових кормів у птахівництві?

Термін «молодняк птиці» слід розуміти у контексті спеціальних потреб молоді птиці у певних амінокислотах для росту.

По-перше, пункт 1.9.4.2(с) частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 посилається на «молодняк птиці» у контексті можливого відступу щодо використання неорганічних білкових кормів для годівлі птиці.

По-друге, хоча Регламент (ЄС) № 2018/848 не дає визначення «молодняку птиці», що стосується вирощування птиці виду *Gallus gallus*, визначення можна вивести з посилання на статтю 3(29) Регламенту (ЄС) № 2018/848, де «курчата» означають молоді особини виду *Gallus gallus* віком менше ніж 18 тижнів».

14) Як слід трактувати вимоги щодо випасання та доступу до пасовищ?

В органічному виробництві випасання та доступ до пасовищ є обов'язковими вимогами для великої рогатої худоби і коней, бо випасання та доступ до пасовищ дозволяє тваринам рухатися і їсти траву, що корисно для їхнього благополуччя і харчування.

Проте, частина II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає обмежену кількість винятків до обов'язкових вимог щодо випасання та доступу до пасовищ.

По-перше, відповідно до пункту 1.4.2.1 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, органічних тварин випасають на органічній землі, без обмеження пункту 1.4.2.2 у випадку випасання на спільній землі та в період перегону.

По-друге, у пункті 1.7.3 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначено, що *«Тварини повинні мати постійний доступ до зон на відкритому повітрі, якщо можливо — до пасовищ, де вони можуть рухатися, коли це дозволяють погодні й сезонні умови та стан ґрунту, крім випадків накладання обмежень і зобов'язань, пов'язаних з захистом здоров'я людей і тварин на основі законодавства Союзу»*.

По-третє, у пункті 1.7.4 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 вказано, що *«Кількість тварин обмежують з метою мінімізації виснаження пасовищ, витоптування ґрунту, ерозії та забруднення, яке спричиняють тварини або поширення їхнього гною»*.

По-четверте, правила щодо годівлі, визначені в пункті 1.9.1.1 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, передбачають, що *«(b) тварини повинні мати доступ до пасовищ для випасання завжди, коли дозволяють умови; (c) незважаючи на пункт (b), бики віком понад один рік повинні мати завжди доступ до пасовищ або зони на відкритому повітрі; (d) якщо тварини мають доступ до пасовищ у пасовищний період, і якщо зимова система утримання дозволяє тваринам вільно рухатися, можна не дотримуватись зобов'язання забезпечувати зони на відкритому повітрі на зимові місяці; (e) системи вирощування мають базуватися на максимальному використанні пасовищ, спираючись на наявність пасовищ у різні пори року»*.

Навпаки, в частині II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 не передбачено винятків до обов'язкових вимог щодо випасання та доступу до пасовищ, які б стосувалися постійних структурних параметрів господарств, наприклад, нестача органічних пасовищ відносно поголів'я худоби на господарстві чи наявність дороги, що проходить між господарством та органічними пасовищами.

15) Коли і як компетентні органи держави-члена повинні дозволяти видалення рогових зачатків у телят?

Видалення рогових зачатків у телят відбувається, коли роги ще фактично відсутні або дуже маленькі (< 2 см), як правило, у віці до 2 місяців. Це каліцтво, що може викликати стрес та біль у тварин, проте воно вважається менш стресовим і болючим, ніж знерожування. Оскільки однією з цілей органічного виробництва є сприяння високим стандартам благополуччя тварин, Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює суворі правила щодо видалення рогових зачатків, викладених, зокрема, в пунктах 1.7.7, 1.7.8 і 1.7.9 частини II додатку II.

«1.7.7 Будь-якого страждання, болю та стресу необхідно уникати та зводити їх до мінімуму протягом усього життя тварини, в тому числі під час забою.

1.7.8. Без обмеження подальших змін у законодавстві Союзу щодо благополуччя тварин, обрізка хвостів у овець, підрізання дзьобів у перші три дні життя та обезрожування може бути погоджено, як виняток, але тільки в індивідуальних випадках, і лише якщо ці практики покращують здоров'я, благополуччя або гігієну тварин, або якщо інакше під загрозою опинилася б безпека працівників. Видалення рогових зачатків може бути погоджене тільки в окремих випадках, якщо воно покращує здоров'я, благополуччя або гігієну тварин, або якщо інакше під загрозою опинилася б безпека працівників. Компетентний орган дозволяє такі операції тільки якщо оператор належним чином повідомив про них цей компетентний орган і обґрунтував їх, і якщо операцію здійснюватиме кваліфікований персонал.

1.7.9. Будь-яке страждання тварин зводять до мінімуму за допомогою застосування відповідної анестезії або аналгезії та шляхом проведення кожної операції тільки у сприятливому віці кваліфікованим персоналом».

Виходячи з цих положень компетентні органи держав-членів не можуть надати «загальний дозвіл на видалення рогових зачатків». Проте, формулювання пункту 1.7.8 частини II додатку II («але тільки в індивідуальних випадках») дозволяє, як правило, видавати такий дозвіл окремим господарствам на загальних підставах, оскільки у більшості випадків на певній фермі існуватимуть однакові умови здоров'я, благополуччя, гігієни або ризики для безпеки працівників.

Нарешті, вимога в пункті 1.7.8 що «компетентний орган дозволяє такі операції тільки якщо оператор належним чином повідомив про них цей компетентний орган і обґрунтував їх» вимагає, щоб держава-член регулярно переглядала цей дозвіл. Зокрема, оператор повинен повідомляти відповідному компетентному органу принаймні щороку, чому такі операції є обґрунтованими.

16) Чи може господарство мати кілька органічних виробничих підрозділів з відгодівлі птиці в одному місці?

Ні. Кілька підрозділів з відгодівлі птиці в одному місці не можуть вважатися відокремленими органічними виробничими підрозділами, навіть якщо усі необхідні потужності, в тому числі електро- і водопостачання, відокремлені. Це пояснюється тим, що органічний виробничий підрозділ, відповідно до визначення у статті 3(9) Регламенту (ЄС) № 2018/848, включає не лише самі пташники, а й первинні виробничі потужності, земельні ділянки, зони на відкритому повітрі, потужності для зберігання сільськогосподарських культур, продуктів рослинництва, сировини й будь-яких інших відповідних вхідних продуктів.

Крім того, органічний виробничий підрозділ з кількома пташниками повинен відповідати вимозі, встановленій у пункті 1.9.4.4 (m) частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 щодо загальної корисної площі пташника, який використовується для відгодівлі птиці, яка не має перевищувати 1 600 м² у виробничому підрозділі.

17) Чи може худоба, наприклад, м'ясна чи молочна худоба, постійно утримуватися на прив'язі у органічному виробництві?

Ні. Відповідно до пункту 1.7.5 частини II додатку II Регламенту № 2018/848, у органічному виробництві заборонено прив'язувати поголів'я, крім випадків, коли йдеться про прив'язування окремих тварин на обмежений період, і якщо це обґрунтовано ветеринарними причинами.

Проте, пункт 1.7.5 частини II додатку II Регламенту 2018/848 також передбачає, що прив'язування поголів'я у органічному виробництві можливе, але за певних суворих умов і лише коли це дозволено компетентними органами. У цьому сенсі пункт 1.7.5 також дозволяє компетентним органам дозволяти прив'язування великої рогатої худоби на фермах в кількості не більше ніж 50 тварин (крім молодняка), коли неможливо тримати худобу в групах відповідно до їхніх поведінкових потреб. Дозвіл надається за умови, що вони мають доступ до пасовищ у пасовищний період і мають доступ до зон на відкритому повітрі принаймні двічі на тиждень, коли випасання неможливе.

18) Як слід реалізовувати угоду про співпрацю щодо внесення органічного гною?

Органічні фермери, які займаються тваринництвом, повинні переконатися, що вони мають достатню площу органічних сільськогосподарських угідь, щоб утилізувати гній від їхньої худоби, дотримуючись максимального обмеження 170 кг органічного азоту на рік на 1 га, встановленого у пунктах 1.6.6 і 1.6.7 додатку II, частині II Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Якщо органічні фермери не мають достатньої площі, вони повинні укласти письмову угоду про співпрацю з іншим фермером відповідно до пункту 1.1 додатку II, частини II Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Гній від органічних тварин потрібно використовувати на господарстві в межах, встановлених в пункті 1.9.4 додатку I, частини I Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Решта гною вважається надлишком, і фермери можуть укласти письмову угоду з іншим фермером, який дотримується правил органічного виробництва, щоб використати цей надлишок гною. В такому випадку максимальне обмеження 170 кг органічного азоту на рік на 1 га розраховується на усіх органічних виробничих підрозділах, в тому числі тих, які охоплені угодою про співпрацю.

19) Чи є наявність веранди обов'язковою для племінної органічної птиці і курчат?

Ні. Хоча Регламент (ЄС) № 2018/848 не вимагає наявності веранди, пункт 1.9.4.4 (f) частини II додатку II до Регламенту дозволяє органічним виробникам племінної птиці або курчат, що мають веранду, мати таку веранду, що вважається зоною на відкритому повітрі, на випадок спалахів пташиного грипу: *«як відступ від пункту 1.6.5, для племінної птиці та курчат віком до 18 тижнів, за дотримання зазначених у пункті 1.7.3 умов щодо обмежень і зобов'язань, пов'язаних із захистом здоров'я людей і тварин, запроваджених на основі законодавства Союзу, якщо у зв'язку з цим племінна птиця та курчата віком до 18 тижнів не мають доступу до зон на відкритому повітрі, веранди вважають зонами на відкритому повітрі, і в таких випадках веранди мають бути обладнані сітчастим бар'єром, щоб не випустити птахів назовні»*.

20) Чи можна вводити неорганічних курчат на органічні господарства, які утримують курей-несучок?

Так, але за дотримання суворих та обмежених умов.

З одного боку, що стосується птиці, органічні тварини повинні бути народжені або інкубовані й вирощені в органічних виробничих підрозділах без обмеження правил щодо переходу (див. пункт 1.3.1 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848).

З іншого боку, Регламент (ЄС) № 2018/848 також передбачає можливі відступи для введення неорганічних тварин на органічні господарства. Наприклад, коли зграю створюють вперше, оновлюють або відновлюють, і коли потреби фермерів щодо кількості та якості неможливо задовольнити, компетентний орган може вирішити, що вирощену неорганічними методами птицю можна ввести в органічний підрозділ з виробництва птиці за умови, що вік курчат для виробництва яєць і птиці, призначеної для виробництва м'яса, складає менше трьох днів (див.

пункт 1.3.4.3 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848).

Продукти, отримані від неорганічних тварин, можуть вважатися органічними лише після завершення перехідного періоду (див. пункт 1.3.4.3 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848). Пунктом 1.2.2(e) частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, що стосується переходу, встановлено такий перехідний період для курей-несучок: *«шість тижнів для птиці, призначеної для виробництва яєць, введеної до господарства до досягнення нею триденного віку»*.

21) Чи можуть на одному органічному господарстві бути органічні та неорганічні зони для випасання?

Так, але за дотримання суворих умов.

У статтях 9(2) і 9(7), пунктах (a) і (b) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачається, що *«все господарство повинно управлятися відповідно до вимог цього Регламенту, які застосовуються до органічного виробництва»* і що *«незважаючи на параграф 2, господарство може бути розділене на чітко й ефективно відокремлені виробничі підрозділи для органічного виробництва, виробництва перехідного періоду та неорганічного виробництва, за умови, що для неорганічних виробничих підрозділів:*

- a) стосовно тварин, залучені різні види;
- b) стосовно рослин, залучені різні сорти, які легко розрізнити».

Крім того, стаття 3(9) Регламенту (ЄС) № 2018/848 дає наступне визначення «виробничого підрозділу»: *«всі активи господарства, такі як первинні виробничі потужності, земельні ділянки, пасовища, зони на відкритому повітрі, приміщення для сільськогосподарських тварин або їхні частини, вулики, рибні ставки, закриті системи та споруди для водоростей або тварин аквакультури, установки для вирощування, отримані в концесію ділянки узбережжя або морського дна, а також потужності для зберігання сільськогосподарських культур, продуктів рослинництва, продуктів з водоростей, продуктів тваринництва, сировини й будь-яких інших відповідних вхідних продуктів, якими управляють, як описано в пункті (10), пункті (11) або пункті (12);»*.

Таким чином ділянки для випасання є частиною виробничого підрозділу і при органічному і неорганічному управлінні вони мають чітко і ефективно розділятися у різних органічних і неорганічних виробничих підрозділах, а однорічні культури мають бути різних сортів, щоб їх можна було легко відрізнити. Що стосується багаторічних культур, і відповідно до статті 9(8) Регламенту (ЄС) № 2018/848, на одному господарстві можна вирощувати не лише однакові види, а й однакові сорти, якщо забезпечено чітке і ефективне відокремлення виробничих

підрозділів: «Як відступ від пункту (b) параграфу 7, у випадку багаторічних культур, строк культивування яких становить щонайменше три роки, дозволяється вирощувати різні сорти, які неможливо легко розрізнити, або однакові сорти, за умови, що відповідне виробництво здійснюють у контексті плану переходу, і за умови, що перехід останньої частини пов'язаної з цим виробництвом площі до органічного виробництва почнеться якомога швидше та завершиться щонайбільше через п'ять років». В останньому випадку господарство має дотримуватися плану переходу, тривалість якого не перевищує 5 років, і за дотримання особливих умов, встановлених у пунктах (а), (b) і (с) статті 9(8): «У таких випадках:

(а) фермер повинен повідомити компетентний орган або, у відповідних випадках, установу контролю чи орган контролю, про початок збирання врожаю кожного з відповідних продуктів щонайменше за 48 годин до початку збирання;

(b) після завершення збирання врожаю фермер зобов'язаний повідомити компетентний орган або, у відповідних випадках, установу контролю чи орган контролю, про точну кількість зібраного врожаю з відповідних підрозділів і про вжиті для відокремлення продуктів заходи;

(с) після початку плану переходу компетентний орган або, у відповідних випадках, установа контролю чи орган контролю, щорічно підтверджує план переходу та заходи, яких належить вжити, щоб забезпечити ефективно й чітко розділення».

22) Що означають «ветеринарні причини», з яких дозволено застосовувати обмежене годування?

Додаток II частина II пункт 1.4.1. (b) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що: «тварин годують органічними кормами або кормами перехідного періоду, які відповідають кормовим потребам тварин на різних стадіях їх розвитку; обмежене годування не дозволене в тваринництві, крім випадків, коли воно виправдане з ветеринарних причин;».

Ветеринарні причини означають, що обмежене годування потрібне для здоров'я і благополуччя тварин, а не для підвищення репродуктивної здатності.

23) Що означає поняття «види тварин» в статті 9 Регламенту (ЄС) № 2018/848?

Поняття «види тварин» в статті 9 Регламенту (ЄС) № 2018/848 має таке ж саме значення, що й у біології: «це сукупність особин живих організмів, подібних між собою, здатні схрещуватися між собою і давати плідне потомство. Вид є основною таксономічною одиницею, що є нижчою за рід, і має латинську назву, наприклад,

Gallus gallus».¹⁰

Термін «вид», який стосується сільськогосподарських тварин, використовується у різних положеннях Регламентів (ЄС) № 2018/848 і (ЄС) № 2020/464.

По-перше, стаття 9(2) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що «все господарство повинно управлятися відповідно до вимог цього Регламенту, які застосовуються до органічного виробництва», а в пункті 7 цієї статті встановлено відступ, який дозволяє паралельне виробництво за дотримання суворих умов: «незважаючи на параграф 2, господарство може бути розділене на чітко й ефективно відокремлені виробничі підрозділи для органічного виробництва, виробництва перехідного періоду та неорганічного виробництва, за умови, що для неорганічних виробничих підрозділів: (а) стосовно тварин, залучені різні види».

По-друге, пункт (19) Регламенту (ЄС) № 2018/848 дає наступне пояснення щодо положень паралельного виробництва, встановлених у статті 9 цього Регламенту: *«Ризик недотримання правил органічного виробництва вважається вищим на агропідприємствах, які включають підрозділи, що працюють без дотримання цих правил. Отже, після відповідного перехідного періоду, всі агропідприємства Союзу, які мають на меті стати органічними, повинні повністю працювати з дотриманням вимог, що відповідають вимогам органічного виробництва. Проте, необхідно дозволити існування підприємств, які включають як підрозділи, що працюють з дотриманням правил органічного виробництва, так і підрозділи, які працюють за правилами неорганічного виробництва, за певних умов, у тому числі, зокрема **за умови чіткого й ефективного відокремлення органічних виробничих підрозділів, виробничих підрозділів перехідного періоду та неорганічних виробничих підрозділів і вироблених ними продуктів**».*

24) Чи можлива практика видалення рогів та рогових зачатків у тварин в органічному тваринництві?

Так, але за дотримання суворих і обмежених умов.

Видалення рогів та рогових зачатків не є еквівалентними з точки зору ризику для благополуччя тварин. Видалення рогів зазвичай вважається більш ризикованим, оскільки проводиться, коли тварина вже старша (і роги вже вирости).

Пункт 1.7.8 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 визначає наступне: «Без обмеження подальших змін у законодавстві Союзу щодо благополуччя тварин, обрізка хвостів у овець, підрізання дзьобів у перші три дні життя та обезрожування може бути погоджено, як виняток, але тільки в індивідуальних випадках, і лише якщо ці практики покращують здоров'я, благополуччя або гігієну тварин, або якщо інакше під загрозою опинилася б

¹⁰ Оксфордський словник

безпека працівників. Видалення рогових зачатків може бути погоджене тільки в окремих випадках, якщо воно покращує здоров'я, благополуччя або гігієну тварин, або якщо інакше під загрозою опинилася б безпека працівників. Компетентний орган дозволяє такі операції тільки якщо оператор належним чином повідомив про них цей компетентний орган і обґрунтував їх, і якщо операцію здійснюватиме кваліфікований персонал».

25) Чи можливо вводити неорганічних тварин на органічне господарство?

Так, але за дотримання суворих і обмежених умов.

З одного боку, органічні тварини повинні бути народжені або інкубовані й вирощені в органічних виробничих підрозділах без обмеження правил щодо переходу (див. пункт 1.3.1 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848).

З іншого боку, Регламент (ЄС) № 2018/848 також передбачає можливі відступи для введення неорганічних тварин на органічні господарства. Зокрема, пункт 1.3.4.1 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає наступне: «Як відступ від пункту 1.3.1, для розведення дозволяється **введення до органічного виробничого підрозділу неорганічних тварин, якщо існує загроза втрати породи для сільського господарства, як зазначено в пункті (b) статті 28(10) Регламенту (ЄС) № 1305/2013 і актів, ухвалених на його основі. У такому випадку тварини цих порід не обов'язково мають бути такими, що не народжували».**

Умови для порід, щодо яких існує загроза втрати для сільського господарства, встановлені в Делегованому Регламенті Комісії (ЄС) № 807/2014 від 11 березня 2014 року, який доповнює Регламент (ЄС) № 1305/2013. Відповідно до пункту 1.3.4.5 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, оператор повинен документувати або зберігати документальні підтвердження походження тварин. Частина II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 також містить інші наступні відступи, які дозволяють вводити неорганічний молодняк і неорганічних дорослих тварин на органічне господарство:

«1.3.4.4.1. Для розведення неорганічний молодняк тварин можна вводити при першому створенні стада чи отари. Його вирощують відповідно до правил органічного виробництва відразу після відлучення. Крім того, на момент введення таких тварин у стадо чи отару діють такі обмеження: (a) вік великої рогатої худоби, коней і оленів повинен становити менше шести місяців; (b) вік овець і кіз повинен становити менше 60 днів; (c) вага свиней повинна складати менше 35 кг; (d) вік кролів повинен становити менше трьох місяців» (пункт 1.3.4.4.1 частини II додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848).

«1.3.4.4.2. Для розведення неорганічних дорослих самців і неорганічних

самиць, які не народжували, можна вводити для оновлення стада або отари. Надалі їх вирощують відповідно до правил органічного виробництва. Крім цього, до кількості самиць застосовують такі річні обмеження: можна вводити не більше ніж 10 % дорослих коней або великої рогатої худоби та 20 % дорослих свиней, овець, кіз, кролів або оленів; для підрозділів, які мають менше ніж 10 особин коней, оленей, великої рогатої худоби або кролів, або менше п'яти свиней, овець чи кіз, таке оновлення обмежують не більше ніж однією твариною на рік».

«1.3.4.4.3. Відсоток, встановлений у пункті 1.3.4.4.2, може бути збільшений до 40% за умови, що компетентний орган підтвердив виконання будь-якої з таких умов: (а) було проведене значне розширення господарства; (б) одну породу замінили іншою; (с) була започаткована нова тваринницька спеціалізація».

Створення стада вперше вважається аналогічним умові «була започаткована нова тваринницька спеціалізація». Відсоток, встановлений у пункті 1.3.4.4.2, може бути збільшений до 40% для неорганічних самиць, що не народжували».

26) Чи можна використовувати бджолиний віск у якості вхідного продукту в органічному виробництві?

Так.

Бджолиний віск внесено до переліку у додатку I до Регламенту (ЄС) №2018/848. Таким чином, відповідно до статті 2(1) цього регламенту, до цього продукту застосовуються правила органічного виробництва, тому що стаття 2(1) Регламенту (ЄС) №2018/848 передбачає, що регламент «застосовується також до певних інших продуктів, тісно пов'язаних з сільським господарством, перелік яких наводиться в додатку I до цього Регламенту».

Починаючи з дати застосування Регламенту (ЄС) №2018/848, тобто з 1 січня 2022 року, бджолиний віск може бути сертифікований як органічний, за умови дотримання усіх застосованих положень, і може використовуватися як допоміжний продукт у органічному бджільництві.

Особливу увагу слід приділити спеціальним правилам щодо перехідного періоду, які застосовуються до цього продукту, а також правилам щодо облаштування місць утримання та методів тваринництва.

По-перше, пункт 1.2.2 частини II додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає наступне:

«Залежно від типу тваринництва встановлюються такі перехідні періоди: (...)

(f) 12 місяців для бджіл.

Протягом перехідного періоду віск замінюють воском, отриманим у процесі

органічного бджільництва. Проте дозволено використовувати неорганічний бджолиний віск:

- (i) якщо бджолиний віск з органічного бджільництва відсутній на ринку;
- (ii) якщо доведено, що він не містить забруднення продуктами або речовинами, не дозволеними до використання в органічному виробництві; і
- (iii) за умови, що він походить із забрусу (запечатаних комірок); віск для нових вуликів має походити з органічних виробничих підрозділів;»

По-друге, пункт 1.9.6.5, пункт (е) частини II додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що «бджолиний віск для нових вуликів походить з органічних виробничих підрозділів».

Органічний бджолиний віск також є вхідним продуктом в органічному виробництві і внесений до переліку в додатку V до Імплементативного Регламенту (ЄС) № 2021/1165:

- У секції A1 як харчова добавка E 901, що може використовуватися як кондитерська глазур лише за умови, що він походить з органічного виробництва; і
- У секції A2 як допоміжна технологічна речовина, дозволена у якості виділяючого агента для продуктів рослинного походження, лише коли він походить з органічного виробництва.

27) Чи можливо сертифікувати коней для відпочинку чи спорту як органічних?

Так.

Коні внесені до переліку живих тварин у розділі I додатка I до Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС). Відповідно до статті 2(1)(а) цього Регламенту, правила органічного виробництва ЄС застосовуються до сільськогосподарських продуктів з коней:

«Цей Регламент застосовується до таких продуктів сільськогосподарського походження, включно з аквакультурою та бджільництвом, як зазначено в додатку I до ДФЄС, і до продуктів, які є похідними від згаданих продуктів, коли такі продукти є або мають бути вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу або експортовані з Союзу: (а) живі або неперероблені сільськогосподарські продукти, в тому числі насіння та інший репродуктивний матеріал рослин; [...]

Крім того, відповідно до статті 3, пункту (27) Регламенту (ЄС) №2018/848, ««тваринництво» означає виробництво домашніх або одомашнених наземних

тварин, у тому числі комах».

Таким чином можна сертифікувати живих коней для відпочину і спорту як органічних, за умови дотримання правил органічного тваринництва і горизонтального законодавства ЄС.

28) Що мається на увазі під природними випасанням для вирощування органічних оленів?

«Природне випасання» стосується сільськогосподарських угідь для випасання.

Пункт 1.9.2.1 (f) частини II додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 стосується годівлі оленів і передбачає наступне:

«(f) протягом вегетаційного періоду має бути забезпечене природне випасання в загоні. Не дозволяються загоны, які не можуть забезпечити годування шляхом випасання протягом вегетаційного періоду;

Це положення слід читати разом з положеннями пункту 1.9.2.1 (b), (c), і (g) частини II додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, що передбачають наступне:

«(b) тварини повинні мати доступ до пасовищ для випасання завжди, коли дозволяють умови;

(c) якщо тварини мають доступ до пасовищ у пасовищний період, і якщо зимова система утримання дозволяє тваринам вільно рухатися, можна не дотримуватись зобов'язання забезпечувати зони на відкритому повітрі на зимові місяці;

(d) системи вирощування мають базуватися на максимальному використанні пасовищ, враховуючи наявність пасовищ у різні пори року;

(g) годівля може бути дозволена тільки в разі нестачі пасовищ через погані погодні умови;».

4.4. ПРАВИЛА ВИРОБНИЦТВА ВОДРОСТЕЙ І ТВАРИН АКВАКУЛЬТУРИ

1) Чи може продукція, вироблена за допомогою систем внутрішньої аквапоніки, бути сертифікованою як органічна?

Аквапоніка – це тип гідропонного виробництва, яке, відповідно до пункту 1.2. частини 1 додатку II Регламенту (ЄС) № 2018/848, заборонене в органічному виробництві як метод вирощування рослин, що в природному середовищі не ростуть у воді. Отже, виробництво рослин, що в природному середовищі не

ростуть у воді, за допомогою аквапонних систем не може бути сертифікованим як органічне.

З іншого боку, Регламент (ЄС) № 2018/848 не забороняє використання аквапонних систем для вирощування тварин аквакультури. Таким чином, вирощування риби на потужностях, що використовують аквапонні системи, може вважатися органічним, тільки коли воно здійснюється відповідно до правил, встановлених у частині 3 додатку II of Регламенту (ЄС) № 2018/848. Щоб переконатися, чи можна сертифікувати вашу продукцію як органічну, вам потрібно звернутися до органу контролю у своїй країні.

Перелік органів контролю у кожній державі-члені можна знайти за посиланням: https://ec.europa.eu/agriculture/ofis_public/r8/ctrl_r8.cfm?targetUrl=home&lang=en

2) Чи можна використовувати борошно з комах в органічній аквакультурі?

Відповідно до Регламенту (ЄС) № 2017/893, з липня 2017 року можна використовувати перероблений тваринний білок з комах у неорганічній аквакультурі, якщо він вироблений з дотриманням зазначеного Регламенту, в тому числі щодо корму для комах (в якості субстрату для комах не можна використовувати відходи).

Проте в органічній аквакультурі не можна використовувати продукти з комах в якості неорганічних інгредієнтів корму, бо вони не включені як корм до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165. Комахи вважаються тваринами, тому, в принципі, їх можна вирощувати за органічними методами. У цьому випадку їх можна використовувати в категорії «органічні кормові матеріали рослинного або тваринного походження», відповідно до пункту 3.1.3.3 частини 3 додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Наразі не існує детальних правил органічного виробництва для комах, ні на рівні ЄС, ні на національному рівні. Тому наразі немає можливості годувати органічних креветок або рибу органічними чи неорганічними продуктами з комах.

3) Чи можна використовувати гормони чи похідні гормонів у органічній аквакультурі?

Ні. Відповідно до пункту 3.1.2.2 частини 3 додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, заборонено використовувати гормони чи похідні гормонів для розведення будь-яких видів тварин аквакультури. Наприклад, виробництво органічної ікри має відбуватися без використання гормонів і похідних гормонів.

4) Чи можна використовувати неорганічний молодняк для розведення в органічній аквакультурі?

Так, але за дотримання певних умов, оскільки Регламент (ЄС) № 2018/848 вимагає від держав-членів видавати дозвіл на використання неорганічного молодняка з метою розведення.

Такий дозвіл видається на основі індивідуального оцінювання, оскільки пункт 3.1.2.1(d) частини III додатку II передбачає, що: *«для цілей розведення можна вводити в господарство виловлених або неорганічних тварин аквакультури тільки у цілком виправданих випадках, за відсутності органічної породи, або коли у виробничий підрозділ вводять новий генетичний матеріал для цілей розведення, після отримання дозволу, який надає компетентний орган, з метою покращити пристосованість генетичного фонду. Таких тварин утримують згідно з принципами органічного управління протягом щонайменше трьох місяців, перш ніж їх можна буде використати для розведення».*

5) Чи можна використовувати неорганічний молодняк для цілей нагулу в органічній аквакультурі?

Так, але за дотримання певних умов, оскільки Регламент (ЄС) № 2018/848 вимагає від держав-членів видавати дозволи на використання неорганічного молодняка з метою нагулу.

Такий дозвіл видається на основі індивідуального оцінювання, оскільки пункт 3.1.2.1(e) частини III додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що: *«Держави-члени можуть дозволяти введення в органічний виробничий підрозділ для цілей нагулу максимум 50 % неорганічного молодняка видів, які не були вирощені як органічні в Союзі до 1 січня 2022 року, за умови що принаймні останніми двома третинами тривалості виробничого циклу управляють з дотриманням принципів органічного управління. Такий відступ може надаватися максимум на два роки і не поновлюється».*

6) Які види можуть підлягати можливим відступам щодо використання в органічному виробництві неорганічного молодняка для цілей нагулу?

Відступи обмежені видами, які ще не були вирощені як органічні в Союзі до 1 січня 2022 року, і, таким чином, видами, які ще не внесені до переліку у додатку II Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2020/464.

Пункт 3.1.2.1(e) частини III додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848

передбачає, що: «Як відступ від пункту (а), держави-члени можуть дозволяти введення в органічний виробничий підрозділ для цілей нагулу максимум 50 % неорганічного молодняка видів, які не були вирощені як органічні в Союзі до 1 січня 2022 року, за умови що принаймні останніми двома третинами тривалості виробничого циклу управляють з дотриманням принципів органічного управління. Такий відступ може надаватися максимум на два роки і не поновлюється».

7) Чи можна використовувати аквакультурні комплекси з системою рециркуляції замкненого циклу у виробництві смолтів лосося?

Так. Відповідно до додатку II частини III пункту 3.1.5.1 Регламенту (ЄС) № 2018/848: «Аквакультурні комплекси з системою рециркуляції замкненого циклу заборонені, за винятком інкубаторів і розплідників або споруд для виробництва видів, які використовують як органічний корм».

Визначення розплідника наводиться в статті 3, пункті (37), Регламенту (ЄС) № 2018/848: ««розплідник» означає місце, в якому здійснюється проміжний етап виробництва продукції аквакультури, між стадією інкубатора та відгодівлі. Стадія розплідника завершується в першу третину виробничого циклу, за винятком видів, які проходять процес смолтифікації».

Визначення розплідника не виключає тих видів, які проходять процес смолтифікації; навпаки, в ньому вказано, що тривалість стадії розплідника у видів, що проходять процес смолтифікації, може бути довшою за першу третину виробничого циклу. Таким чином, смолтифікація чітко вважається частиною стадії розплідника.

8) Як варто трактувати положення щодо якості води для органічних двостулкових молюсків?

Додаток II, частина III, пункт 3.1.3.2(b) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає наступні вимоги до місць, які є придатними для вирощування органічних двостулкових молюсків та інших видів, яким не згодовують корми, а які живляться природним планктоном: «До двостулкових молюсків та інших видів, яким не згодовують корми, а які живляться природним планктоном, застосовують такі правила: ... (b) місця зростання є придатними з огляду на здоров'я та мають «відмінний» екологічний стан, як визначено в Директиві 2000/60/ЄС, або гарний екологічний стан, як визначено в Директиві 2008/56/ЄС, або мають якість, еквівалентну:

- зонам виробництва, класифікованим як А в Регламенті (ЄС) № 854/2004 до 13 грудня 2019 року, або
- відповідним класифікаційним районам, встановленим в імплементаційних актах, ухвалених Комісією відповідно до статті 18(8) Регламенту (ЄС)

2017/625, з 14 грудня 2019 року».

Основними відмінностями між неорганічним і органічним виробництвом є заборона використання штучно введених поліплоїдних тварин та якість води в зоні, де збирають молюсків.

Держави-члени мають визначити, чи «зона зростання» є придатною з огляду на здоров'я молюсків, а потім перевірити, чи такі зони зростання, що встановлені як безпечні, відповідають принаймні одній з трьох категорій нижче:

- мають відмінний екологічний стан, як визначено в Директиві 2000/60/ЄС (Водній рамковій директиві); або
- мають гарний екологічний стан, як визначено в Директиві 2008/56/ЄС (Рамковій директиві морської стратегії); або
- мають якість, еквівалентну зоні виробництва, класифікованій як А у Регламенті (ЄС) № 2019/627. Критерії не є додатковими, як можна побачити з використання сполучника «або».

9) Які вимоги до виробництва органічних мікроводоростей?

Вимоги до виробництва органічних мікроводоростей такі самі, які і до органічних водоростей.

Регламент (ЄС) № 2018/848 стосується виробництва водоростей і в додатку II частині III пункті 2, які стосуються вимог до виробництва водоростей, передбачає наступне: *«Крім загальних правил виробництва, встановлених у статтях 9, 10, 11 і 15, і, у відповідних випадках, у розділі 1 цієї частини, встановлені в цій секції правила застосовують до органічного збирання й виробництва водоростей. Ці правила застосовують mutatis mutandis до виробництва фітопланктону».*

Крім того, відповідно до європейського стандарту EN 17399:2020¹¹ стосовно водоростей та продуктів з водоростей, до водоростей входять мікроводорості, тому що водорості вважаються функціональною групою організмів, які складаються з мікроводоростей, ціанобактерій і лабіринтуломікотових.

10) Чи можна використовувати аквакультурні комплекси з системою рециркуляції замкненого циклу в органічному виробництві?

В органічному виробництві заборонено використовувати системи рециркуляції замкненого циклу, за деякими винятками.

Визначення аквакультурного комплексу з системою рециркуляції замкненого циклу наведено у Статті 3, пункті (34), Регламенту (ЄС) № 2018/848:

¹¹ Стандарти ЄС доступні за посиланням: BS EN 17399:2020 Водорості і водоростеві продукти. Терміни і визначення. Європейські стандарти. (en-standard.eu)

«аквакультурний комплекс з системою рециркуляції замкненого циклу» означає об'єкт на землі або на судні, де відбувається виробництво аквакультури в замкнутому середовищі з рециркуляцією води, який залежить від постійного забезпечення енергією з зовнішнього джерела для стабілізації середовища для тварин аквакультури».

Відповідно до додатку II частини III пункту 3.1.5.1 Регламенту (ЄС) № 2018/848: *«Аквакультурні комплекси з системою рециркуляції замкненого циклу заборонені, за винятком інкубаторів і розплідників або споруд для виробництва видів, які використовують як органічний корм».*

Визначення розплідника наводиться в статті 3, пункті (37), Регламенту (ЄС) № 2018/848: *«розплідник» означає місце, в якому здійснюється проміжний етап виробництва продукції аквакультури, між стадією інкубатора та відгодівлі. Стадія розплідника завершується в першу третину виробничого циклу, за винятком видів, які проходять процес смолтифікації».*

Смолтифікація – це перетворення Парра-Смолта, яке відбувається у таких видів, як лососеві.¹²

Можливе використання системи рециркуляції замкненого циклу обмежується потужностями, які займаються виробництвом органічних кормів та інкубаторами і розплідниками, які, для більшості видів, охоплюють першу третину життєвого циклу тварин аквакультури.

Проте, коли відбувається смолтифікація, можливе використання системи рециркуляції замкненого циклу у розпліднику може тривати довше за першу третину життєвого циклу тварин аквакультури, тому що стадія розплідника не закінчується за одну третину виробничого циклу.

11) Як відбувається управління органічним маточним стадом?

Вирощування органічного маточного стада має відбуватися згідно з усіма відповідними принципами, цілями та вимогами до органічної аквакультури в рамках Регламенту (ЄС) № 2018/848.

По-перше, пункт 3.1.2.1(a) частини III додатку II вимагає, щоб *«органічна аквакультура ґрунтувалася на вирощуванні молодняка, який походить з органічного маточного стада та з органічних виробничих підрозділів».*

По-друге, пункт 3.1.6.2. частини III додатку II передбачає, що *«маніпуляції з*

¹² Аспекти благополуччя тварин систем тваринництва для фермерського атлантичного лосося. Наукова думка Панелі з питань здоров'я і благополуччя тварин (англ. Animal welfare aspects of husbandry systems for farmed Atlantic salmon – Scientific Opinion of the Panel on Animal Health and Welfare – EFSA Journal (2008) 736,1-31)

тваринами аквакультури зводять до мінімуму та проводять надзвичайно обережно. Використовують відповідне обладнання й протоколи, щоб уникнути стресу та фізичних ушкоджень, пов'язаних з маніпуляціями, які проводять. Маніпуляції з маточним стадом проводять таким чином, щоб звести до мінімуму фізичні ушкодження та стрес, де доречно, з застосуванням анестезії. Сортувальні операції зводять до мінімуму і вдаються до них, тільки якщо це потрібно для забезпечення благополуччя риби».

12) Яка тривалість перехідного періоду для інкубаторів і розплідників, які можна висушити, очистити і дезінфікувати?

Для інкубаторів і розплідників, які можна висушити, очистити й дезінфікувати, перехідний період складає шість місяців.

В додатку II, частині III, пункті 3.1.1 Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачені наступні перехідні періоди:

«(а) для споруд, які не можна висушити, очистити й дезінфікувати, перехідний період складає 24 місяці;

(b) для споруд, які були висушені або знаходилися під паром, перехідний період складає 12 місяців;

(с) для споруд, які були висушені, очищені й дезінфіковані, перехідний період складає шість місяців;

(d) для відкритих водних споруд, включно з об'єктами з виробництва двостулкових молюсків, перехідний період складає три місяці».

Стаття 3, пункт (9) Регламенту (ЄС) № 2018/848 дає наступне визначення «виробничого підрозділу»: ««виробничий підрозділ» означає всі активи господарства, такі як первинні виробничі потужності, земельні ділянки, пасовища, зони на відкритому повітрі, приміщення для сільськогосподарських тварин або їхні частини, вулики, рибні ставки, закриті системи та споруди для водоростей або тварин аквакультури, установки для вирощування, отримані в концесію ділянки узбережжя або морського дна, а також потужності для зберігання сільськогосподарських культур, продуктів рослинництва, продуктів з водоростей, продуктів тваринництва, сировини й будь-яких інших відповідних вхідних продуктів, якими управляють, як описано в пункті (10), пункті (11) або пункті (12)».

На цьому тлі, інкубатори і розплідники є можливим активом «виробничого підрозділу», і тому до інкубаторів і розплідників застосовується перехідний період.

13) Чи можна використовувати вуглекислий газ в якості поживної речовини у виробництві органічних мікродоростей?

Ні. Регламент (ЄС) № 2018/848, зокрема додаток II, частина III, пункт 2, встановлює спеціальні положення щодо правил виробництва водоростей. Зокрема, додаток II, частина III, пункт 2.3.2 передбачає наступне: *«У наземних об'єктах, де використовують зовнішні джерела поживних речовин, рівень поживних речовин у стічних водах можна перевірити, і він повинен бути таким самим або нижчим за рівень поживних речовин у вхідній воді. Можна використовувати тільки поживні речовини рослинного або мінерального походження, дозволені до використання в органічному виробництві відповідно до статті 24».*

Вуглекислий газ не дозволений відповідно до статті 24 Регламенту (ЄС) № 2018/848, тож його не можна використовувати у виробництві органічних мікродоростей.

14) Що означає термін «прищипування» у положеннях пункту 3.1.6.8. частини III додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 у контексті благополуччя тварин у секторі аквакультури?

Пункт 3.1.6.8 частини III додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 звучить наступним чином: *«Заборонена ампутація стебельчастих очей, в тому числі всі подібні практики, такі як перев'язування, надрізання та прищипування».*

«Прищипування» - це один з можливих методів, таких як абляція, перев'язування чи надрізання, для усунення потоку гормонів у самок ракоподібних та стимуляції розвитку яєчників.

15) Чи може неорганічна тварина аквакультури маркуватися як «вигодована органічними кормами», коли її годують повністю органічними кормами?

Ні. Статті 30(1) і (2) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачають наступне:

«(1) Для цілей цього Регламенту продукт вважається таким, що містить терміни, які стосуються органічного виробництва, якщо в маркуванні, рекламних матеріалах або комерційних документах такий продукт, його інгредієнти або кормові матеріали, використані для його виробництва, описані в термінах, які створюють у покупця враження, що цей продукт, його інгредієнти або кормові матеріали вироблені з дотриманням вимог цього Регламенту. Зокрема терміни, перелік яких міститься в додатку IV, їхні похідні та зменшувальні форми, такі як «біо» та «еко», вжиті окремо чи в комбінації, дозволено використовувати по всій

території Союзу та будь-якою мовою із переліку, який міститься в зазначеному додатку, для маркування й рекламування продуктів, зазначених у статті 2(1), які відповідають вимогам цього Регламенту.

(2) Для продуктів, зазначених у статті 2(1), терміни, зазначені в параграфі 1 цієї статті, не повинні використовуватися ніде в Союзі, жодною мовою із переліку, який міститься в додатку IV, для маркування, рекламних матеріалів або комерційних документів продукту, який не відповідає вимогам цього Регламенту.

Більше того, жодні терміни або практики, включно з термінами, які використовуються в торгових марках чи в назвах компаній, не повинні використовуватися в маркуванні або рекламі, якщо вони можуть ввести споживача чи користувача в оману, створюючи враження, що продукт або його інгредієнти відповідають вимогам цього Регламенту».

З урахуванням цих положень термін «органічний» не можна використовувати на продукт, який не відповідає Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Це зумовлене тим, що використання терміну «органічний» для тварини аквакультури, яку годували органічними кормами, але яка не була вирощена відповідно до усіх застосовних правил органічного виробництва, з урахуванням походження тварин, правил переходу та турботи про здоров'я, може потенційно ввести в оману споживача.

16) Які методи гібридизації заборонені в органічній аквакультурі?

Хоча Регламент (ЄС) № 2018/848 не містить визначення штучної гібридизації, з його положень можна зробити висновок, що будь-який метод, який використовується для спонукання гібридизації, який не відбувається в природі, вважається штучним і заборонений в органічному виробництві (в тому числі використання гормонів та екстракорпорального запліднення).

Застосовуються наступні положення Регламенту (ЄС) № 2018/848.

По-перше, стаття 5 Регламенту (ЄС) № 2018/848 встановлює наступні загальні принципи органічного виробництва:

(f) (iii) виключення використання ГМО, продуктів, вироблених з ГМО, і продуктів, вироблених за допомогою ГМО, за винятком ветеринарних лікарських засобів;

(i) виключення зі всього органічного продовольчого ланцюга клонування тварин, вирощування штучно виведених поліплоїдних тварин та іонізуючого випромінювання;

(j) дотримання високого рівня благополуччя тварин з урахуванням

видоспецифічних потреб.

По-друге, пункт 1.3.2.2 частини III додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає наступне:

«3.1.2.2. До розведення застосовують такі правила:

(a) не використовують гормони та похідні гормонів;

(b) не використовують штучне виробництво одностатевих різновидів (крім ручного сортування), синтез поліплоїдних форм, штучну гібридизацію та клонування;

(c) обирають відповідні різновиди».

По-третє, пункт 3.1.6.2 частини III додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 щодо благополуччя тварин, звучить наступним чином:

«Маніпуляції з тваринами аквакультури зводять до мінімуму та проводять надзвичайно обережно. Використовують відповідне обладнання й протоколи, щоб уникнути стресу та фізичних ушкоджень, пов'язаних з маніпуляціями, які проводять. Маніпуляції з маточним стадом проводять таким чином, щоб звести до мінімуму фізичні ушкодження та стрес, де доречно, з застосуванням анестезії. Сортувальні операції зводять до мінімуму і вдаються до них, тільки якщо це потрібно для забезпечення благополуччя риби».

4.5. ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ РОСЛИННИЦТВА

1) Чи можуть певні неорганічні інгредієнти, наприклад, стевіол глікозиди і олія з середньоланцюгових тригліцеридів, використовуватися у виробництві органічного шоколаду?

Ні. Відповідно до статті 30 Регламенту (ЄС) № 2018/848, щоб використовувати термін «органічний» у описі переробленого харчового продукту, наприклад, шоколаду, щонайменше 95% інгредієнтів сільськогосподарського походження мають бути органічними. Таким чином, не більше 5% інгредієнтів сільськогосподарського походження можуть бути неорганічними. Крім того, перероблений харчовий продукт має відповідати правилам виробництва перероблених органічних харчових продуктів відповідно до статті 16 Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Також неорганічні інгредієнти можна додавати лише тоді, коли вони дозволені відповідно до статті 25 Регламенту (ЄС) № 2018/848, і це передбачає процедуру дозволу з боку держави-члена і Європейської Комісії. Отже, перелік неорганічних інгредієнтів, які були дозволені і можуть зараз використовуватися в ЄС, включено до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165.

Крім того, держави-члени можуть видавати тимчасові дозволи на додаткові неорганічні інгредієнти для використання за певних обмежених умов відповідно до статті 25 Регламенту (ЄС) № 2018/848.

Стевіол глікозиди, які отримують з екстракту рослин, не внесені до жодного з додатків до Регламенту (ЄС) № 2018/848. Олія з середньоланцюгових тригліцеридів також не зазначена у жодному з додатків цього Регламенту.

Більше того, є кілька походжень і методів виробництва олії з середньоланцюгових тригліцеридів і, залежно від походження та методу виробництва, вона може кваліфікуватися як дозволений неорганічний інгредієнт, підпадаючи під категорію *«Жири та олії, рафіновані або нерафіновані, але не змінені хімічним шляхом, рослинного походження, окрім олії какао, кокосової, оливкової, сафлорової, пальмової, ріпакової, кунжутної або соєвої олії»*.

Таким чином, наразі не дозволено використовувати стевіол глікозиди і олії з середньоланцюгових тригліцеридів у якості добавок чи допоміжних технологічних речовин в органічних продуктах, і тому неможливо отримати органічну сертифікацію на продукти, які їх містять.

2) Чи можна використовувати сорбат калію в ферментах для виробництва органічної шоколадної начинки?

Ні. Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює правила органічного виробництва і маркування органічної продукції. Усі органічні продукти, на яких використовуються терміни, які посилаються на органічне виробництво, повинні відповідати цьому законодавству.

Стаття 6 Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165 передбачає, що: *«Для цілей пункту (а) статті 24(2) Регламенту (ЄС) 2018/848 тільки продукти й речовини, перелічені в частині А додатка V до цього Регламенту, можна використовувати в органічному виробництві як харчові добавки, включно з харчовими ензимами для використання як харчових добавок, і як допоміжних технологічних речовин у виробництві перероблених органічних харчових продуктів, за умови, що їх використання узгоджується з відповідними положеннями законодавства Союзу, зокрема Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1333/2008 і, в застосовних випадках, з національними нормами, які ґрунтуються на законодавстві Союзу»*.

Сорбат калію не дозволений ні в секції A1 додатку V до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165 (харчові добавки, в тому числі носії), ні в секції A2 (допоміжні технологічні речовини та інші продукти, які можна використовувати для обробки інгредієнтів сільськогосподарського походження з органічного виробництва). Відповідно, ферментні препарати, які містять сорбат калію, не можна використовувати у виробництві перероблених органічних харчових продуктів.

3) Чи дозволено використовувати сульфіти у виробництві органічного виноградного соку для безпосереднього споживання?

Ні. Регламент (ЄС) № 2018/848 застосовується без обмеження інших положень законодавства Союзу і національного законодавства, наприклад положень, які регулюють виробництво, підготовку, збут, маркування та контроль, в тому числі законодавства про харчові продукти та годівлю тварин.

Регламент (ЄС) № 1333/2008 про харчові добавки не дозволяє використання сульфітів (E220 – E 228) у виноградному соці, крім неферментованого виноградного соку для сакраментального використання і концентрованого виноградного соку для виготовлення домашнього вина відповідно до пункту 14.1.2 частини E додатку II до цього Регламенту.

В результаті, використання сульфітів (E220 – E 228) у виробництві у органічного виноградного соку для безпосереднього споживання не дозволяється.

4) Розігрів замороженого готового хліба вважається «підготовкою» чи «переробкою» відповідно до Регламенту (ЄС) № 2018/848?

Відповідно до статті 3(44) Регламенту (ЄС) № 2018/848, «*«підготовка» означає операції із консервування або переробки органічних продуктів чи продуктів перехідного періоду, або будь-які інші операції, які виконуються по відношенню до непереробленого продукту без зміни первинного продукту, такі як забій, нарізання, промивання або перемелювання, а також пакування, маркування або зміни в маркуванні, пов'язані з органічним виробництвом»*.

Відповідно до статті 2(1)(m) Регламенту (ЄС) № 852/2004, «*«переробка» означає будь-яку дію, яка суттєво змінює первинний продукт, зокрема, нагрівання, коптіння, тужавіння, дозрівання, сушіння, маринування, екстрагування, екструзію чи комбінацію»*.

Стаття 3(73) передбачає, що «*«переробка» означає переробку в розумінні пункту (m) статті 2(1) Регламенту (ЄС) № 852/2004; вона включає використання речовин, зазначених у статтях 24 і 25 цього Регламенту, але не включає операції пакування або маркування»*.

Звідси випливає, що підготовка охоплює також дії з переробки, такі як нагрівання замороженого готового хліба.

Стаття 34(1) Регламенту (ЄС) № 2018/848 також передбачає, що «перед введенням будь-яких продуктів в обіг як «органічних» чи «продуктів перехідного періоду» або до початку перехідного періоду оператори й групи операторів, згідно статті 36, які займаються виробництвом, підготовкою, розповсюдженням [...] або які вводять в обіг такі продукти, повинні повідомляти про свою діяльність компетентні органи держави-члена, в якій ця діяльність провадиться, і в якій на їхнє підприємство поширюється система контролю».

Таким чином, представник роздрібної торгівлі, який розігріває готовий хліб, повинен повідомити про свою діяльність компетентні органи держави-члена, у якій провадиться їхня діяльність, і включити свою діяльність у систему контролю органічного виробництва.

5) Чи можна використовувати рослинні білки з пшениці, гороху чи картоплі для освітлення фруктових соків?

Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює правила виробництва органічних продуктів харчування і спирається на принцип заохочення максимального використання натуральних методів та допоміжних продуктів, які є невід'ємною частиною системи виробництва; використання зовнішніх допоміжних речовин є обмеженим і потребує дозволу (статті 24 і 25).

Виходячи з цього, Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) № 2021/1165 дозволяє певні продукти і речовини для використання в органічному виробництві і містить переліки таких речовин.

Використання рослинних білків з пшениці, гороху або картоплі для освітлення фруктових соків не передбачено у частині А2 додатку V до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165, яка, зокрема, містить переліки допоміжних технологічних речовин та інших продуктів, які можна використовувати для переробки інгредієнтів сільськогосподарського походження з органічного виробництва.

Таким чином, потрібно розглянути можливість використання рослинних білків з пшениці, гороху або картоплі для освітлення фруктових соків в органічному виробництві, щоб перевірити, чи це відповідає цілям і принципам органічного виробництва. З цією метою держава-член повинна надіслати запит, який оцінить група експертів з технічних консультацій з питань органічного виробництва (EGTOP). Якщо ЕГТОР надасть позитивну рекомендацію щодо використання рослинних білків з пшениці, гороху або картоплі для освітлення фруктових соків, Комісія може запропонувати Комітету з органічного виробництва додати їх до частини А2 додатку V до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165.

6) Які харчові добавки можна використовувати в органічних свіжих фруктах і овочах?

Лише харчові добавки, включені до додатку II до Регламенту (ЄС) № 1333/2008, можна вводити в обіг на ринку ЄС і використовувати у харчових продуктах при дотриманні умов використання, визначених в додатку II. Регламент (ЄС) № 1333/2008 не розділяє органічне і неорганічне виробництво харчової продукції, а також не дає визначення «екологічним» чи «органічним» харчовим добавкам.

У частині Е додатку II до Регламенту (ЄС) № 1333/2008, категорія харчових продуктів 04.1 охоплює неперероблені фрукти і овочі; «неперероблений харчовий

продукт» додатково визначено в статті 3(2)(d) Регламенту (ЄС) № 1333/2008. Лише добавки, вказані в тій категорії харчових продуктів та/або підкатегоріях можна використовувати в харчових продуктах відповідно до умов, вказаних в додатку (колонки 4-6).

Крім того, відповідно до пункту 2.2.1. частини IV додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, який стосується перероблених харчових продуктів, лише харчові добавки, дозволені відповідно до статті 24 цього регламенту, можна використовувати у виробництві органічних харчових продуктів. Зокрема, лише речовини, перелічені у секції A1 частини A додатку V Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165, можна використовувати в якості харчових добавок в деяких органічних харчових продуктах за умови дотримання спеціальних умов і лімітів, встановлених в секції A1(колонки 3 і 4).

В статті 3, пункт (73) Регламенту (ЄС) № 2018/848 посилається на статтю 2(1), пункт (m) Регламенту (ЄС) № 852/2004 щодо визначення переробки і розширює визначення, включаючи зокрема фразу *«включає використання речовин, зазначених у статті 24 цього Регламенту, але не включає операції пакування або маркування»*. Відповідно, використання харчових добавок в неперероблених органічних фруктах і овочах перетворило б їх на перероблені продукти. Таким чином, коли харчові добавки дозволені відповідно до Регламенту (ЄС) № 1333/2008 і Регламенту (ЄС) № 2021/1165, їх можна використовувати в органічних фруктах і овочах.

Щоб отримати більш цільову інформацію про органічне виробництво, будь ласка, зв'яжіться з компетентним органом вашої держави-члена. Перелік компетентних органів ЄС у державах-членах доступний за посиланням:

https://ec.europa.eu/agriculture/ofis_public/rcbe/ctrl_rcbe.cfm?targetUrl=home&lang=en

7) Чи можна використовувати стевіол глікозиди (E960) в якості харчових добавок в органічному виробництві?

Регламент (ЄС) № 2018/848 встановлює правила органічного виробництва і маркування органічної продукції. Усі органічні продукти, на яких використовуються терміни, які посилаються на органічне виробництво, повинні відповідати цьому законодавству.

Стаття 6 Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165 передбачає, що: *«Для цілей пункту (a) статті 24(2) Регламенту (ЄС) 2018/848 тільки продукти й речовини, перелічені в частині A додатка V до цього Регламенту, можна використовувати в органічному виробництві як харчові добавки, включно з харчовими ензимами для використання як харчових добавок, і як допоміжних технологічних речовин у виробництві перероблених органічних харчових продуктів, за умови, що їх використання узгоджується з відповідними*

положеннями законодавства Союзу, зокрема Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1333/2008 і, в застосовних випадках, з національними нормами, які ґрунтуються на законодавстві Союзу».

Стевіол глікозиди не дозволені у секції А1 додатку V до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165 (харчові добавки, в тому числі носії). Відповідно, їх не можна використовувати в якості харчових добавок у органічних продуктах.

У 2012 році, відповідно до статті 21 Регламенту (ЄС) № 834/2007, деякі держави-члени зробили запит про включення стевіол глікозидів до додатку VIII, і цей запит був опублікований на вебсайті:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/requests-annex-viii-ix_en.pdf

Група експертів з технічних консультацій з питань органічного виробництва (EGTOP) провела оцінку запиту. Звіт, який містить результати оцінки стевіол глікозидів, було опубліковано на вебсайті:

https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2019-01/final_report_egtop_on_organic_food_en_0.pdf

EGTOP встановила, що стевіол глікозиди не відповідають принципам органічного законодавства. Це рішення повідомили Комітету з питань органічного виробництва.

8) Чи можуть хімічні речовини використовуватися у процесі обробки харчових продуктів паром, наприклад, вівсяних пластівців?

Стаття 2(4) Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що *«якщо не передбачено інше, цей Регламент застосовується без обмеження пов'язаного законодавства Союзу, зокрема, законодавства в сфері безпечності харчового ланцюга, здоров'я й благополуччя тварин, здоров'я рослин і репродуктивного матеріалу рослин».* Отже, технічне обслуговування обладнання для обробки паром має відповідати, серед іншого, вимогам Регламенту (ЄС) № 852/2004 щодо гігієни харчових продуктів, Регламенту (ЄС) № 1935/2004 щодо матеріалів, які контактують з харчовими продуктами, і Регламенту (ЄС) № 315/1993 щодо забруднюючих речовин.

Варто звернути особливу увагу на пункт 5 глави VII Регламенту (ЄС) № 852/2004 щодо водопостачання, який передбачає, що *«пара, яка використовується для прямого контакту з харчовими продуктами, не повинна містити жодних речовин, що становлять загрозу здоров'ю чи потенційно можуть забруднювати харчові продукти».*

Також, зверніть увагу, що пункт 3 глави V Регламенту (ЄС) № 852/2004 щодо вимог до обладнання передбачає, що *«якщо для збереження від корозії*

обладнання і контейнерів використовуються хімічні добавки, вони повинні використовуватися відповідно до належної практики».

9) Чи можна маркувати харчові добавки, вироблені лише з вітамінів і мінералів, як органічні? Чи можна додавати неорганічні вітаміни до мультівітамінних харчових добавок, що марковані як органічні?

Ні.

Стаття 2(1) Регламенту (ЄС) №2018/848 передбачає, що «Цей Регламент застосовується до таких продуктів сільськогосподарського походження, включно з аквакультурою та бджільництвом, як зазначено в додатку I до ДФЄС, і до продуктів, які є похідними від згаданих продуктів, коли такі продукти є або мають бути вироблені, підготовлені, марковані, розповсюджені, введені в обіг, імпортовані до Союзу або експортовані з Союзу: (а) живі або неперероблені сільськогосподарські продукти, в тому числі насіння та інший репродуктивний матеріал рослин; (б) перероблені сільськогосподарські продукти для використання як харчові продукти; (с) корми (...)».

Відповідно, лише харчові добавки, вироблені із інгредієнтів сільськогосподарського походження підпадають під сферу застосування Регламенту (ЄС) №2018/848 і можуть маркуватися як органічні. Навпаки, харчові добавки, вироблені лише з вітамінів і мінералів не підпадають під сферу застосування органічного законодавства і не можуть маркуватися як органічні.

10) Чи може порошок муміє бути дозволений відповідно до статті 25 Регламенту (ЄС) № 2018/848 як неорганічний сільськогосподарський інгредієнт для використання у органічному виробництві?

Ні.

Муміє — це натуральне виділення різної консистенції з шарів гірських порід, що зустрічається здебільшого у Гімалаях і складається зі складної суміші органічного гумату, рослинних і мікробних метаболітів, що традиційно використовується у аюрведичній медицині.

Порошок муміє не може вважатися сільськогосподарським інгредієнтом, оскільки він не підпадає під жодну категорію сільськогосподарської продукції, що перелічені у додатку I до Договору про функціонування Європейського Союзу. Цей продукт також не внесено до переліку у додатку I до Регламенту (ЄС) №2018/848. Таким чином він не може бути предметом дозволу відповідно до статті 25 Регламенту (ЄС) №2018/848, яка стосується надання державами-членами дозволу на використання неорганічних сільськогосподарських інгредієнтів для перероблених органічних харчових продуктів.

11) Чи можна використовувати ензими в органічних харчових продуктах?

Так.

По-перше, спеціальні принципи, які застосовуються до переробки органічних харчових продуктів, визначені у статті 7 Регламенту (ЄС) №2018/848, яка передбачає: «(b) обмеження використання харчових добавок, неорганічних інгредієнтів, переважно з технологічними та сенсорними функціями, а також мікроелементів і допоміжних технологічних речовин, таким чином, щоб вони використовувалися у мінімальній кількості і лише у випадку суттєвої технологічної потреби або для спеціальних дієтичних цілей;».

По-друге, статтю 24(2) цього самого Регламенту передбачено, що: «...Комісія може дозволяти використання окремих продуктів і речовин у виробництві перероблених органічних харчових продуктів і дріжджів, призначених для використання як харчових продуктів або кормів, і може включати такі продукти й речовини в обмежувальні переліки дозволених для використання для таких цілей:

(а) як харчові добавки і допоміжні технологічні речовини; (...)»

По-третє, статтю 9(3) Регламенту (ЄС) №2018/848 вимагається дозвіл на використання допоміжних технологічних речовин і харчових добавок у органічному виробництві: «Для цілей і використання, як зазначено у статтях 24 і 25 та в додатку II, в органічному виробництві дозволяється використовувати тільки продукти й речовини, дозволені відповідно до цих положень, за умови, що їх використання у неорганічному виробництві також дозволене згідно з відповідними положеннями законодавства Союзу і, якщо застосовно, дозволене згідно національного законодавства, яке ґрунтується на законодавстві Союзу».

По-четверте, пунктом 2.2.2. частини IV д о д а т к а II до Регламенту (ЄС) №2018/848 дозволено використання харчових ензимів у органічних перероблених харчових продуктах, «за умови, що харчові ензими для використання як харчових добавок дозволені відповідно до статті 24 для використання в органічному виробництві».

Відповідно, коли ензим використовується у якості допоміжної технологічної речовини, що зазвичай використовується у процесі переробки харчових продуктів, його можна використовувати в органічному виробництві, якщо він не вироблений з ГМО (див. статтю 11 Регламенту (ЄС) №2018/848).

Примітка: При категоризації ензимів слід врахувати Настанову Генерального директорату Європейської Комісії з охорони здоров'я та безпеки харчових продуктів (DG SANTE): [*fs_food-improvement-agents_enzymes-guidance-categorisation.pdf](https://ec.europa.eu/food/fs/food-improvement-agents-enzymes-guidance-categorisation.pdf) (europa.eu)

4.6. КОРМИ

1) Чи можу я використовувати добавки до силосу у виробництві органічних кормів?

Так, але в переробці органічного силосу можна використовувати лише добавки до силосу, що входять до переліку частини В (1)(е) додатку III до Імплементативного Регламенту Комісії № 2021/1165. Їх можна використовувати, лише коли погодні умови перешкоджають належній ферментації.

[https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1165&from=EN)

[content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1165&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1165&from=EN)

2) Чи можна використовувати етилендіамінтетраоцтову кислоту (ЕДТА) в якості кормової добавки у кормах для птиці?

Ні. Кормові добавки, які можна використовувати у органічному виробництві, відповідно до статті 4 Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2021/1165, перелічені у частині В додатку III до цього регламенту. ЕДТА не можна використовувати, оскільки її не включено до цього переліку.

4.7. ВИНО

1

1) Чи можна використовувати електродіаліз для стабілізації вина від кристалічних помутнінь відповідно до пункту 36 додатка I А до Регламенту (ЄС) № 606/2009 при виробництві органічного вина?

Ні. В органічному виробництві забороняється застосування електродіалізу для стабілізації вина від кристалічних помутнінь відповідно до пункту 3.2(с) частини VI додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848:

«Повинно бути заборонене використання таких енологічних практик, процесів і методів: (...) (с) застосування електродіалізу для забезпечення стабілізації вина від кристалічних помутнінь відповідно до пункту 36 додатку I А до Регламенту (ЄС) № 606/2009».

2) Чи можливо виробляти органічне деалкоголізоване вино?

Ні.

Деалкоголізоване вино неможливо виробляти в органічний спосіб. Це тому, що, відповідно до частини VI додатку II до Регламенту (ЄС) № 2018/848, в органічному виробництві не дозволений жоден з процесів деалкоголізації, внесений до переліку для виноробної галузі у секції Е частини I додатка VIII до Регламенту (ЄС) № 1308/2013.

Крім того, у пункті 3.4 частини VI додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 вказано, що будь-які зміни щодо енологічних підходів, процесів і методів,

передбачених в Регламенті (ЄС) № 1308/2013 можуть застосовуватись для органічного виноробства тільки після того, як ці заходи будуть включені як дозволені до частини VI додатка II до Регламенту (ЄС) № 2018/848 і, за потреби, після оцінки відповідно до Статті 24 Регламенту (ЄС) № 2018/848. Наразі жодні такі заходи не включені як дозволені до частини VI додатка II.

4.8. ДРІЖДЖІ

4.9. СІЛЬ

5. ПЕРЕХІДНІ ЗАХОДИ

1) Чи можуть продукти, що містять посилання на те, що їх можна використовувати в органічному сільському господарстві відповідно до Регламенту (ЄС) № 834/2007, і далі вводитися в обіг на ринку після 1 січня 2022 року?

Стаття 60 Регламенту (ЄС) № 2018/848 передбачає, що продукти, вироблені відповідно до Регламенту (ЄС) № 834/2007 до 1 січня 2022 року, можна вводити в обіг після цієї дати до вичерпання запасів. Це положення застосовується до запасів продуктів, які підпадають під сферу застосування органічного законодавства ЄС, таких як продукти харчування і корми, сертифіковані відповідно до Регламенту (ЄС) № 834/2007. Засоби захисту рослин, добрива і речовини для покращення ґрунту, які містять вказівку, що їх можна використовувати в якості органічних допоміжних продуктів, не підпадають під сферу застосування органічного законодавства ЄС.

Однак, органічне законодавство ЄС не заважає продавати такі продукти з посиланням на Регламент (ЄС) № 834/2007 після 1 січня 2022 року. Таким чином, засоби захисту рослин, добрива і речовини для покращення ґрунту, які містять вказівку «цей продукт можна використовувати у органічному сільському господарстві відповідно до Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007» можна продовжувати вводити в обіг після 1 січня 2022 року до вичерпання запасів і поки такі продукти і речовини дозволені до використання відповідно до Регламенту (ЄС) № 2018/848.

ДОДАТОК. ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ

- Регламент Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року про органічне виробництво і маркування органічних продуктів та про скасування Регламенту (ЄС) № 2092/91 (OJ L 189, 20.07.2007, с. 1-23)
- Регламент Комісії (ЄС) № 889/2008 від 5 вересня 2008 року, який встановлює детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007 про органічне виробництво і маркування органічних продуктів (OJ L 250, 18.9.2008, с. 1)
- Регламент Комісії (ЄС) № 1235/2008 від 8 грудня 2008 року, що визначає детальні правила імплементації Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007 про умови імпорту органічних продуктів з третіх країн (OJ L 334, 12.12.2008, с. 25)
- Регламент (ЄС) № 2018/848 Європейського Парламенту і Ради від 30 травня 2018 року про органічне виробництво і маркування органічних продуктів та про скасування Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007 (OJ L 150, 14.6.2018, с. 1)
- Делегований Регламент Комісії (ЄС) № 2020/1794 від 16 вересня 2020 року про внесення змін до частини I додатка II до Регламенту (ЄС) 2018/848 щодо використання отриманого в перехідний період і неорганічного репродуктивного матеріалу рослин (OJ L 402, 1.12.2020, с. 23)
- Імплементаційний Регламент Комісії (ЄС) № 2020/464 від 26 березня 2020 року що встановлює детальні правила застосування Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/848 щодо документів, необхідних для ретроспективного визнання перехідних періодів, щодо виробництва органічних продуктів та інформації, яку повинні надавати держави-члени (OJ L 98, 31.3.2020, с. 2)
- Імплементаційний Регламент Комісії (ЄС) № 2021/1165 від 15 липня 2021 року, що дозволяє використання в органічному виробництві окремих продуктів і речовин та створює їх списки (OJ L 253, 16.7.2021, с. 13)
- Делегований Регламент Комісії (ЄС) № 2021/716 від 9 лютого 2021 року про внесення змін до додатку II до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/848 щодо правил органічного виробництва, які стосуються пророщеного насіння та качанів цикорію, щодо кормів для окремих тварин аквакультури та щодо засобів боротьби з паразитами в аквакультурі (OJ L 151, 3.5.2021, с. 5)
- Регламент (ЄС) № 178/2002 Європейського Парламенту і Ради від 28 січня 2002 року про встановлення загальних принципів і вимог харчового права, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпекою харчових продуктів (OJ L 031 1.2.2002, с. 1)

- Регламент (ЄС) № 1169/2011 Європейського Парламенту і Ради від 25 жовтня 2011 року про надання споживачам інформації про харчові продукти, про внесення змін до регламентів Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1924/2006 та (ЄС) № 1925/2006 та про скасування Директиви Комісії 87/250/ЄЕС, Директиви Ради 90/496/ЄЕС, Директиви Комісії 1999/10/ЄС, Директиви Європейського Парламенту і Ради 2000/13/ЄС, Директиви Комісії 2002/67/ЄС, Директиви Комісії 2008/5/ЄС та Регламенту Комісії (ЄС) № 608/2004 (О. J. L 304 від 22.11.2011, с. 18)
- Регламент (ЄС) № 1107/2009 Європейського Парламенту і Ради від 21 жовтня 2009 року про введення в обіг засобів захисту рослин і про скасування Директив Ради 79/117/ЄЕС і 91/414/ЄЕС, (OJ L 309 24.11.2009, с. 1)
- Директива 2001/83/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 6 листопада 2001 року про Кодекс Співтовариства щодо лікарських засобів призначених для застосування людиною (OJ L 311, 28.11.2001, с. 67)
- Імплементацийний Регламент Комісії (ЄС) № 540/2011 від 25 травня 2011 року щодо застосування Регламенту (ЄС) № 1107/2009 Європейського Парламенту і Ради щодо переліку затверджених діючих речовин (OJ L 153, 11.6.2011, с. 1)
- Регламент (ЄС) № 609/2013 Європейського Парламенту і Ради від 12 червня 2013 року про харчові продукти для немовлят та дітей раннього віку, харчові продукти спеціального медичного призначення та харчові продукти, що заміщають добовий раціон, для контролю маси тіла, та скасування Директиви Ради 92/52/ЄЕС, Директив Комісії 96/8/ЄС, 1999/21/ЄС, 2006/125/ЄС і 2006/141/ЄС, Директиви 2009/39/ЄС Європейського Парламенту і Ради і Регламентів Комісії (ЄС) № 41/2009 і (ЄС) № 953/2009 (OJ L 181, 29.6.2013, с. 35)
- Директива Комісії 2006/125/ЄС від 5 грудня 2006 року про перероблені харчові продукти на зерновій основі та інші харчові продукти для немовлят та дітей раннього віку (OJ L 339, 6.12.2006, с. 16)
- Директива 2009/39/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 6 травня 2009 року щодо продуктів харчування спеціального призначення (OJ L 124, 20.05.2009, с. 21)
- Директива 2001/18/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 12 березня 2001 року про навмисне вивільнення у довкілля генетично модифікованих організмів (OJ L 106, 17.4.2001, с. 1)
- Регламент (ЄС) № 1829/2003 Європейського Парламенту і Ради від 22 вересня 2003 року про генетично модифіковані харчові продукти та корми, стаття 12(2) (OJ L 268, 18.10.2003, с. 1)
- Регламент (ЄС) № 1830/2003 Європейського Парламенту і Ради від 22 вересня 2003 року щодо простежуваності та маркування генетично модифікованих організмів і простежуваності харчових продуктів та кормів,

вироблених з генетично модифікованих організмів, та про внесення змін до Директиви 2001/18/ЄС (OJ L 268, 18.10.2003, с. 24)

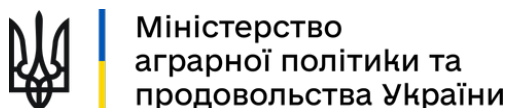
- Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) № 2018/1584 від 22 жовтня 2018 року про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 889/2008, який встановлює детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Регламенту Ради (ЄС) № 834/2007 про органічне виробництво і маркування органічних продуктів (OJ L 264, 23.10.2018)
- Директива 2014/40/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 3 квітня 2014 року про наближення законів, підзаконних нормативно-правових актів та адміністративних положень держав-членів щодо виробництва, представлення та продажу тютюнових виробів і супутніх продуктів та про скасування Директиви 2001/37/ЄС (OJ L 127, 29.4.2014, с. 1)
- Регламент Комісії (ЄС) № 2017/893 від 24 травня 2017 року, що вносить зміни до додатків I і IV до Регламенту (ЄС) № 999/2001 Європейського Парламенту і Ради і додатків X, XIV і XV до Регламенту Комісії (ЄС) № 142/2011 щодо положень перероблених тваринних білків (OJ L 138, 25.5.2017, с. 1)
- Директива Ради 98/83/ЄС від 3 листопада 1998 року про якість води, призначеної для споживання людиною (OJ L 330, 5.12.1998, с. 32)
- Регламент (ЄС) № 2015/2283 Європейського Парламенту і Ради від 25 листопада 2015 року про новітні продукти харчування, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 1169/2011 Європейського Парламенту і Ради і скасовує Регламент (ЄС) № 258/97 Європейського Парламенту і Ради і Регламент Комісії (ЄС) № 1852/2001 (OJ L 327, 11.12.2015, с. 1)
- Регламент (ЄС) 852/2004 Європейського Парламенту і Ради від 29 квітня 2004 року про гігієну харчових продуктів (OJ L 139, 30.04.2004, с. 1)
- Регламент (ЄС) 1935/2004 Європейського Парламенту і Ради від 27 жовтня 2004 року щодо матеріалів та виробів, що контактують з харчовими продуктами та який скасовує Директиви 80/590/ЄЕС і 89/109/ЄЕС (OJ L 338, 27.10.2004, с. 4)
- Регламент Ради № 315/93 від 8 лютого 1993 року про встановлення процедури Співтовариства стосовно забруднюючих речовин у харчових продуктах (OJ L 37, 13.02.1993, с. 1)
- Директива Ради 2013/59/ЄВРАТОМ від 5 грудня 2013 року про встановлення основних норм безпеки для захисту від загроз, зумовлених впливом іонізуючого випромінювання, і скасування директив 89/618/Євратом, 90/641/Євратом, 96/29/Євратом, 97/43/Євратом і 2003/122/Євратом
- Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) № 795/2013 від 21 серпня 2013 року про дозвіл на використання холін хлориду в якості кормової добавки для усіх видів тварин (OJ L 224, 22.8.2013, с. 1)

- Імплементативна Директива Комісії № 2014/98/ЄС від 15 жовтня 2014 року щодо реалізації Директиви Ради № 2008/90/ЄС стосовно конкретних вимог для родин і видів плодових рослин, згаданих у додатку I до неї, специфічних вимог, запропонованих постачальниками та детальних правил, що стосуються офіційних перевірок (OJ L 298, 16.10.2014, с. 22)
- Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) № 2019/2072 від 28 листопада 2019 року, що встановлює єдині умови для виконання Регламенту (ЄС) № 2016/2031 Європейського Парламенту і Ради щодо захисних заходів проти шкідників рослин та скасування Регламенту Комісії (ЄС) № 690/2008 і внесення змін до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2018/2019 (OJ L 319, 10.12.2019, с. 1)
- Директива Ради № 1999/105/ЄС від 22 грудня 1999 року про торгівлю лісним репродуктивним матеріалом (OJ L 11, 15.1.2000 с. 17)
- Директива Ради № 2002/54/ЄС від 13 червня 2002 року про реалізацію насіння буряка (OJ L 193, 20.7.2002 с. 12)
- Імплементативне Рішення Комісії (ЄС) № 2017/547 від 21 березня 2017 року про організацію тимчасового експерименту відповідно до Директиви Ради № 2002/56/ЄС стосовно бульб насінневої картоплі, отриманих зі справжньої насінневої картоплі (OJ L 78, 23.3.2017, с. 65)
- Імплементативний Регламент Комісії (ЄС) № 2021/882 від 1 червня 2021 року, що дозволяє введення в обіг личинок хрущака борошняного (*Tenebrio molitor*) як новітнього продукту відповідно до Регламенту (ЄС) № 2015/2283 Європейського Парламенту і Ради, і який вносить зміни до Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2017/2470 (OJ L 194, 2.6.2021, с. 16)
- Регламент Комісії (ЄС) № 2021/1372 від 17 червня 2021 року про внесення змін до додатку IV до Регламенту (ЄС) № 999/2001 Європейського Парламенту і Ради щодо заборони годівлі білком тваринного походження нежуйних сільськогосподарських тварин, окрім хутрових звірів (OJ L 295, 18.8.2021, с. 1)
- Регламент (ЄС) № 2019/787 Європейського Парламенту і Ради від 17 квітня 2019 року про визначення, опис, представлення та маркування спиртних напоїв, використання назв спиртних напоїв у представленні та маркуванні інших харчових продуктів, охорону географічних зазначень для спиртних напоїв, використання етилового спирту та дистилятів сільськогосподарського походження в алкогольних напоях та скасування Регламенту (ЄС) № 110/2008 (OJ L 130, 17.5.2019, с. 1).

Оригінальна публікація англійською мовою (Frequently asked questions ON ORGANIC RULES) доступна за посиланням: https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-07/organic-rules-faqs_en.pdf

Переклад українською мовою виконано на запит Міністерства аграрної політики та продовольства України у партнерстві з ТОВ «Органік Стандарт» та OrganicInfo.ua за підтримки Швейцарії в рамках швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України» (QFTP), що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія), www.qftp.org

Відповідальність за зміст цієї публікації несе виключно автор. Точка зору автора не обов'язково відображає точку зору Мінагрополітики, SECO, FiBL, SAFOSO AG.

Міністерство
аграрної політики та
продовольства України

Органік
Стандарт

organicinfo

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

FiBL SAFOSO

Липень 2023 р.